

306929

FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK MŰVELŐI SZÁMÁRA

XXV. ÉVFOLYAM • 6-7. (289-290) SZÁM

SZEMLE GRAFIKA

UNGARISCHE
GRAPHISCHE
RUNDSCHAU

NEITINGER

1929 SZEPTEMBER

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ
WANKO VILMOS • TÁRSZER-
KESZTŐ NOVÁK LÁSZLÓ • FŐ-
MUNKATÁRS: DUKAI KÁROLY
HORVÁTH FERENC • ROTH MÓR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIV.
BUDAPEST VIII. CONTI HCCA 4

**VILÁGOSSÁG
KÖNYVNYOMDA RT
BUDAPEST**

A GRAFIKAI SZEMLÉ ELŐFIZETÉSI DÍJA:

MAGYARORSZÁGON egész évre 18 P, fél évre 10 P, az egyes számok ára 1.70 P. Megrendelhető közvetlenül a kiadóhivatalban (Budapest VIII, Conti u. 4), vagy a nyomdák házipénztárosaiban, akik az összegek beszolgáltatására vonatkozó külön utasítást kapnak.

ROMANIÁBAN egész évre 640 lei, fél évre 330 lei, az egyes számok ára 56 lei. A Grafikai Szemlét a Romániai Grafikai Munkások Szövetsége aradi, bistriai, Braşovi, bucureşti, cluji, devai, lugoji, oradeai, satu-marei, târgu-muresi és timişoarai kerületi levelezőinél, illetve ezek helyetteseinél kell megrendelni és az általuk közlendő módon fizetni a lapok árát. Más városokból a lapot közvetlenül a budapesti kiadóhivatalnál lehet megrendelni. A lapot illető mindennemű pénzek kizárólag a *Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A.* bank *cluji* fiókintézeténél »Grafikai Szemle, Cluja« címen vezetett folyószámlánkra fizetendők be.

JUGOSZLAVIÁBAN az előfizetési díj egész évre 220 dinár, fél évre 115 dinár, egyes számok ára 19 dinár. A díjak, amennyiben az egyes városokban lapkezelőnk nem volna, közvetlenül a budapesti kiadóhivatalnak küldendők be.

SZLOVENSZKÓBAN a Grafikai Szemlét a Szakkör tagjai illetményként kapják, másoknak az előfizetési díj egész évre 125 Kc, fél évre 65 Kc, egyes száma 11 Kc. Megrendelések Werner Jenő, Bratislava, Dunajská 55, akinek címére a pénzek is küldendők.

BEZUGSPREISE der Grafikai Szemle (Ungarische Graphische Rundschau): Für Österreich 27 Schilling, für Deutschland 16 RM, für die ausserkontinentalen Staaten 4 Dollar. Preis der Einzelnummer 2.25 Schilling, 1.40 RM, bezw. —.35 Dollar. Die Bezugspreise sind der Administration der Grafikai Szemle, Budapest VIII, Conti ucca 4, einzusenden.

GRAFIKAI SZEMLE

FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK MŰVELŐI RÉSZÉRE. MEGJELENIK ÉVENKINT TÍZSZER (12 SZÁM)
BUDAPEST, 1929 AUGUSZTUS—SZEPTEMBER HÓ

XXV. ÉVFOLYAM

6—7. (287—288.) SZÁM

A szakkulturális osztály megszervezése ●

A békebeli Szakkör a világháború kitörése utáni hetekben *felfüggesztette* működését, mert tagjainak nagy része hadbavonult, az itthonmaradottak pedig redukált munkaidőben lévén foglalkoztatva, a máskülönben csekély 20 filléres illetéket sem fizették pontosan. Ennek következtében a Szakkör anyagi helyzete úgyszólván egyik napról a másikra olyannyira leromlott, hogy gondolni sem lehetett a *Grafikai Szemle* további megjelentetésére és másirányú szakkulturális munkálkodás folytatására. Ez az időszak különben is alkalmatlan lett volna a Szakkör szakoktató munkájának folytatólagos lebonyolítására még akkor is, ha egyébként rendelkezésre állt volna némi anyagi tartalékalap. A háború elhúzódása, majd a bekövetkezett összeomlás utáni zűrzavaros állapotok automatikusan idézték elő a felfüggesztő határozatnak megszűnéssé való átminősülését. A Szakkör végleg megszűntnek volt tekintendő. Régi vezetősége, ha foglalkozott is a feltámasztás gondolatával, az 1918—26-iki időszakot alkalmatlannak találta mindenkor a feltámasztásra, ellenére annak, hogy a háború alatt megindult és a forradalmi években fokozódott általános ipari leromlás s az ez időben kiképzett ifjú nyomdászgeneráció hiányos szakképzettsége nemcsak a munkásság vezetőit sarkalta a továbbképzés ügyének rendezésére, hanem a főnököket is arra a belátásra kényszerítette, hogy a szakoktatást felkarolják s a kérdés rendezésével tördjenek.

Ezekben az években konkrét formában is felmerült a Szakkör újraalakításának a gondolata. A megvalósulás útjára azonban csak akkor terelődött az ügy, amikor a viszonyok kényszerítő

hatása alatt a munkásság és a munkáltatók vezetőiből megalakult a *Szakoktatási Tanács*, amely egy három esztendőre terjedő továbbképző szaktanfolyam rendezéséről gondoskodott s előteremtette ennek anyagi fedezetét.

Ennek a háromesztendőes szaktanfolyamnak az eredményei jelentékeny erővel vitték bele a nyomdászköztudatba a szakkulturális munkálkodás intézményes megszervezésének a gondolatát.

Az 1926. évi nyomdászkongresszust is foglalkoztatta ez az ügy s beható tárgyalás után olyan határozatban nyert elintéztést, hogy a *Segélyző-Egyesület új választmányának feladatává tételt a Szakkör vagy ahhoz hasonló rendeltetésű új egyesület létrehozása.*

Az erre vonatkozó akkori javaslatot *Novák László* kollégánk terjesztette elő a következő szövegezésben:

»*Utasítsa a kongresszus az új választmányt, hogy ejtse módját annak, hogy egy tisztán szakképzéssel foglalkozó egyesület alapításának, mintegy a régi szakegyesület feltámasztásával, amely úgy a fővárosi, mint a vidéki szaktársaknak, a lehetőséghez képest, alkalmas ad arra, hogy szakképzettségüknek a munkamegosztásos rendszer és a tanító mesterek lelkiismeretlensége miatti hiányosságait kiegyengessék, elűntethessék.*«

Ezt a javaslatot a kongresszus el is fogadta.

Az utolsó kongresszus óta elmúlt három esztendőben ez irányban történt kísérletek története közismert. Mégis szükséges ezeket dióhéjba foglalva rekapitulálni.

A Szakoktatási Tanács háromévi működése után feloszlott; a munkáltatók a tanfolyamok fentartása tekintetében vállalt obligójukból kivonultak s a tanfolyamok rendezésének erkölcsi és anyagi kötelezettsége teljes egészében a néhai Szakkör jogutódjára, a Segélyző-Egyesületre hárult. Miután azonban a továbbképzés ügyének intézményes megszervezése a Segélyző-Egyesület karitatív jellegű anyagi szervezete mellett ebben a keretben nem volt biztosítható: a választmány az 1926. évi kongresszusi határozat alapján komoly lépéseket tett *egy önálló szakkulturális egyesület létrehozására*. Az első elgondolás szerint olyan egyesületet akartunk szervezni, amelyben a munkaadók aktív és passzív részt kaptak volna. E tekintetben abból indultunk ki, hogy a szakmai továbbképzés létrehozásához nemcsak a munkásságnak, hanem a munkáltatóknak is igen fontos közös érdekei fűződnek. Sajnos, az ezirányú tárgyalások a munkáltatókkal nem vezettek eredményre s így a Segélyző-Egyesület választmánya egy kizárólag munkásokból rekrutálódó, *önkéntes tagságra alapozott szakkulturális egyesület* megalkotása mellett foglalt állást.

Meg is alkottuk az új egyesület alapszabályainak tervezetét, előkészítettük az alakulóközgyűlést, de közvetlenül a tervezett alakulás előtt a magyar nyomdaiparban olyan nagy és nem várt mérvű pangás következett be, a szakmabeli munkanélküliek száma olyan arányban kezdett emelkedni, hogy az illetékes vezető körök — a szaktársak köréből vett értesülések alapján — nem láthatták biztosítva a szakkulturális munkálkodás gyökeres és intézményes megszervezésének előfeltételeit. E jelenségek — amelyekhez egyéb megfigyelések is hozzájárultak — mind arra mutattak, hogy *a szakkulturális tevékenység egy önkéntes tagságon alapuló egyesület keretében meg nem szervezhető*, hanem gondoskodni kell olyan megoldásról, amely a szakkulturális munkát nemcsak lehetővé teszi, hanem eredményességét, állandóságát és folytonos szükségszerű fejlesztését biztosítja.¹

Ez az 1926. évi kongresszusi határozat az alapja annak az akciónak, amely a szakkulturális munkálkodást a Segélyző-Egyesület kebelében célozza megszervezni olyan széles alapon, amely szervezeti, társadalmi és ipari érdekek szempontjából is hézgapótló intézménnyé fejlesztését lehetővé teszi.

Milyen szakkulturális munkálkodásra van szüksége a magyar nyomdaipari munkásságnak?

A sokszorosítás technikája az utolsó évszázad folyamán rohamos lépésekben fejlődött. Gutenberg apánk találmányának: a magasnyomtatásnak évszázados, úgyszólván zavartalan egyeduralmát alaposan kikezdte a sík- és a mélynyomtatás napról napra szaporodó és folyton fejlődő sokféle ágazata. De ha a sokszorosító eljárások szaporodásától el is tekintünk, akkor is meg kell állapítanunk, hogy a szorosabb értelemben vett könyvnyomtatástechnika egymagában is példátlanul nagy fejlődésen ment keresztül. A gépépítőtechnika, a mechanika, a kémia és a fizika stb. elementáris erővel előretörő fejlődése egyenként s egymásból folyólag is mind befolyást gyakoroltak iparunk fejlődésére. A tudomány haladásával párhuzamosan a művészeti fejlődés sem hagyta érintetlenül iparunkat s e tekintetben olyan tökéletesedésre mutathatunk rá, aminőt egyetlen más iparág sem tud fölmutatni.

Ilyen körülmények között csak természetes, hogy a technika folytonos fejlődése merőben más föladatok elé állítja a mai nyomdászt, mint akárcsak egy emberöltővel ezelőtti elődjét. Nem akarunk elkalandozni a típiák és a gráfiák világába, csak a szorosan vett könyvnyomtatásnál maradunk, s rámutatunk arra az óriási elképesztő átalakulásra, amelyen a tipográfia az utolsó 2—3 évtized alatt átesett, mely technikai átalakulás egészen új termelési módszereket, szokásokat, formákat vetett fölszínre. A kéziszedő helyét elfoglalta a szedőgép és a gépszedő, a merkantil- és akcidensszedő munkálkodásába pedig irányítólag beleszólt a grafikai művészet; a nyomót és gépmestert folytonos tanulásra és tanulmányozásra készíti az új nyomógéptípusok sokasága mellett a klisékészítés, a festék- és papírgyártás csodálatosan változatos fejlődése.

A modern könyvnyomtatás létérdeke, hogy a könyvnyomtatással, offszettel, a mélynyomással szemben művészi produktum dolgában számottevő versenytárs maradjon; a modern könyvnyomtató legfőbb törekvése, hogy a maga egyszerűbb, tehát olcsóbb technikájával legalább is egyenértékű művészi munkát produkálhasson a rokoniparok minden esetben körülményesebb és ennél fogva sokkal drágább termelésével szemben.

Különösen fontos ennek a törekvésnek az ápolása az olyan államokban, amelyeknek fogyasztópiaca kicsiny s ezért a drága sokszorosítómódszerek széleskörű meghonosítása nem várható.

Magyarország is ezek közé tartozik. Kulturális és művészeti téren jelentős fejlődést írhatunk javunkra, de az ezáltal fölfokozott igények kielégítésére — éppen a szűkkeretű piac miatt — nem lehetséges a legmodernebb sokszorosítóeljárásokat szélesebb körben bevezetni. Lépést akarván tartani az általános kulturális fejlődéssel, rá vagyunk utalva arra, hogy a sokszorosítás ősi fajtáját: a könyvnyomtatást fejlesszük olyan nivóra, amely kereske-

delmi és kulturális fejlettségünknek tökéletesen megfelel.

Ezt fölismerve, megérezzük a szükségét annak, hogy a könyvnyomtatóipari munkát kell a tőkély legmagasabb fokára emelni.

Miként, milyen eszközökkel?

A felelet egyszerű: olyan szakkulturális tevékenységet kell meghonosítanunk, amely egyrészt az ipar általános nívóját fölemeli, másrészt pedig a szakma technikai művelőinek szakképzettségét a lehető legmagasabb fokra fejleszti.

Az ipar nívójának fölemelése annak föllendülését vonja maga után, a szakképzettség növelése pedig ezt a célt szolgálván, egyben a munkásság jólétének javulását s későbbi biztosítását hozza meg. *Ipari és munkásszempontból* tehát egy szélesen megalapozott, mélyreható szakkulturális munkálkodásra van szükségünk annál inkább, mert a magyar könyvnyomtatóipar természetesen szűkre szabott keretei szinte megoldhatatlanná teszik a céltudatos és tökéletes szakmunkásképzést.

Lehetetlenné teszik a nálunk uralkodó viszonyok a tanoncképzést, mert tanonciskolánk csak Budapesten van, szakiskolánk pedig egyáltalán nincs, a gyakorlati műhelyoktatás pedig úgy fővárosi, mint vidéki viszonylatban a lehető legelhanyagoltabb. Nem is remélhetjük, hogy e tekintetben előnyös változások következheszenek be szakmánkban s ezért kell gondoskodnunk *olyan mélyenjáró, alapos szakkulturális munkálkodásról, amelynek keretében a továbbképzés útján tudunk majd megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyeket a technikai fejlődés, az ipar és a munkásság érdekei egyformán igényelnek.*

Alkalmas-e erre egy önkéntes tagságon alapuló szakkulturális egyesület?

Nem alkalmas, *nem lehet* alkalmas! Utalunk a Szakkörre, amely békeidőben közel 3000 taggal bírt, de maradandó értékű alkotást nem hagyott ránk. Összeomlott, mert anyagi fundamentuma nem volt szilárd. A nem kötelező tagdíjfizetés mindig veszedelmeket rejtett magában. Nagyobb ipari pangás, de meg házi belvillongás — ez ellen lehet a legkevésbé védekezni — egyformán kihatással van működésére, amelynek fokozatos fejlesztését, állandóságát végeredményben mégis csak a tagdíjakból származó jövedelem szabályozza.

Az önkéntes tagság folytonos ingadozást jelent az anyagi erőforrást illetően. Márpedig a szakoktatás és továbbképzés igen költséges dolog s azzal az óriási hátránnyal bír, hogy az anyagi erőforrások csökkenését a szakkulturális munka intenzitása hatványozottan érzi meg. Erre egy példát hozunk föl a régi Szakkör idejéből. A Szakkör a havi 60 filléres tagdíj ellenében adott tagjainak Grafikai Szemlét és Évkönyvet s rendszeres tanfolyamokat is föntartott. Az Évkönyv kiadását megszüntető határozat a 1800-nyi taglétszám 800-ra apadását vonta maga után, aminek következtében a tagdíj-

jövedelem egyedül a Grafikai Szemle kiadására sem nyújtott fedezetet s csak olyan kisdud tanfolyam rendezését engedte meg, amely alig került pénzbe, de értéke sem volt. A szabadszervezet segítségével kellett a rekonstrukció munkáját végrehajtani, bevezetni a heti 20 filléres illetéket (ami majdnem 50%-os emelést jelentett!), de az így megnövekedett anyagi erőforrás mégsem volt képes megfelelő alapot nyújtani a további nagyarányú fejlődésre, leginkább azért, mert a nem kötelező tagdíjfizetésnél olyan nagymérvű hátralékok jelentkeztek, amelyeket megszüntetni nem állt módunkban. Majdnem 3000 tagunk volt, 3000 példányban kellett nyomtatni a Grafikai Szemlét, de ezzel szemben a rendes tagdíjbevitel alig felelt meg 2200 rendes tagnak. Ez ellen pedig nem lehetett védekezni, mert senkit sem állt módunkban a pontos illetékfizetésre szorítani. Ez a szervezetbeli hiba okozta az anyagi erőforrás bizonytalanságát, amely végül is arra a törekvésre sarkalta a vezetőséget, hogy a Szakkör és az akkoriban kötelező Szakegyesület fúziójára érdeklében akciót indítson.

Sajnos, az akkori taglétszám mellett gondolni sem lehetett arra, hogy ez a fúzió létrejöheszen, de az 1912-es kongresszus határozata megfelelő kiindulópontot jelentett oly irányban, hogy a szervezet maga is érezvén a szakoktatás fejlesztésének szükségét, remélni lehetett a fúziónak, vagyis *a kötelező szakkulturális adózásnak a bevezetését*, ami egyben egy állandó erejű és biztos bázist jelentett volna a további működésre.

Elodázhatatlanul szükséges-e a kötelező adózás?

Ha már 1912-ben is ott tartottunk, hogy fölismertük a kötelező szakköri tagság szükségét, úgy bátran állíthatjuk, miszerint *ennek szüksége ma fokozottabb mértékben fönnáll.*

A békebeli nyomdaipari viszonyok az akkori ipari fejlődésnek csak valamennyire feleltek meg, s ezért helyezkedtek szervezetünk vezetői arra az álláspontra, hogy a továbbképzés ügyét föl kell karolni s annak végleges rendezését meg kell kísérelni.

Hogy ez a fölismerés milyen mélyenható volt, azt talán az a tény igazolja a legjobban, hogy a háború után a szakegyesület vezetősége az első kínálkozó alkalmat nyomban megragadta és 1918 végén és 1919 legelején az illetékes fórum elé egy nyomdászszakiskola tervezetét terjesztette s azt a megvalósulás stádiumába juttatta. Ha a kommun kitérése és az ezt követő szomorú időszak be nem következik, úgy ma a nyomdászszervezet kezdeményezéséből már állami nyomdászszakiskolával rendelkezünk.

Fájdalom, ez a terv nem valósulhatott meg, ehelyett bekövetkezett a közismert gazdasági és ipari lerongyolódás, amely végeredményben csak fokozta, hatványozta azokat a bajokat, amelyek ma még kívánatosabbá teszik a szakoktatás ügyének gyökeres rendezését.

Békeidőben is sok volt azoknak a szakmunkásoknak

a száma, akiknek szakképzettsége fejlesztésre szorult. Ez a szám a háború alatt tanult és fölszabadult szakmunkások számával jelentékenyen növekedett. A háborúutáni nyomdászipari viszonyok pedig semmiképp sem javítottak a szomorú helyzeten, sőt annak fokozott leromlását idézte elő maga az a tény, hogy a könyvnyomdai sokszorosító technikának éppen az utolsó évtizedekben tapasztalt fejlődésével semmiképp sem tartott lépést a szakmai továbbképzés.

A nyomdai szakmunkásképzés igen súlyos probléma. Tudjuk, hogy a négyesztendei tanulás senkit sem predesztinál arra, hogy magát tökéletesen szak-képzett munkásnak tarthassa. Elengedhetetlenül szükséges a szakmai továbbképzés eszközéhez nyúlni, ha azt akarjuk, hogy a tanulnivaló szak-társainknak alkalmat és módot adjunk a tanulásra. De ma már túl vagyunk azon a fölfogáson is, hogy csak tanulnivaló, magukat *önképezni* akaró szak-társak számára teremtsünk lehetőséget a szak-ismeretek kibővítésére.

A szakképzettség ma már elsőrangú gazdasági érdek-ké is vált, mert a munkáltatók ma igen határozottan igénylik munkásaiktól az átlagnál magasabb szakképzettséget is, de nyomatékosan s nem is minden alap nélkül érvelnek azzal, hogy a mai nyomdászgeneráció igen jelentékeny része a háborúalatti és utáni kedvezőtlen kiképzési lehetőségek következtében utánképzésre szorul.

El kell ismernünk, hogy ennek az érvelésnek bizonyos fokig alapja is van. Az ifjabb nyomdászgeneráció igenis rászorul az utánképzésre és a továbbképzés is érdekében áll. *Hogy ez nem a munkásság vagy vezetőinek a bűne, azt a munkáltatók sem tagadhatják*, hiszen ennek a beismerését jelentette az a jelentékeny anyagi támogatás, amelyet három esztendőn át a tanfolyamoknak juttattak, de két év óta megvontak.

Az elégtelen, fölületes műhelyoktatásért *nem minket terhel a felelősség*, mert erre befolyásunk nincs, ennek irányításába a magyar törvénykönyv a munkásságnak beleszólást nem is enged. De ennek ellenére, *mégis a nyomdászszervezet és az abban tömörült munkásság érzi ennek a fonák helyzetnek nyomasztó súlyát.*

Ebből a helyzetből a kivezető út a szakkulturális tevékenység intézményes megszervezésén át vezet; ezt az utat látjuk egyedül célravezetőnek és olyan-nak, amely szakkulturális vonatkozásai mellett szervezeti szempontból is olyan előnyöket rejt magában, amelyeknek fontosságát a külföldi nyomdász-szervezetek már korábban fölismerték.

Szervezeti és nyomdásztársadalmi szempontból azonban csak akkor érlelhetjük meg és szedhetjük le a szakkulturális tevékenység gyümölcseit, *ha azt mindenkire kötelezőnek nyilvánítjuk!* Ilyen fajta szakkulturális egyesület szükségét hangsúlyozza — ha homályosan is — az 1926. évi kongresszusi határozat is, amikor a forma tekintetében a régi Szak-egyesületre utal. Ez lebeg szemünk előtt most is, s úgy érezzük, hogy a megvalósítással nem szabad

késlekednünk, mert minél később fogunk hozzá, annál később jutunk abba a helyzetbe, hogy előnyeiket a nyomdászcsalád minden tagja élvezhesse.

A kötelező szakkulturális adózás formái

Egy önálló szakkulturális egyesületet a nyomdász-szervezet demokratikus struktúrája mellett nem lehet máról holnapra kötelezővé tenni.

A nem mindenkire kötelező szakkulturális egyesület fejlődése pedig olyan lassú, hogy a kötelezővétel föltételeit nagyon hosszú idő múlva tudnók csak elérni. Amíg ezt megérhetnők, addig olyan szakkulturális működést, amely az iparnak, a szervezetnek és a nyomdásztársadalomnak csak hasznára válhatna — nem tudunk létrehozni. Nemcsak a labilis anyagi alap miatt, hanem azért sem, mert az így egyesekre — a nyomdász-ság egy töredékére — háruló anyagi hozzájárulás jórésze az önálló adminisztráció lebonyolítására volna fordítandó, tehát eredeti rendeltetésétől elvonatnék.

Akármiilyen taglétszámmal alakulna meg egy ilyen önálló szakkulturális egyesület, annak kormányzása az illetékjövedelemnek legalább 30%-át emésztene föl s így tulajdonképeni céljától egy jelentékeny anyagi erőt venne el.

Ugyanez a megállapítás áll egy különben kötelező egyesületre is, de egészen más helyzet áll elő akkor, ha a kötelezővételt egy már meglevő és működő egyesület keretében valósítjuk meg. Az adminisztratív költségek ez esetben lényegesen redukálódnak s a tényleges szakkulturális adózásból befolyó jövedelem majdnem csorbíthatatlanul áll a tulajdonképeni nagy célok megvalósításának rendelkezésére.

Ezt a szempontot is figyelembe véve, juttottunk arra a gondolatra, hogy a szakkulturális tevékenység intézményes szervezetét a legcélszerűbb a Szakkör jogutódjának tekintendő Segélyző-Egyesület kebelében kiépíteni.

Csakis ez a megoldás biztosíthatja:

1. a legszeleesebb értelemben vett *kötelező szakkulturális adózást*;
2. a tagok *legkisebb mérvű megterhelését*, de emellett az *elképzhető legszilárdabb anyagi bázist*;
3. a szakkulturális munkálkodás kifejlesztésének *összes erkölcsi és anyagi előfeltételeit*, amelyek nélkül eredményes munka el sem képzelhető.

E megoldás erkölcsi és anyagi előnyei szembeállítva egy önkéntes tagságra alapított egyesületi megoldással,

A szakkulturális tevékenységnek a Segélyző-Egyesületbe plántálását tekinthetjük a legcélravezetőbb s egyben a leggazdaságosabb megoldásnak.

Ennek megvilágítására lássunk néhány számadatot. Egy önkéntes tagságú új Szakkör taglétszáma a legvérmesebb remények teljesülése után sem haladná meg az 1200 tagot, akik az eredeti terv szerint heti 20 fillér illetéket fizettek volna. Ha már most telje-

sen figyelmen kívül hagyjuk azt a körülményt, hogy a betegek, munkanélküliek nem fizetnek illetéket s föltételezzük — ami azonban hiú föltevés —, hogy a tagok minden héten pontosan be is fizetik ezt a csekély illetéket, akkor is az 1200 tag évenként mindössze 12.480 pengőt fizet szakkulturális célra. Ebből az összegből egy jelentékeny rész adminisztratív célokra volna fordítandó. Egy hetiilletékes egyesületnél ez legalább másfélezer pengőnyi teher-tétel, amit megtakarítani nem lehet. Így a tulajdonképeni szakkulturális célra nem maradna több, mint 11.000 pengő.

A Segélyző-Egyesület eddigi fővárosi tanfolyamai (az utolsó két esztendőben) évenként legalább 4000 pengőt igényeltek. A tervezett Szakkulturális Egyesület tanfolyamai ennél sokkal többbe kerülnének, mert a vidéki tagokra való tekintettel a szakoktatói működést e területeken *lényegesen* ki kellett volna bővítenünk. A vidéken is kellett volna tanfolyamokat és kiállításokat szerveznünk, hogy az ottani tagoknak megfelelő ellenértéket nyújthassunk. Ebből a 11.000 pengőből bizony nagyon-nagyon szegényes szakoktatást tudtunk volna csak létrehozni. Szaklapról, mint tagilletményről szó sem lehetett volna, hiszen annak nyomdai előállítására egymagában — az aránylag kis példányszámot véve alapul — több mint 25.000 pengőt emésztett volna föl, amit csak mintegy 40 filléres heti különjárulék ellenében volna lehetséges előteremteni.

Egy új Szakkör esetében tehát legalább 60 fillér heti szakkulturális hozzájárulást kellett volna 1200 tagnak teljesíteni, anélkül azonban, hogy az áldozat ellenében többet tudtunk volna nyújtani, mint amennyit máig nyújtottunk.

Ezzel szemben a szakkulturális osztály fölállítására esetén az anyagi rész a következőképen alakulna:

A Segélyző-Egyesület taglétszáma ma kereken 4800 tag. Ebből a létszámból számításán kívül kell hagyni az illetéket nem fizető betegeket (átlag heti 120) és a munkanélkülieket (az augusztus végén volt állapot szerint 614-et), valamint a hátralékosokat, kereken 800 tagot.

Számításunk alapja tehát 4000 tag; ezek a heti 30 filléres szakkulturális adózás fejében évenként összesen 62.500 P-t fizetnének be a kitűzött célra. Az adminisztráció ilyen nagy taglétszám ellenére sem emésztene föl sokkal többet, mint egy kis taglétszámú egyesület esetén, mert az enemű költségek a segélyzőegyesületi igazgatásban már jórészt abszolválást nyernének. Erre a célra mégis 2500 pengőt előíranoyozván, 60.000 pengő maradna a tulajdonképeni szakkulturális célra, amiből 35.000 pengő a Grafikai Szemle kiadására volna szükséges s 25.000 pengő pedig az egyéb szakkulturális munka céljait szolgálná. Hogy ebből mit lehetne megvalósítani, arra nézve a részletes program ad fölvilágosítást.

Ehelyütt már most vessük össze a két megoldási lehetőség anyagi vonatkozásait, úgy látjuk, hogy a céltudatos szakkulturális munkálkodás alapját csakis a Segélyző-Egyesület keretében tudjuk biztosítani egy 30 filléres heti hozzájárulással, mert hi-

szén csak ez nyújthat olyan erőforrást, amely állandósága mellett erőteljes is.

A két megoldás *erkölcsi* vonatkozásai is mélyrehatóan eltérők.

Egy önkéntes tagságú egyesület 1200 taggal *jelentéktelen erkölcsi* erőt képvisel, kivált ha anyagilag sincs megalapozva. Egészen más, *impozáns tömörülés jellegével* bír azonban egy majdnem 5000 tagot számláló egyesület, amelynek erkölcsi tekintélyét, súlyát és hatóerejét éppen az adja meg, hogy magában foglalja az *öntudatos nyomdásztságot maradék nélkül*. Kétkedünk benne, hogy Magyarországon sok olyan egyesület létezne, amely a kultúra szolgálatában ennyi tagot tudna fölvonultatni. A Segélyző-Egyesületnek ez a tekintélye tiszteletet parancsol nemcsak a nyomdásztársadalom keretein belül, hanem kifelé is megfelelő súllyal érvényesül. A magyar nyomdásztságnak a szakkulturális osztálynak a létesítésével gyönyörű bizonyítékát adná szakmaszeretetének, amely egyrészt áldozatkészség alakjában, másrészt pedig *céltudatos önképzés szükségességének fölismerésében* nyilvánul meg.

A szakkultúra oltárán áldozatokat hozni, az önképzés útjára lépni és tanulni a szakma fejlesztése érdekében, ezek mind olyan erények, amelyek gazdasági ellenfeleink szemében is tiszteletet parancsolnak, annál inkább, mert nyilvánvaló, hogy a nyomdai munkásság a szakkulturális osztály létrehozásával nemcsak a *saját érdekeinek megóvását* célozza, hanem *olyan hibák orvoslását* is, amelyekért a felelősség elsősorban éppen a munkáltatókat terheli.

Ezzel azután fölvetődik a kérdés:

miért hagyjuk számításán kívül a munkáltatók bevonását a szakkulturális akcióba?

Öt évvel ezelőtt a munkáltatók a külső jelek szerint meggyőződésből vállaltak bizonyos erkölcsi és anyagi érdekeltséget a továbbképző tanfolyamok főtartása körül. Két évvel ezelőtt — 3 évi együttes munkálkodás után — azonban visszavonultak, aminek okát csak sejtjük. Azóta a szakkulturális egyesület alapszabályainak megalkotása kapcsán kísérletet tettünk oly irányban, hogy a munkáltatók újból vállalják a szakkulturális tevékenységből rájuk eső terheket. Ez a kísérlet nem járt eredménnyel s mi nem is fogjuk azt megismételni, ha csak rendkívül kedvező alkalom nem fog kínálkozni egy újabb kísérletre. Egy újabb közeledési kísérlet ma nem vezetne eredményre, mert olyan jelenségeket tapasztaltunk, amelyek amellet bizonyítanak, miszerint a munkáltatók a szakoktatás ügyének intézményes rendezésében veszedelmeket sejtének. Tisztában vannak azzal, hogy *a szakképzettség növelésének velejárója az egyéni öntudat s ezen keresztül a szervezet erejének a jelentős megnövekedése*, ami munkáltatói szempontból nem kívánatos. Nekünk viszont igen nagy érdekeink fűződnek ahhoz, hogy szervezetünket gazdasági ellenfeleink hatalmasnak tudják és érezzék s ezért minden *alkalmat és módot meg kell ragadnunk a szakkulturális tevékenység kiépítésére és fejlesztésére*.

A szakkulturális munkálkodás megszervezésének alapjául szolgáló programtervezet

Az alábbiakban adjuk azt a tervezetet, amely a szakkulturális munkálkodás kiépítésénél zsinórmértékül szolgálhat, s amely a jelzett 30 filléres hozzájárulásból létrehozható.

A munkaprogram főpontjai:

I. *Elméleti és gyakorlati előadás-sorozatok és tanfolyamok rendezése úgy a fővárosban, mint a vidéki városokban.*

II. *A tanfolyami szervezettől független vitáesték és fölolvasóülések rendezése.*

III. *Szemléltető oktatás megszervezése, kisebb-nagyobb kiállítások és cseregyűjtemények alakjában.*

IV. *Munkanélküliek szeminárium-szerű oktatása a fővárosban.*

V. *Nemzetközi, országos és kerületi pályázatok kiírása szaktechnikai és szakirodalmi föladatak megoldására.*

VI. *Szaklapok, szakkönyvek és tanfolyami oktatófüzetek kiadása.*

VII. *Szakkönyvtárak szervezése és olvasószoba föntartása.*

VIII. *Statisztikai adatok gyűjtése és földolgozása.*

IX. *Kísérleti üzem létesítése.*

Ez a program még nem teljes, mert a szakoktatóképzés kérdésének rendezése, a tanonciskolai és a szakiskolai problémák megoldása, a nemzetközi szakkulturális kapcsolatok megteremtése is foglalkoztatni fogja az osztály vezetőségét, amely ezt a programot természetesen fokozatosan fogja megvalósíthatni, mert hiszen a végrehajtószervezetet és apparátust nemcsak a központban kell megszervezni, de a vidéki városokban is szükséges megfelelő szerveket létesíteni, s ezeknek működési szabályzatait kidolgozni.

E programot végrehajtó szerv struktúráját és magának a programnak a részletezését a következőkben ismertetjük.

A központi és vidéki végrehajtószervezet

A szakkulturális osztály legfőbb vezetőségét a Segélyező-Egyesület elnöksége

és választmánya kebeléből kiküldendő, legalább 10 tagú *végrehajtóbizottság* alkotná, mely az osztály működését irányítaná, ellenőrizné az egyes albizottságok munkáját, gondoskodna a határozatok végrehajtásáról s egyben felelősséggel tartozna a felelős fórumoknak az osztály működéséért.

E végrehajtóbizottság javaslata alapján alakíttatnának meg a különleges föladatak megoldására hivatott *albizottságok*, amelyeknek elnökei a végrehajtóbizottság tagjai sorából jelölendők ki és tagjainak száma 6–8; az albizottság tagjaiul a választmányon kívül álló szaktársak is kijelölhetők, sőt szükség esetén szakkulturális téren működő más szakférjak is fölhívhatók a közreműködésre.

Ilyen albizottságok:

1. *Szakoktatási bizottság*, amelynek ügyköre: a fővárosi szaktanfolyamok és előadások megrendezése; a vidéki szakoktatómunkálkodás kiépítése; kiállítások rendezése, illetve mindezeknek a munkálatoknak az előkészítése.

2. *Szakirodalmi bizottság*, amelynek ügyköre: a Grafikai Szemle és egyéb esetleges kiadványok szakirodalmi irányítása, illetve felülbírálása; szakkönyvtári ügyek gondozása.

3. *Tanműhelyi bizottság*, amelynek föladata előkészíteni a tanfolyamok kiegészítő részét képezendő kísérleti üzem létesítését.

4. *Bírálóbizottság*, amelynek ügyköre: pályázatok előkészítése, elbírálása; kiállítási anyagok gyűjtése, összeállítása és gondozása.

5. *Általános szakkulturális kérdésekkel foglalkozó bizottság*, amelynek ügykörébe tartoznának: a tanonciskolai és szakiskolai kérdés tanulmányozása s e kérdések iránti érdeklődés ébrentartása; a nemzetközi szakkulturális kapcsolatok létrehozása; statisztikai adatgyűjtés.

A vidéki szakkulturális működés irányítása a központból történvén, a vidéki városokban csupán egy 3–6 tagú bizottság alakíttassék, amely a végrehajtószerv szerepét vinne.

Kerületi székhelyen, tehát Debrecenben, Győrött, Miskolcon, Pécsen, Szegeden, Sopronban és Szombathelyen 6–6 tagú bizottságok, a *helyicsoportokban* pedig 3–3 tagú bizottságok alakulnának az ügyek lebonyolítására, illetve a központtal való kapcsolat föntartására s a helyi viszonyoknak megfelelő javaslatok megtételére.

A működési programtervezet a következő:

I. Elméleti és gyakorlati előadások és szaktanfolyamok rendezése

dolgában a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni, mert ez a gerince szakkulturális munkálkodásunknak.

A) A budapesti szaktanfolyam

munkaprogramja mindent kell hogy felöleljen, ami a szaktanfolyami oktatás címe alá vonható s ez olyan módon szervezendő meg, hogy a vidéki tanfolyami munka is ebből eredjen s ennek anyaga vezettessék le a vidéki légkörnek és szükségletnek megfelelő mederbe.

E munka egy része csak elméleti, más része elméleti oktatással párosult gyakorlati munkálkodásból állana.

1. Elméleti oktatás

a) *Általános vonatkozású tananyag* a természet-, történelem-, nyelvészeti és társadalomtudományok köréből, amely előadáscsoport magában foglalná a továbbképző szaktanfolyamokon kívül eddig rendezett előadásokat, s ebbe a csoportba kapcsolódnának bele a mostanáig a társegyesületek által rendezett előadások is. Ilyen előadások száma évenként 12.

b) *Általános jellegű, szakmai vonatkozású szakelőadások* a szaktörténelemtől, szaktechnikai fejlődésről, rokoniparágakról és sokszorosítóeljárásokról. Ilyen előadások száma évenként 8.

Ezeknek az előadásoknak a szövege a tanfolyam rendelkezésére volna bocsátandó, hogy esetleg a vidéki tanfolyamok keretében megismételhető legyen. Az elméleti oktatás harmadik csoportja:

c) *Idegen nyelvek oktatása*, amely keretben a német és az angol vagy a francia nyelv tanítandó.

2. Elméleti oktatással kapcsolatos gyakorlati továbbképző szaktanfolyamok:

a) *Szedők és gépmesterek részére:* aa) betűvetés és szakrajz; bb) színtan és színes nyomtatás teóriája; cc) ólom-, lino- és egyéb lemezvésési tanfolyamok (évenként csak egyfajta lemezmegmunkálási gyakorlat).

b) *Csak betűszedők részére:* aa) az aranymetszet és gyakorlati alkalmazása; bb) a könyvművészet alapismeretei, oldalanalízis; cc) tipográfiai vázlatkészítés.

c) *Csak gépmesterek részére:* aa) géptechnika, szerkezet; bb) nyomtatástechnika; cc) illusztrációs egyengetési eljárások.

d) *Gépszedők részére:* aa) szedőgépek szerkezetana; bb) szedőgépeken előforduló hibák javítása. Ezek részben üzemi megtekintéssel kapcsolatos előadások volnának.

e) *Üzemvezetői tanfolyam:* aa) papírisme, anyagisme; bb) üzemi adminisztráció, üzemvezetés; cc) kalkuláció, munkavállalás.

E föllállítás szerint bármelyik tanfolyamcsoport csak egyszeresen van állítva, bár valószínű, hogy egyik-másik tanfolyamra nagyobb tömegekben je-

lentkeznek a hallgatók és így szükség lesz a tanfolyamot két csoportban megszervezni. Tekintettel a nagy költségekre, mégis szabályként állítandó föl, hogy egy-egy tanfolyamnak legalább 10 hallgatója legyen, s viszont 40-nél több hallgató jelentkezése esetén a csoport két tanfolyamra osztassák szét.

Az elméleti oktatás népszerűsítése érdekében kívánatos volna az elméleti oktatást *vetített képekkel kombinálni*, sőt igénybevenni a jelenleg immár közel 300-nyi *Werkfilmeknek* a nevelőerejét.

A vetített képekkel és filmekkel kapcsolatos előadások lebonyolítására egyelőre nem rendezkedhetnénk be, mert az előadói terem megfelelő átalakítása és berendezése nagyon költséges, másrészt mert budapesti otthonunkban amúgy is lévő mozgóképszínház — amelynek befogadóképessége sokkal nagyobb, mint egyesületi nagytermünké —, a kérdés ezzel a vállalattal való megegyezés útján rendezhetőnek látszik. A 2. pontban felsorolt elmélettel kapcsolatos gyakorlati tanítás kimélyítendő volna egy jól felszerelendő kísérleti üzemmel, amelyben tényleges gyakorlati oktatás is folyhat. Erről a program IX. fejezetében írunk részletesen.

B) Vidéki szakoktatás

Nagyon nehéz probléma a vidéki szakoktatás megszervezése, de nem megoldhatatlan. Számításba kell venni a kerületi székhelyeken működő állami ipariskolákat, úgy mint a régi Szakkör idejében tettük, amikor ezek az intézmények szívesen vállalták a tanfolyamok rendezését, adtak helyiséget, fűtést, világítást, gondoskodtak az általános tantárgyak tanterveiről, sőt a legtöbb helyen a szakrajz ellátásáról és ezenkívül honorálták a fővárosi szakoktatót, akinek a rendes óradíjon kívül még költségmegtérítést is adtak, illetve a munkabérvesztését fedezték.

Ilyen, ipariskolákkal közösen föntrtartott tanfolyamok rendszerint három hónapnál tovább nem tartanak, s így még további két hónap programjáról kell gondoskodni. A tanfolyamot bevezető előadást mindenkor a központ előadója tartaná és akkor oktatná, illetve instruírná a program további lebonyolítása dolgában a helyi előadót.

A vidéki tanfolyami oktatás tananyaga nagyjából egyezik a fővárosi tanfolyamokéval, de városoktól változó az ottani szaktársaknak a különleges kívánságai szerint.

A vidéki szakoktatás terjedelmét illetően megállapítható fokozatok:

1. kerületi tanfolyamok rendezése;
2. helyi csoportokban bevezetendő táv-tanfolyamok;
3. a 10-nél kisebb taglétszámú városokban lebonyolítandó szakoktatás.

1. Kerületi szaktanfolyamok

Mint említettük, hét kerületi székhelyünk van, ahol a tagok száma az 50-et meghaladja. Ezekben a városokban — Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs,

Szeged, Sopron és Szombathely — kezdetben 2—3 évenként, később gyakrabban kell rendezni tanfolyamokat, amelyeknek tartama legalább 5 hónap. Azért írjuk, hogy csak kezdetben, mert a központi tanfolyamok megszervezésével kapcsolatban a szakoktatóképzés kérdését is meg kell oldani. A vidéki tanfolyamoknál fővárosi előadó nem nélkülözhető s mert ilyenekben hiányt szenvedünk, ennek pótlása külön feladata a szakosztálynak, amiről alább még szó lesz.

A kerületi tanfolyam vázlata a következő:

a) *Általános vonatkozású tananyag*, amely felölelné a fővárosi oktatás a),
b) pontjai alatt felsorolt anyagot, amelynek bevezető előadását — a megszervezéssel kapcsolatban kiküldendő — fővárosi szakelőadó tartaná, míg a többit — szám szerint nyolcat — a központtól kapott szövegek fölolvasása útján a helyi megbízottak egyike-másika tartaná meg;

b) *ipariskolákkal közösen rendezendő tanfolyamok gyakorlati előadásai*, melyeket az iskolákkal való megállapodás alapján a központ megbízottja bonyolítana le és két-háromhetes időközökben leutazva, egymást követő négy napon tartaná meg előadásait. Ilyen leutazást háromszor lehet megismételni, ami háromszor 4—4 előadásból álló előadásorozatot jelent. Ezeknek az előadásorozatoknak tananyaga a gyakorlati vázlatkészítés és színes nyomtatás köréből veendő ugyancsak a fővárosi tananyagból.

A kerületi tanfolyamok jelentékeny költséget igényelnek, hiszen a fővárosi előadó főntebb tervezett 3-szori 4—4 napos kiküldetése 690—820 pengő között mozoghat s ehhez még más adminisztratív költség is járulna. Ennek ellenére meg kell szervezni a rendszeres tanfolyamokat, mert csak ilyen mélyreható munkával tudunk eredményeket elérni.

2. A vidéki helyi csoportokban

(körülbelül 25 kisebb városban) rendezendő szakoktatás természetesen megkülönböztetve, s főként csak *szakelőadássorozatra szorítkozhat*. Ennek bevezetése, a helyi megbízott instruílása a fővárosi tanfolyam kiküldöttjének volna a feladata, tehát helyi csoportonként egy-egy kiszállást igényel. A helyi csoport-szakoktatás tárgyköre a fővárosi elméleti oktatás előadás-csoportjából veendő, s kombinálendő levél-szerű oktatáson alapuló táv-tanfolyamokkal.

Ilyen elképzelés mellett a helyi csoportok kapnának:

1. *egy bevezető és instruíáló előadást*, melyet a fővárosi tanfolyam kiküldötte bonyolítana le;
2. *szakelőadássorozatot és táv-tanfolyamot*, amelyeknek előadás-száma a viszonyoknak és a választott témának megfelelő és tetszésszerű lehet.

A helyi csoportok szakoktatással való ellátása is meglehetősen költséget igényel,

de itt, ha a bevezető- és szervezőelőadást nem városonkénti, külön-külön kiküldetéssel bonyolítjuk le, úgy egyedül az útiköltségnél is jelentékeny megtakarítást érhetünk el. Ez könnyen megoldható, mert az egy útvonalon fekvő városokat egymás után lehet fölkeresni, ami az előadókra is előnyösebb.

3. A kis városok szakoktatását

csakis a központból küldendő szakelőadási anyagoknak a helyi megbízott útján való fölolvasatásával és levelező-oktatással, tehát táv-tanfolyammal lehet megoldani, ami azonban nem zárja ki a lehetőséget, hogy kedvező alkalommal — de ritkábban — egy-egy fővárosi oktató is előadást tartson a kis létszámú tagszervezetek körében.

A szaktanfolyami szervezet egyéb feladatai

Ezek közé elsősorban tartozik a *tanítási anyag előteremtése*. Ez önmagától oldódik meg, ha a fővárosi tanfolyam előadásait írásban is földolgozzuk s megfelelő szemléltetőanyaggal bővítjük. Ezért szükséges, hogy a fővárosi, központi tanfolyam tananyaga szakirodalmilag is földolgoztassék s rendelkezésre bocsáttassék a vidék részére. Vonatkozik ez az elméleti oktatásra csak úgy, mint a gyakorlattal párosult tanításra. Ez fokozottabb igényeket támaszt az előadókkal szemben.

A központi előadók száma ma aránylag kevés s így megfelelő utánpótlásról is kell gondoskodnunk, s meg kell szerveznünk a *szakoktatóképzést* is. A központban ez nem ütközik nehézségekbe, mert az eddigi tanfolyami hallgatólétszámból máris ki lehet emelni legalább 6—8 olyan szaktársat, aki tehetségénél fogva szakoktatóvá képezhető. Ezek a kiválasztottak egy évig működőnének a rendszeres szakoktatók mellett mint kisegítők, hogy megfelelő gyakorlatra tegyenek szert.

Sokkal nehezebb megoldani a *vidéki helyi előadók kérdését*. Nem volna nehéz vidéki szaktársakat szakoktatókká képezni, mert ott is igen tehetséges munkacseréről tudunk. A kérdés megoldását azonban súlyosbítja az a tény, hogy vidéki szaktársak nem szívesen tanulnak saját városbelijüktől. Magyarán mondva: nem hajlandók elismerni, hogy ezektől is lehet tanulni. Ezt a teljesen indokolatlan ellenszenvet le kell küzdenünk s gondolkodnunk kell olyan megoldáson, hogy vidéki alkalmas erőket a *fővárosi tanfolyamokon rendszeresítendő külön tanfolyamon szakelőadókká képezzünk*. Nem tartjuk lehetetlenségnek a kérdést így szabályozni. Ha ez költséges is volna, akkor is érdemes meghozni ezt az áldozatot, mert ezzel szűkítjük a fővárosi előadók kiküldetéseit s olyan vidéki szakoktatókat nevelhetünk, akik esetleg arra is alkalmasak lehetnek, hogy az ottani tanoncok oktatását is ellássák, mert reméljük, hogy idővel erre is megtaláljuk a kellő formákat.

II. A tanfolyami szervezettől független vitaesték és föl-olvasóülések rendezése

a szakkulturális élet föllendítése céljából kívánatos. Szakmánkban mindenkor van erre bőségesen anyag, amelynek megvitatása az általánosság és a szakirodalmi munka szempontjából is igen fontos. Ilyen vitaesték nemcsak Budapesten, hanem a vidéki városokban is rendszeresítendőek.

A vitaesték anyagát a központ szabná meg nagy vonásokban, de bizonyos kérdéseket is általános megvitatás tárgyává tehetne s az így — különböző helyeken — elhangzó anyagot egybegyűjtene és szakirodalmilag földolgoztatná.

A föl-olvasóülések tárgyait is rendszerbe foglalná a központ s ezeknek előadására a lehetőség szerint a tanfolyamokon kívül állókat szólítaná föl, részben hogy mentesítse a tanfolyami előadói kart, részben, hogy kívülállókat is bevonjon a szakkulturális munkába.

III. Szemléltető oktatás megszervezése kisebb-nagyobb kiállítások és cseregűjtemények alakjában

A kiállítási szervezetben háromféle kiállítási típusi vezethetünk be, és pedig: 1. *nagyobbszabású kiállításokat*, amelyeknek célja nemcsak a szakemberek, hanem a laikus közönség ízlésének a fejlesztése és a modern irány felé való terelése;

2. *kisebb kiállítások* rendezése, amelyek csak a szakmabeliek érdeklődésére számíthatnak, és

3. *cserekollekciók* köröztetése, amelyekkel a vidéki kisebb városok nyomdászát kell kielégíteni.

1. Nagyobbszabású kiállításokból

Budapesten évenként legalább kettőt kell rendezni, ezek közül az egyiket a karácsonyi ünnepek alatt, egyet pedig a tanfolyamok berekesztésével.

A *kerületi székhelyeken* szintén lehetőleg a tanfolyamok bezárásával kapcsolatban kell megrendezni ezeket a nagyobbszabású kiállításokat, miután e városokban évenként legföljebb egy ilyen nagyobbszabású kiállításra gondolhatunk. Ezeket a kiállításokat mindenkor központi kiküldött rendezné. A *helyicsoportok* területén ilyen nagyobbszabású kiállításokat mindenkor oly időben kell megrendezni, hogy ez egybeessen a különben kijáró szakelőadással, aminek következtében a külön leutazás és egyéb, ezzel járó költség elcsúszhat.

2. Kisebb kiállítások

sűrűbben rendezhetők úgy Budapesten, mint a kerületi székhelyeken. Az ilyen kiállítások anyaga a 100 táblát nem haladná meg, különösebb rendezési készülődéssel nem is járna, mert kizárólag a szaktársak részére szolgálnának. Az anyag lehetőleg kiállításoként egyenemű legyen, tehát például hirdetések,

meghívók, körlevelek, háromszínyomatok, offsetnyomatok stb.

Az anyag ilyenemű összeválogatásának célja volna, hogy a szemlélő az egyes nyomtatványtípusok kiviteli módjainak tanulmányozása által ízlését, fantáziáját fölfrissíthesse.

3. Cserekollekciók köröztetése

Budapest szempontjából nem jelent semmit, annál többet a vidéki városok szempontjából, amennyiben ennek előnyeit nemcsak az egész kis helyicsoportok, hanem a kerületi székhelyek is élvezhetnék. Természetesen az e fajta akciót rendkívüli fegyelmességgel kell megszervezni és mindenképpen biztosítani, hogy a cserekollekciók a megállapított időpontban valóban továbbíttassanak az egyes városokból. A cserekollekciók száma korlátlan lehet, de egy-egy kollektió darabszáma ne haladja meg a 40—50 darabot.

A cseregűjtemények anyaga is nyomtatványfajtánként állítandó össze. Ezekben volnának bemutatandók a közelmultban lebonyolított pályázatok eredményei; mintagűjtemények; szakiskolai és tanfolyami eredmények, gyakorlati munkák, például szedett hirdetések; rajzolt hirdetések; levélpapírok és egyéb kereskedelmi nyomtatványok, könyvművészeti produktumok, címlapok, reklámnyomtatványok; rölapok és falragaszok. Ezeket kívül főként a gépmesterköröket érdeklő anyag: három- és négyszínynyomások; dombornyomás, dobozgyártási termékek, litográfiai, offsetnyomások, a mélynyomás legszebb termékei stb.

Ezekben a cseregűjteményekben nemzetközi kapcsolataink révén beszerezhető nyomtatványanyag is bemutatásra kerülne államonkénti csoportosításban. A cseregűjtemények előre megállapított sorrendben vándorolnának egyik városból a másikba s egy helyen legföljebb 14 napig állnának rendelkezésére a szaktársaknak, akik azt vagy az egyesületi helyiségben tennék megbeszélés tárgyává, avagy egyesek könyvtárszerűen házi tanulmányozás céljára is igénybevehetnék.

IV. Munkanélküliek oktatása

Az elméleti oktatás és gyakorlati tanítás kiegészítő része volna a munkanélküliek oktatásának rendszeresítése. Ennek lebonyolítása kizárólag a szerkesztő főadata volna, hetenkénti két-két délelőttön. Külön programot e pontra megállapítani nem lehet és csak a körvonalait kell megszabnunk. Ez előadások tárgya mindenkor a résztvevő szakmabeli munkanélküliek tagozódása szerint váltakozna.

A munkanélküliek szemináriumszerű oktatására igen nagy szükség van, mert ez volna hivatva az *utánképzést* megvalósítani.

Az ezirányú munkálkodás azonban korántsem volna pusztán elméleti és némi gyakorlati tanításra korlátozható. Okvetlenül gondolkodnunk kell olyan

megoldáson, amely az utánképzést főként *gyakorlati alapon* valósítja meg. Kezdetben szerény eszközökkel, egyszerűbb móddal kell megelégednünk, de kimélyítéséről nem szabad megfeledkeznünk. *Kimélyítése a kísérleti tanműhely berendezésétől függ.* Amennyiben ez megvalósulhat, úgy végre is hajtható. Az ilyen elgondolást a kísérleti tanműhelyről szóló fejezetben adjuk.

V. Nemzetközi, országos és kerületi pályázatok kiírása

A pályázatok nevelő hatását és ambíciófejlesztő tulajdonságát ismerve és kelően értékelve, szükséges évenként a következő pályázatokat kiírni:

1. Nemzetközi pályázatot szedésre;
2. egy országos pályázatot szedésre;
3. egy országos szakirodalmi pályázatot szakirodalmi földattal;
4. hét kerületi pályázatot szedésre, amelyeken nemcsak a kerületekben dolgozók, hanem olyan kisebb városok szaktársai is résztvehetnének, amelyek különben a központhoz tartoznak.

A pályázatok anyagát lehetőleg tisztán gyakorlati földadat választandó, szakirodalmi vonatkozásban pedig olyan téma, amely valamely szaktechnikai probléma megoldását szolgálná.

VI. Szaklapok, szakkönyvek és tanfolyami oktatófüzetek kiadása

Az Egyesület szakkulturális munkálkodásának a szakirodalom föllendítése és megkedveltetése az egyik legfőbb és egyben a legnagyobb anyagi áldozatokat igénylő programponjtja. Eppen emiatt kell ezt a működési ágat bizonyos mértékben üzleti alapokra fektetni és a szakkulturális osztály kebelében bizonyos függetlenséggel is fölruházni.

Szaklapok kiadása alatt értendők:

1. a Grafikai Szemle kiadása;
2. Oktató Levelek kiadása, amelyeknek célja a tanoncoknak szakirodalmi objektummal való ellátása; és
3. tanfolyami oktatást elősegítő oktatófüzetek és egyéb szakkönyvek megjelenítése.

1. A Grafikai Szemle kiadása

A Grafikai Szemle évenként tizszer jelenne meg 40—40 oldal terjedelemben és a *tagok illetményként kapják kivétel nélkül*, tehát a munkanélküliek és a betegek is. Ez utóbbi rendelkezés a mai állapot szerint ugyan 6—800 példány költségét jelenti, de mégsem mellőzhető az akaraton kívül rossz helyzetbe kerülő szaktársaink, azért sem, mert ez a teher csak látszólagos. A betegek és munkanélküliek kizárása különben a lap adminisztrációját is megnehezítené.

A Grafikai Szemle fejlesztésére nagy gond fordítandó, mert erre meglenne a lehetőség is. A mai állapotot véve figyelembe, 2800 szedő, 700 gépszedő és szedőgépszerező, 180 korrektor, 800 gép-

mester, 220 betű- és tömöntő szaktárs szellemi táplálékáról kell gondoskodni ugyanezeknek az arányszámoknak megfelelő tartalmi tagozással, ami körülbelül megfelel 16 oldal szedéstechnikai, 6 oldal szedőgéptechnikai, 8 oldal nyomtatástechnikai, 2 oldal korrektori és ugyancsak két oldal betű- és tömöntői ismeretekre kiterjedő közleménytartalomnak. A lap szellemi tartalma és irányítása fölött természetesen az irodalmi bizottságnak kell bizonyos befolyást biztosítani. E tekintetben a vezérelv: kizárólag csak gyakorlati értékű szellemi és szemléltetve oktató anyag közöltesse a lapban.

Az adminisztratív fejlesztés is nagy gondal végzendő, mert a jövőben talán fokozottabb mértékben lehetséges a Grafikai Szemlélt az elszakadt területek magyar szaktársai között terjeszteni. A magyar szaktársak részére szükséges példányszám 4800, előfizetők részére 250, a szlovenszói nyomdászok részére 250, az erdélyi szükséglet 300 példány, és Jugoszlávia részére 100 példány volna nyomandó, míg tartalék és egyéb felhasználás céljára 100 példány volna szükséges, ami összesen 5800-as példányszámot jelent, amelynek nyomdai és adminisztrációs költsége igen jelentékeny anyagi kiadást okoz, de viszont megfelelő anyagi jövedelmet is az előfizetőktől és a szomszédos államokban elhelyezhető példányokból eredő jövedelem révén. A lapkiadás költségeit ez a külön bevétel lényegesen apasztaná, úgyhogy a lapkiadás maga nem igényelne többet, mint 35.000 pengőt. Még ezt a mérleget is kedvezőbbé tehetjük, ha a lapnak megfelelő összegű hirdetést tudunk szerezni. Ezt a tételt azonban egyelőre csak minimálisan becsülhetnők, mert a főszerelőkkel (hirdetőkkel) inkább a kísérleti üzemi főszerelésével kapcsolatban kívánunk szorosabb érintkezésre lépni.

2. Oktató Levelek kiadása tanoncok részére

Igen fontos föladata az Egyesületnek a tanoncokat is ellátni irodalommal, nevelő orgánummal. Jó, komoly és hivatásukat szerető, tisztán látó új nemzedéket akarunk nevelni. A testi nevelést — azt látjuk — nálunk már túlhaljták, de teljesen elhanyagolják a szakmai nevelést.

Erre a nevelőmunkára szánjuk az Oktató Leveleket, vagy más címen megjelenendő, tisztán szakoktató jellegű közleményeket, amelyeknek 8—16 oldalas terjedelme hasznos tartalommal töltenék meg és kellő támaszául szolgálna a műhelybeli oktatásnak.

E szakkiadvány nyújtásával sokkal többet használnánk a tanoncoktatásnak, mint ahogy az az első pillanatra látszik. Megindításuk nemcsak közvetlen szakismeretterjesztést jelent, hanem az ifjúság *részoktatását* a *szakirodalom olvasására*, aminek hiányát — fájdalom — a hazai szakirodalom túlságosan érzi. E kiadás jótékony hatását csak évek múltán látná a szervezet és a magyar nyomdaipar egyaránt.

3. Tanfolyami oktatófüzetek és egyéb szakkönyvek kiadása

A szakkönyvek kiadása egyelőre megszűbbefekvő probléma. Itt elsősorban az Egyesület kiadásában megjelenő *Nyomdász-Evkönyv és Útikalauz* kiadására gondolunk, amelynek gondját a szak-kulturális osztályra lehetne hárítani. Másodsorban azokra a *füzetes kiadványokra* gondolunk, amelyek a tanfolyami munkát előmozdíthatják, az elméleti előadásokat a minimumra szoríthatják, főként a vidéki tanfolyamoknak szolgálhatnak támasztékkul, s amelyeknek tárgya főként alapismeretek sematikus, ábrászerű ismertetése volna. A Bildungsverband számos ilyen füzetet jelent meg s ezek célja: a tanfolyami oktatást irodalmilag terjeszteni ott, ahol tanfolyamot rendezni bármi okból nem lehet és a tanfolyami oktatást továbbítani olyan szaktársak részére, akik egyébként valamely okból nem vehetnek részt mint tényleges hallgatók.

Ezeket a kiadványokat azonban már nem a tagdíj illetményként kapnák a tagok, hanem szigorúan kiszámított *önköltségi áron*, ami szintén megkönnyítené megszerzésüket, mert figyelembe véve az egyesületi tagság fontosságát, e téren különösebb kockázat nélkül lehetne bevezetni a rendes könyvtárhasználati rendszert, ami a magánvállalkozás számára meglehetősen kockázattal járó üzletág.

VII. Szakkönyvtár és olvasószoba főtartása

Az Egyesületnek módot kell nyújtania arra, hogy szakkulturális célokra is rendelkezésre álljon egy könyvtárral kapcsolatos *olvasószoba*, úgy ahogy az a Szakkör idejében volt, amikor vasárnaponként a szaktársak rendelkezésére álltak a szaklapok legfrissebb számai és a szakkönyvek is. Ezt az olvasószobarendszert újból be kell vezetni, ezt nem lehet a rendes könyvtárhasználati rendszerbe olvasztani, mert szakkönyveket csak ritkán, szaklapokat pedig egyáltalán nem szabad kiadni. Külföldi szaklapokat kell megrendelni a *kerületi könyvtárak* számára is, szakkönyveket azonban csak akkor, ha a tagok egy bizonyos százalékka érti is ezt a külföldi nyelvet.

VIII. Statisztikai adatok gyűjtése és földolgozása

Az élet minden vonatkozásában rendkívüli fontossággal bír a hű és céljának megfelelően fölvetett statisztika. A német Bildungsverband, de maga a nagy Verband is rendszeresen kultiválja a legkülönbözőbb statisztikai adatok gyűjtését. Ezeknek tárgya nemcsak szervezeti-politikai vonatkozású legyen, de terjedjen ki a nagy nyomdászcsalád tagjainak személyi, családi, szakkulturális és egyéb vonatkozásaira is. Ha ezt célszerűen és okszerűen lebonyolítjuk, a nyomdászársadalom belső struktúrájának hű képét kapjuk,

amely irányítólag hat majd további működésünkre is.

IX. Kísérleti tanműhely létesítése

Ez a kérdés igen nehezen oldható meg. Nem annyira a berendezés megszerzése a nehéz, hanem inkább a szükségszerű üzemeltetés nagy költségei a riasztók. A kérdést azonban meg kell oldanunk, s ezzel nyugvópontra kell juttatnunk a kísérleti tanműhely dolgát is. Szükség van erre azért is, mert éppen itt kellene fölmutatnunk szervezetségünk alkotó erejét, erre a tényre támaszkodva kell kimozdítanunk tartózkodó álláspontjunktól azokat a hivatalos köröket, amelyeknek érdeke és föladata volna a sokszorosítóipar szakiskolájának a megteremtése.

Ha a Segélyező-Egyesület föntiekben vázolt szakkulturális munkakörének realitását az érdekeltek — elsősorban munkálatóink — előtt nyilvánvalóvá tudja tenni, nem hinnők, hogy elzárkózhatnának az akcióban való részvétel elől, sőt kénytelenek lennének anyagi részesedést is vállalni.

Egyelőre azonban számoljunk csak önerőnkkel és ha kell, csak erre támaszkodva fogjuk megoldani a tanműhely kérdését.

Nem gondolunk egy berlini Buchdruckwerkstätte-re. Megelégszünk egy olyan nyomdával is, amely egyelőre csak kísérletező üzemként, de mégis szervesen fog a tanfolyamok szerveztébe kapcsolódni.

Nem lehet most számszerű adatokkal előállni, mert nem ismerjük a lehetőségek határait, de egy bizonyos: a szedőterem megoldása, berendezése nem okoz súlyos gondokat, mert akárhány betűöntőde igen kedvező föltételek mellett volna hajlandó anyagot adni a kísérleti tanműhelynek. Az így szereshető anyag elegendő volna arra, hogy a tanfolyamokon tervezett vázlatokat gyakorlati munka keretében ki lehessen szedni, ami a tanfolyami vázlatkészítés értékét emelné. A Grafikai Szemle révén lehetséges ilyen anyagbeszerzés, aminek némi ellenértékét kaphatná vissza olyanformán, hogy a szedéspéldák tanműhelyi megszedésével a nyomdai költség redukálható volna.

A kísérleti tanműhely és a Grafikai Szemle közötti kapcsolatot nem kívánjuk jobban kimélyíteni a szedéspéldák és a fedőlap szedésének előállításánál. Géptermi *termelésre*, még ha ez oktatással is járna, nem gondolhatunk, mert ez üzletszerű üzemvitelt követel, amire az egyesület nem vállalkozhat. Nyomógépekre ugyan szükség lesz, ezek nélkül tanfolyami oktatásunk csonka maradna és *nem volna gyakorlati értékű*. A kisebb terjedelmű kísérleti tanműhely megalapozásáról és folytonos bővítéséről gondoskodni kell, mert ezt minél előbb igen intenzíven kell bevonni a *munkanélküliek oktatásába* is. E tanműhelyben kellene utánaképeznünk azokat a szaktársakat, akik erre rászorulnak. 1912-ben, amikor a Szak-

kör és a Szakegyesület fúziójáról volt szó, a munkanélküliek oktatása komoly formában is szóba került. Arról volt szó, hogy egyes szaktársakat a létesítési tervezett tanműhelybe beutalnak, és pedig olyan szaktársakat, akik a munkaközvetítő tapasztalata szerint már ismételtlen kerültek munkanélkülistorba *szak tudásuk elégtelensége miatt*, s így ismételtlen terhére voltak az összességnek. Ha kísérleti tanműhelyünket sikerül fejleszteni, úgy a kérdésnek ehhez hasonló formában való megoldása nem is volna lehetetlen. Annak idején arra is gondoltunk — miután a tanműhelyt akkor a Grafikai Szemle előállítására is föl akartuk használni —, hogy a munkanélküliségüket kimerített szaktársak itt helyeztessenek el, ha csak rövidebb időre is, miáltal e nyomda karitatív jelleget is nyert volna. Egy ilyen gondolatot ma sem tartunk lehetetlennek és kivihetetlennek.

A kísérleti tanműhely terjedelmét egyelőre csak körülbelül 15 mázsa betűszedőanyagra terveznők, amihez kiegészítésül és kezdő berendezésként járulna egy kézisajtó és egy gyorssajtó, s néhány segédgép.

Kísérleti nyomda alapítási és föntrtartási költségeinek mérvét csak az ez ügyben folytatandó tárgyalások alapján lehet megszabni. Tudomásunk van róla, hogy e tekintetben más szakmai egyesületek támogatására is számíthatunk,

így a Gépmesteregyesületre, amely jelentékeny áldozatokat hajlandó hozni ez ügy érdekében, miután a *nyomatás-technikai tanfolyam ügyét csakis ilyen kísérleti üzemmel kapcsolatban véli megoldhatónak*, amely fölfogás jogosságát nem is lehet kétségbevonni.

A szakkulturális munka központosítását jelenti

a főnti tervezet, tehát létre kell hozni egy olyan megállapodást, amely biztosítja, hogy működésünket a társkörök: a Gépmesteregyesület, Korrektorkör, Öntökör, Hírlapszedőkör semmiféle önálló szakkulturális munkával nem keresztezik, hanem ilyen munkálkodásukat maguk is a segélyzőegyesületi szakkulturális osztályba *koncentrálják*. Egyetértést e téren létre lehet hozni, mert sokkal hatásosabban tudunk e tekintetben is dolgozni, *ha erőink nem forgácsolódnak szerteszté*. Az igaz, hogy ilyen megegyezés esetén jogosan igényelhetjük, hogy ezek a körök legalább is olyan anyagi támogatást adjanak, aminőt szakkulturális célokra egyébként áldozni szoktak.

A megoldás anyagi részese

A szakkulturális munkálkodás anyagi fedezetétől szolgálnának: az eredetileg tervezett 30 filléres segélyzőegyleti illeték-

emelés, a Grafikai Szemle és az egyéb kiadványok külön jövedelme, valamint a szaktársi körök remélhető hozzájárulása,

Hangsúlyoznunk kell, hogy a tervezet alapján kidolgozott mérleg a legaprólékosabb kiadásokat sem hagyja figyelmen kívül, s viszont a bevételeknél csak a mindenképpen biztosan várható jövedelem szerepel. Ha ennek közlésétől eltekintünk, csak azért tesszük, mert az ez év tavaszán föllállított s a nyáron revideált számadások a folyton változó viszonyoknak megfelelően ugyancsak folytonos — bár lényegtelen — változásoknak vannak alávetve, amely számbeli ingadozások semmiképp sem befolyásolják a program tartalmát és értékelését.

A számadások összeállításánál mindenestre az a szempont volt irányadó, hogy a bevételeknél minimális jövedelmet vettünk alapul (így például a társkörök támogatásaként mindössze 500 pengőt irányoztunk elő, holott a Gépmesteregyesület — tudomásunk szerint — egymaga ez összeg sokszorosát hajlandó az osztály céljára rendelkezésre bocsátani). Viszont a kiadásoknál mindenhol fölfelé kikerekített számokkal dolgoztunk. Az összforgalom különben 85.000 pengőre rúg, s a mérleg eredménye némi maradványt mutat, amit az előre nem látható kiadások címén beállított összeghez számítottunk hozzá.

Ez a program, amely azonban a hivatalos jelleget még nélkülözi. Meg vagyunk győződve arról, hogy a szakkulturális munkát csak ezen az alapon lehet megszervezni, de miután ezen alaptervezet hivatalos megvitatása — kívülálló és szaktársi körök nélkül ez lehetetlen — máris azzal a látszattal bírt volna, hogy a küldöttgyűlés bizonyos mértékig kész helyzet elé állítottatott volna: kénytelenek voltunk az előkészítő munka jellegével bíró tárgyalásoktól teljesen eltekinteni s ezeket arra az időre halasztani, amikor a megvalósítást a kongresszus határozata lehetővé teszi.

Elodázható-e a szakkulturális munkálkodás megszervezése?

Programunk nemcsak a szó legszorosabb értelmében vett szakoktatás ügyét kívánja rendezni, hanem nyomdásztársadalmi vonatkozásban is gyönyörű föladatokat tartalmaz.

Nem titok, hogy a háború utáni nyomorúság káros hatást gyakorolt a nyomdászság életére minden téren. Az egyesületi élet pang, tartalmatlan. A szakkulturális osztály föladata volna a bajokat eltüntetni, az egyesületi életet szakkulturális tartalommal megtölteni, a szaktársak egymásközötti társadalmi érintkezését bensőségesebbé, kollégiálisabbá varázsolni.

A szakoktatás ügyének rendezése is sürgős, az egyesületi élet föllendítése még sürgősebb és minél előbb megvalósítjuk, annál hamarabb mutathatunk

rá eredményekre — mert ezek el nem maradnak — s birtokába kerülünk olyan fegyvernek, mely méltó kiegészítője lesz gazdasági szervezetségünknek.

Az öntudatosság, szolidaritás és szakképzettség együttesen döntő súllyal bírnak gazdasági küzdelmünkben. Ha ezt szem előtt tartjuk, a megoldást nem odázhatjuk el, mert ne feledjük el, hogy munkaadóink közeljövöbeni gazdasági politikájának gerincét alkotja a bérek redukálására, a bérminimumoknak maximális bérekké minősítésére való törekvés.

A szaktársi körökben akadtak egyesek, akik az elvetés, illetve az elodázás mellett igyekeztek hangulatot teremteni. Igaz, hogy *érveik nem meggyőzők és nem megsemmisítő erejűek*. A szakkulturális munkálkodás *nem fölösleges* tevékenység s főleg nem illethető olyan jelzőkkel, amilyenekkel illették a taggyűlésen, holmi *egyéni sérelmek* hatása alatt.

A szakkulturális munkálkodás megalkotandó szervezete nem is bokréta Segélyző-Egyesületünk alkotmányán — hanem ennél sokkal több: *koronája ez szervezetségünknek*. Ezzel az intézménnyel a nyomdászszervezet alkotmányára igenis olyan tündöklő koronát teszünk, amely *szakkulturális életet és szervezeti erőt* növelő sugarait szerteszté sugároztatja a magyar nyomdásztársadalom *minden tagjára*, legyen az ifjúmunkás, szakmunkás vagy öntudatos művezető...

Meggyőződésünk tehát az, hogy a megvalósítást el-

halasztani nem volna célszerű... Ám a viszonyok ma sokkal kedvezőtlenebbek, mint voltak az év kora tavaszán, amikor az eszme életre kelt. A munkanélküliek nagy száma irtózatosan igénybe veszi a Segélyző-Egyesület pénztárát, amelynek megerősíté-

sére olyan nagymérvű illetékemelésre kell magunkat elhatározni, amilyenre az eszme fölvetődésekor gondolni sem mertünk volna. A Segélyző-Egyesület választmánya felelőssége tudatában a következő *határozati javaslatot* terjeszti a kongresszus elé:

»A küldöttközgyűlés változatlanul azt az álláspontot vallja, amelyet már az 1926. évi küldöttközgyűlés is határozattá emelt, hogy: elsődrendű feladataink közé tartozik a szakkultúra intenzív fejlesztése és ennek érdekében minden erkölcsi és anyagi támogatást elengedhetetlenül szükségesnek tart. Sajnálattal állapítja meg, hogy az 1926. évi küldöttközgyűlésnek a szakkulturális egyesületre vonatkozó határozata eddig megvalósítható nem volt és ezt a jelenlegi súlyos gazdasági helyzet ismét háttérbe szorítja, mert minden erőnket a munkanélküli- és rokkantpénztár egyensúlybahozására kell fordítanunk.

A küldöttközgyűlés kimondja, amennyiben az illetékek fölemelése által a Segélyző-Egyesület pénzügyi helyzete egyensúlyba kerül és ily módon a tagok összes alapszabályszerű segélyigényei biztosítva lesznek és a szakkulturális feladatok újabb illeték kirovása nélkül megvalósíthatók, kötelezi a vezetőséget a szakkulturális osztály megerősítésére.»

A szakkulturális munkálkodás létrehozását, illetve a működés megkezdését tehát el kell halasztani olyan időpontra, amikor iparunk helyzetében lényegesebb javulás fog bekövetkezni s a program megvalósítása — az egyébként módosítandó alapszabályok értelmében — fokozatosan bevezethető lesz a szaktársak külön megterhelése nélkül.

Hisszük, hogy ez az időpont nincs messze, addig sem veszítjük el önbizalmunkat, mert szilárd a meggyőződésünk, hogy a szakkulturális osztály főntebb vázolt munkájára a nyomdászság szervezetének, társadalmának, de magának az iparnak is szüksége van, a szakkulturális osztályt tehát mielőbb életre kell hívni.

Wanko Vilmos.

Szaktanfolyamunk az elmúlt tanítási évben ●

Hatvan esztendeje lesz immár, hogy az oxfordi egyetemen katedrát kapott egy mosolygólelkű, csupa-jóság tudósember: Ruskin John, a modern iparművészet nagy esztétikusa, szociológusa és vezércikkezője. Az ő messzehangzó szózatának eredményeképpen gyökeresedett meg Anglia mértékadó közvéleményében az a meggyőződés, hogy a jövő idők ipari és művészeti megújulásának alapja csak az esti munkásképzés lehet. Az ő buzgó agitációja lett kovásza annak a szakszervezeti fölfogásnak is, amely egyéb programpontok mellett a munkásság szakbeli képzését is elengedhetetlenül szükségesnek mondja. Tanítványaival s barátaival egyetemben ő rázta föl a mesterségek embereinek érdeklődését a legdemokratikusabb művészet, az iparművészet iránt s közvetve vagy közvetlenül, de az ő messiáskodásának köszönhető, hogy a század vége körül seregestül létesültek mindenfelé olyan továbbképző szaktanfolyamok, ahol a gond, lenézés és munkamegosztásos lélektelenség nyomorgatta szegény munkásemberek hallgatták a kézi munka etikájáról és nemességéről szertehömpölgő igéket.

Ruskinék lelke zúgott 1901-ben alapított legelső szaktanfolyamunkon is, meg az ezt követő valamennyi továbbképző kurzusunkon. Az ő tanításai nyomán lettünk figyelmessé a nagyipari munkamegosztásos rendszer képében fölibénk kerekedő fekete felhőkre s az ő tanácsukra próbálgattuk sorstársainkat odaterelgetni a tipográfiai művészet oltalmat biztosító oszlopcsarnokai alá. Nehéz munka volt és sokakra nézve hiábavaló: az emberek jórésze csak akkor eszmél a viharra, amikor már a saját testén kell hogy érezze a jégzivatar hasogatását.

A fekete felhő mind közelébb tornyosodott a nyomdászberkeink fölé. Elfogta előlünk a napfényt, lekonyította a virágainkat. A nyomdai munka patriarkális, lélekcsiszoló formája megváltozott. Ideges sietség, kapkodás, rohanó fölületesség lett úrrá Gutenberg csarnokaiban. A munkamegosztásos rendszer »flekkeket« nyomott a betűszedő kezébe; eltűntek azok az idők, amikor tipográ-

fiánkban — mint valami akadémián — kötethosszat együtt lelkesedhettünk, ujjonghattunk, elmélkedhettünk az autorunkkal; a nagy nyomda szedőgépek és rotációs-szörnyek tömegével dolgozó könyvgyárrá, ujságüzemmé változott; munkájában brilláns a technika, virtuóz a gyorsaság; csak egy nincs benne: a munka szeretetétől fűtött lélek.

Nyomdaiparunk ma már egészen az ipari elméletek kísérleti területévé lett. Még a tipográfia apraja is. A kapitalista kereskedelmi és üzempolitikai jelszavak előtt lépésről lépésre hátrébe kell szorulnia a legalaposabb szaktudásnak is. Nem a szakember dirigál a nyomdáknak, hanem — habár látatlanul is — a nagyipar érdekszövetkezete. Az adja ki a minden ipar számára azonos kaptafára szabott racionalizálási terveket s onnan készítik a nyomdavállalatokat az elemelkedtebb munkások elbocsátására, mintha bizony a csupa pszichikai tényezőkön alapuló nyomdai munka egy napon volna említendő a merőben fizikai-mechanikai köfjejtői, fűrésztelepi s gépgyári munkával s mintha a hatvanesztendő betűszedő nem éppen olyan könnyen tudná megemelni a másfélgrammos betűtípust, mint a negyven évvel fiatalabb kollégája.

A nyomdaipar különleges földatalkörénél és munkatényezőinél fogva különlegeseknek kellene lenniük az itt alkalmazott üzemi racionalizáló rendszereknek is. A nehézipari sémák lemásolása itt csak bajt okozhat, sok esetben a vállalat egész álladalmának halálos megbetegedését.

Arrafelé nyugaton: Németországban meg Angliában már tudják ezt. Sőt egyebet is tudnak. Azt, hogy a termelés fokozásához, jobba, kiadósabbá tételéhez iparunkban csak egyetlen út vezet: a szorosítás rengeteg birodalmában jól tájékozott kitűnő nyomdavezetők nevelése és a szakmunkásság átlagos szakbeli tudásának folytonos öregbítése. S amíg a nagyipar különböző ágazataiban napról napra érezhetőbbé válik az a tendencia, hogy a szakmunkásokat, amennyire lehet, betanított munkásokkal helyettesítsék: a német és angol világnomdák szaktudós főnökei nagyon furcsán néznének végig azon az emberen, aki ennek a tendenciának a követését próbálná figyelmükbe ajánlani. Mert ők tisztában vannak a nyomdászati legbenső lényegével is.

Univerzális szaktudású nyomdavezetők nevelése és a nyomdászati szakmunkásság szakbeli tudásának folytonos jobbátétele: ez az az arkánium, amely a maga sokoldalú hatóerejével lehetővé tette a német stb. nyomdaipar egészséges fejlődését. Erre a csodaszere esküszik ott minden nyomdász, bármicsoda pozícióban szolgálja is a hivatását s ezt a csodaszert terjeszti s népszerűsíti a spárták, körök meg a szakkulturális szövetség ezernyi szaktanfolyama s előadási sorozata.

A mi szegény — most nagybeteg — magyar tipográfiaink megmentése is ennek a csodaszere az alkalmazásától függ. Erre tanít bennünket minden objektív tapasztalás, a külföld nagy nyomdászati szaktudósainak egyértelmű állásfoglalása, no meg a magunk tipográfiai mesterségszeretete is.

A nyomdászati szakoktatási intézmények szervezésekhez és földatalkörökhöz képest három csoportba oszthatók:

A) az egésznapos oktatásra berendezett — részben főiskolaszerű vagy legalább is az iparművészeti iskolák részeként működő — iskolák;

B) a csekélyebb óraszámú tanonciskolák;

C) a segédek számára létesített továbbképző tanfolyamok.

Az A) alatti iskolák némelyike — a lipcsei, müncheni s bécsi főiskola — világhírű; technikai és tudományos felszerelésük elsőrendű, a nyomdászati majd minden ágazatát tanítják, s hallgatóságuk jelentékeny részben a tehetősebb nyomdafőnökök fiaiból rekrutálódik. Már az iparművészeti iskolák keretében működő grafikai szakosztályok — Budapesten is megvan ez a szakiskolai típus — általában hiányosabb felszerelésűek.

A praktikus nyomdászok s különösen a szakoktatók jelentékeny részének nem a legjobb véleménye van ezekről az iparművészeti iskolákról. Általános ki-

fogás ellenük az, hogy minden felszerelésük mellett is hiányos bennük a műhelyi oktatás. Rajztudást adnak, ami okvetlenül szükséges a nyomdász számára, de viszont nem sokat ér, ha nem párosul vele alapos technikai gyakorlat.

A B) csoportba foglalt nyomdásztanonciskolák száma igen nagy a Nyugat államaiban. Ausztriában, Németországban, Svájcban, Csehországban, Hollandiában stb. majd minden jelentékenyebb városnak megvan a maga tanonciskolája, sokhelyütt tanműhellyel is egybekötve. A tanítás rendje és módja nagyon különbözik ezekben az iskolákban; egységesítésükön most a »Reichsverein der Lehrer für die graphischen Gewerbe«, meg a nyomdászati szakkulturális egyesületek nemzetközi szövetségének meghívásából a »Bildungsverband der Deutschen Buchdrucker« fáradozik. Budapesten évek hosszú sora óta »szakirányú« az inasoktatás; nyomdászok is résztvesznek benne, de nem kielégítő óraszámú; a tanulmányi nyomda felszerelése most van folyamatban. Vidéki városainkban egyelőre szó

sincsen sem szak-, sem pedig szakirányú tanoncoktatásról.

A harmadik, a C) csoportba tartoznak a nyomdászsegédek számára létesített szakbeli továbbképző intézmények, amelyeknek a tanonciskolákhoz hasonlóan roppant jelentőségük van a nyomdai munkások szakképzettségének emelése szempontjából. Csakúgy, mint a tanonciskolákat: a szükségesség hívta életre ezeket is. Más azonban a struktúrájuk, s más föladatkörük, mint a tanonciskoláké.

A tanonciskolák föladata: a rajzkészség megadása és a műhelyi munkát kiegészítő általánosabb szakképzés, ideértve az évszázadokon át kikristályosodott tipográfiai szabályok megismertetését, a divatszertűségek kizárásával; a továbbképzés: a szaktudás egyes pontokon való mélyítése; a specializálás és a friss találmányok, meg a föl-fölmerülő művészeti irányzatok okozta új munkálkodási módokra való ránevelés. (Minálunk a tanonciskolák föladatkörének jórésze is egyelőre a továbbképző intézményeknek a dolga volna.) Ez a továbbképző oktatás tehát mindig az újat tanítja és a régít mélyíti, e mellett speciális munkakörökre nevel, s esetleg a művészetek régiójáig is elviszi az arra termett, ernyedetlen szorgalmú, jó nyomdász tanítványait.

A továbbképzés jelentősége ennél fogva világszerte mind nagyobb lesz. A nyomdászati technika, tudomány és művészet anyaga folytonosan nő, az egyes munkaágazatok napról napra bővülnek, lombosodnak; aki nem akar lemaradni az élet nagy versenyében: folytonosan tanulnia kell tehát. Amíg ötvenhatvan esztendő előtt a négyévi tanulási idő alatt türethetően elsajátíthatta valaki a tipográfia mesteriségét: most holtáig kell képeznie magát, mégpedig különböző irányokban, hogy többféle föladatkörben is megállhassa helyét; ha ezt nem teszi: a munkapiac változásai következtében esetleg hosszasan, keserves munkanélküliség lehet a sorsa.

A tanonciskola kötelező, három-négy esztendőn át való pontos látogatása szankciókkal van biztosítva; a továbbképző intézményekhez az alkalmi szükségesség hajtja az embereket; beiratkozhatnak, el is maradhatnak, a látogatásra azonban a saját érdekükön és bizonyos kollégiális kötelességtudáson túl semmi sem kötelezi őket. A tanonciskoláknál ennél fogva a tanulók esztendőközi létszámában alig is van fluktuáció; a továbbképző intézményeknél ellenben a fluktuáció általában igen nagy.

A tanonciskolák hallgatóinak zöme 14—18 éves ifjaktól áll; a továbbképző intézmények padjain a frissében fölszabadult ifjak mellett ott látjuk az őszbecsavarodott, 35—40 esztendőös praxissal rendelkező nyomdászembereket is, szóval mindenkit, akit a nyomdászati technika folytonos bővülése és differenciálódása újabb meg újabb szakismeretek elsajátítására készített.

A tanonciskolák 3—4 esztendőre módszeresen megállapított tanrenddel dolgozhatnak; a továbbképző tanfolyamok specializáló tanrendje legföljebb egy esztendőre szólhat.

A praktikus nyomdászember szakbeli fejlődésére

nagyfontosságú mind a tanonciskolai, mind pedig a továbbképző szakoktatás. Az egyik a pályája kezdetén látja el őt a legszükségesebb tudnivalókkal, a másik pedig elkíséri őt az egész életfolyásán át, támogatja, segíti, erősíti, amíg csak a szeme le nem zárul...

Őt esztendeje immár, hogy a világháború okozta szakkulturális összeroppanás után a Segélyző-Egyesület választmánya munkaprogramjába vette a *továbbképző szaktanfolyamok* rendezését, s nemes áldozatkészséggel igyekszik azon, hogy a nyomdász-munkásságnak szakmailag is lehetőleg bőséges módja legyen a tanulásra s fejlődésre. Segélyző-Egyesületünknek ebben a nagyjelentőségű munkájában az első három esztendőben nagy segítségére volt a főnöki érdekltség is, amely azonban a budapesti sokszorosítóipari tanonciskola gyakorlatibbá fejlesztésének megkezdése óta ez utóbbi felé fordult a támogatásával, s így a továbbképzés föladata ma majdnem kizáróan a Segélyző-Egyesület vállait nyomja.

Az 1928—29-iki továbbképző tanfolyamaink október vége felé indultak meg, mégpedig a következő programmal:

I. Ólom- és linoleummetszés, színes reklámnyomtatványok tervezésével kapcsolatban. Szakoktató: *Dukai Károly*. Minden hétfőn este 5 órától 8-ig.

II. A mesterszedés multja és jelene. A betű. Hirdetésszedés. Könyvművészet. Színelmélet. Szakoktató: *Kun Mihály*. Minden hétfőn este 5 órától 8-ig.

III. Kereskedelmi nyomtatványok tervezése. Elementáris-konstruktív tipográfia. Szakoktató: *Wanko Vilmos*. Minden hétfőn este 5 órától 8-ig.

IV. Tipográfiai vázlatkészítés. Szakoktató: *Spitz Adolf*. Minden szerdán este 5 órától 8-ig.

V. Magyar nyelv és helyesírás. Helyes magyarság. Szakoktató: *Schwartz Ármin*. Minden szerdán este fél 5 órától kezdve.

VI. A nyomdászat filozófiája. A tipográfiai művészet újabb irányai. Könyv és ujság. Szedőgépek. Nyomdászok egészségtana. Szemináriumszerű, szemléltetéssel egybekötött előadások a nyomdászat különböző területeiről. Szakoktatók: *Herzog Salamon* és *Novák László*. Minden szerdán este 6-tól 8-ig.

A tanfolyamokra jelentkező szaktársak száma a korábbi esztendőhöz képest igen nagy volt, bár a szalmalángszerű lelkesedést már a beiratkozáskor hűteni igyekeztünk, hangsúlyozva minden egyes jelentkező előtt, hogy nem pusztán heti háromórai tanulásról van szó, hanem ennek öt-hatszorosáról is; mert aki számottevő eredményt akar elérni: annak bizony hosszú időn át — a házi dolgozókat is beleszámítva — hetenkint legalább 15—20 órát kell szorgos tanulással eltöltenie. Ezt tudomásul véve: beiratkozott 150 kolléga; maradt belőlük a tanítási esztendő vége felé 106.

A tanítás október 31-én programszerűen megkezdődött s folyt minden zökkenő nélkül május ele-

A tanfolyam hallgatói az 1928—29. évben

Folyó- szám	Hallgató neve	Élet- kora	Hol dolgozik	Tan- csoport	Folyó- szám	Hallgató neve	Élet- kora	Hol dolgozik	Tan- csoport
1	Alt Albert	28	Kispest	H-N	54	Kohn József	20	Globus	K, S
2	Apfel Sándor	37	Hungária	D	55	Koltai József	34	Thalia	D
3	Augenfeld József	30	Pallas	D	56	Kondor Árpád	22	Egyetemi Ny.	D, K
4	Bagi Imre	21	Turul	Sp	57	Kovács László	32	Hornyánszky	Sp
5	Bajszy István	24	Világosság	S	58	Kurucz István	30	Jókai-Löbl	W
6	Bárd Gyula	36	Arany János	D	59	Lachmann Henrik	38	Hornyánszky	Sp
7	Barhó Antal	19	Hornyánszky	Sp	60	Lamperczer Róbert	19	Hornyánszky	Sp
8	Bartus István	30		H-N	61	Lénárd Sándor	31	Athenaeum	W, S
9	Berényi Dezső	21	Világosság	S	62	Lutrow Ede	32	Fébé	D
10	Birkner József	30	Bethlen	H-N	63	Magyar Endre	30	Hungária	H-N
11	Bleier Jenő	21		S	64	Márer Jenő	29	Stádium	D
12	Bogler Lajos	21	B. H.	H-N	65	Marvalics József	36	Rosenberg A.	D
13	Csókásy József	32	Hornyánszky	D	66	Megyerdi Antal	24	Egyesült Ny.	W
14	Czinolter Károly	30	Biró M.	D, Sp	67	Messinger Lajos	33	Bokor és Fischer	D
15	Darászi István	45	Athenaeum	H-N, S	68	Molnár Imre	25	Apostol	W, S
16	Éliás Sámuel	46	Biró M.	H-N	69	Neufeld Miklós	32	Szt. László	H-N
17	Eremia György	42	Athenaeum	Sp	70	Oesterreicher Jenő	30		Sp
18	Feld Mór	34	Fővárosi nyomda	K	71	Ostermayer Mátyás	30	Franklin	D
19	Fisch József	30	Világosság	D	72	Pápai József	31	Athenaeum	D
20	Fodor István	30	May	Sp	73	Pitlik József	33	Világosság	D
21	Fränkel Jenő	22	Sárkány	H-N, W	74	Regner Zoltán	25	Hornyánszky	Sp
22	Frick György	23	Attila	H-N	75	Román Imre	36	Löbl	Sp
23	Fülöp Árpád	28		H-N	76	Roth Ferenc	24	Egyesült Ny.	S
24	Gahlen Árpád	23		Sp	77	Roth Lajos	23	Egyetemi Ny.	D, S
25	Garay Ferenc	34	Biró M.	K	78	Roth Vilmos	26	Pesterzsébet	Sp
26	Gorszky János	20	Globus	K	79	Sauer Salamon	53	Neues Pol. V.	Sp, D
27	Greiszler Imre	36	Springer	D, Sp	80	Schantzenbacher Károly	24	Franklin	H-N
28	Grosz Ernő	34	Korvin	H-N	81	Schmidt Gyula	21	Athenaeum	H-N
29	Gyikó Gábor	30		H-N	82	Schmidt János	44	Athenaeum	D
30	György Imre	27	Athenaeum	D	83	Schwartz Oszkár	25	Légrády	S
31	Halasi István	36	Turul	Sp	84	Schwartz Sándor	19	Rigler	D
32	Heckel József	27	Világosság	D	85	Schwetz Károly	34	Thalia	D
33	Héger István	21		D	86	Soós Béla	40	P. Könyvny.	H-N
34	Herschkovits Dezső	29	Biró M.	W	87	Szabó Dezső György	36	Phoebus	Sp
35	Hirez Izidor	34		D	88	Szabó Lajos	42	Stádium	S
36	Holztratner Ferenc	42	Thalia	D	89	Szauer Ferenc	22	Globus	K
37	Horváth Ferenc	26	Biró M.	W	90	Szekeres Sándor	30		Sp
38	Horváth János III.	36	Világosság	D	91	Szigethy Gyula	30	Franklin	H-N
39	Horváth János	19	Bethania	K, S	92	Szirmai Sándor	22	Stádium	K, S
40	Huppán Béla	30		D	93	Szmrecsányi Lajos	22	Stádium	K
41	Husser Károly	35	Bernhart	D	94	Tannenbaum Lipót	31	Hungária	D
42	Jancs Ferenc	26	Hornyánszky	Sp	95	Tarjányi János	26	Biró	Sp, W
43	Janovetz Péter	32	Világosság	S	96	Türk Sándor	34	Athenaeum	K, H-N
44	Jelinek Antal	22	Stephaneum	S	97	Tobik István	24	Ladányi	D, Sp
45	Károly Imre	26	Révai	K	98	Tóth Ferenc	42	Globus	D
46	Katus Ferenc	26	Révai	S, H-N	99	Ullmann Tihamér	26		Sp
47	Katz Sándor	23	B. H.	W	100	Ungár József	52		H-N
48	Kepets Nándor	28	Globus	K, S	101	Úrge Kálmán	28	Egyetemi Ny.	D
49	Keresztesy István	21	Biró M.	W	102	Varga János	24	Stephaneum	S, H-N
50	Kéthly Károly	20	Világosság	W	103	Vass Elemér	23		D
51	Kiss Lajos	27	Papír	W	104	Weisz Endre	33	Löbl	H-N
52	Klein Jenő	45	Fővárosi Ny.	K	105	Weisz Jenő II.	24	Kelemen	W
53	Kmotrik Lajos	35	Franklin	H-N	106	Zemlevits Lajos	24	Egyesült Ny.	D

Az ötödik rovatban lévő rövidítések azt a tanfolyamot jelzik, amelyet a hallgató látogatott. A D betű tehát Dukai Károly ölm- és linoleummetszési kurzusát, a K, Sp és W betűk a Kun Mihály, Spitz Adolt és Wanko Vilmos vezette vázlatkészítési kurzusok valamelyikét, az S Schwartz Ármin nyelvkursusát, a H-N pedig Herzog Salamon és Novák Lászlónak nyomdászattörténelmi, szedéstörténelmi és esztétikai, valamint gépészedést tárgyaló szemináriumát jelenti.

jéig. Jól bevált, rutinos szakoktatóink lelküket fektették a munkájukba s csodálatos ügyszeretettel igyekeztek tudásukat, művészetüket megosztani a hozzájuk bizalommal közeledett hallgatósággal. Hogy ezenközben mit tapasztaltak, kicsoda javaslatokat szűrtek le maguknak a jövőt illetően: elmondják hátrább ők maguk.

A hat kurzus közül az ólom- és linoleummetsző, meg a három vázlatkészítő tanfolyam munkáiból nagyszabású kiállítást rendeztünk május hó 26-án. Több mint kétezer értékes nyomtatványvázlatot állítottunk ki, megtöltve velük a Gutenberg-Otthon összes helyiségeit. Valóságos kincsesbányája volt ez a tárlat a tipográfiai művészetnek s nagyszerű erőpróbája tanítványaink dolgoztnudásának. Ha Németországban, Ausztriában, vagy a cseheknél rendeznék ily hatalmas kiállítást: megjelenének ott a legmagasabb hatóságok képviselői is s ott volna mindenkifölött a város minden kereskedője. A mi tárlatunknak rengeteg — közel 2000 főt tevő — látogatója volt a nyomdafőnökök és segédek köréből; szép számmal láttunk művészeket is a tömegben, de hatósági embert, szakunkon kívül álló kereskedőt alig. Pedig meghívtuk őket. A mi publikumunknak azonban, ügylátszik, nincs még érzéke az esztétikai megnyilatkozások iránt.

A Segélyező-Egyesület tanfolyamainak megindítása, tehát öt esztendő óta szokássá lett, hogy a magyar nyomdaipar kiválóbb képviselői és a nyomdai szaküzletek kisebb-nagyobb összegeket juttatnak a tanfolyamvezető kezébe, hogy az így összegyűlő summából a szorgalmasabb hallgatók jutalomban részesíttessenek. Ez a dícséretes és a nyomdaipar jövője fejlődése szempontjából is jó beruházás-számba menő szokás az idén is megnyilatkozott. Beérkeztek a következő összegek: Grafikai Főnökegyesület 100 P, Magántisztviselők Országos Szövetsége 30 P, Székesfővárosi Házinyomda igazgatósága 50 P, Magyar Pénzjegynyomda 50 P, Berger és Wirth 50 P, Első Magyar Betüöntöde 50 P, Löwy Salamon igazgató úr 15 P, Hammer Vilmos igazgató úr 15 P, Légrády Testvérek 50 P, Pápai Ernő 15 P, Offenberger Miksa 10 P, Magyar Grafika 20 P, ifj. Kellner Ernő 10 P, Pallas nyomda 30 P, Wottitz Vilmos 20 P, König János szaküzlete 15 P, Athenaeum 50 P, Wörner J. és Társa 20 P, Grosz és Kallós szaküzlete 10 P, Graphica rt. 50 P. A jutalmazandók megjelölésével, egy-egy vázlatért: Gutenberg-Ház Geeltől 40 P, Lorilleux Ch. és Társa festégyártótól 120 P. Természetben való adományt, 80 P ára nyomtatványt köszönhattunk ezenfölül — az ólometsző kurzus 160 lemezén fölül — a Világosság nyomda igazgatóságának.

A zsűrivé bővített szakoktatói kar június hó 4-ikén döntött a jutalomösszegek szétosztásáról. A Lorilleux-jutalmat az adományozó óhajtatásával egybehangzóan a következőképen osztotta szét: Górszky János kapott 35 P-t, Kondor Árpád 35 P-t, Úrge Kálmán 35 P-t, Horváth János (Kun-tanfolyam) 15 P-t. A Gutenberg-Ház 40 pengős jutalma a következő hallgatóknak jutott: Szabó Dezső

György (két vázlatért) 20 P, Kovács László (egy vázlatért) 10 P, Sauer Salamon (egy vázlatért) 10 P. A zsűri szabad elbírálása alá eső összegből a következő hallgatók kaptak egyenkint 20—20 pengőt: Augenföld József, Csókásy József, Eremia György, Feld Mór, Garay Ferenc, Greiszler Imre, György Imre, Heckel József, Herschkovits Dezső, Holcztratner Ferenc, Horváth Ferenc, Horváth János HI, Huppán Béla, Jancs Ferenc, Klein Jenő, Koltai József, Kovács László, Lachmann Henrik, Lénárd Sándor, Lutrow Ede, Megyerdi Antal, Messinger Lajos, Ostermayer Mátyás, Pápai József, Roth Lajos, Sauer Salamon, Schwartz Sándor, Schwetz Károly, Szabó Dezső György, Szauer Ferenc, Tarjányi János, Tobik István, Zsemlevits Lajos.

Hallgatóságunk munkakészsége s a tipográfiai művészetben való haladottsága elismerésre talált más oldalról is. Szakoktatásunk régi jó barátja, Walter Ernő igazgató úr 160 pengőt fordított egyes hallgatók jutalmazására, Lutz Ede úr pedig 40-et. Vázlatokat jutalmaztak ezenfölül: Wottitz Vilmos kemigrafus, Grósz és Vidor s mások.

*

Továbbképző szaktanfolyamunk esztendőről esztendőre fejlődik. Hallgatóink száma duplájára emelkedett a korábbi évekből megszokott számoknak. Mint a 212. oldalon közölt táblából látható: nem kevesebb mint 106-ot tett ki.

Jelentős számösszeg ez, de ha továbbképzésünk roppant föladatakörét s a külföldön folyó hasonló munka arányát mérlegeljük: nem kielégítő. A továbbképzésnek általánosabbnak, minden nyomdász lelki berendezkedésébe jobban belenyúlónak kell lennie, amihez azonban a tanfolyamok bővítésén és mélyítésén kívül az is szükséges, hogy a nyomdászati kategóriák hiánytalanul, egytől egyik bekapcsolódhassanak a munkánkba. Ennek első föltétele — úgy látjuk — egy az oktatás gyakorlatiasságát a mostaninál fokozottabb mértékben lehetővé tevő tanműhely létesítése volna.

Most már talán ez sem egészen utópia.

A 212. oldali táblát nézegetve, kitűnik belőle, hogy legfiatalabb tanítványaink 19 évesek voltak, legöregebb hallgatónk pedig az 53-ik életévét is meghaladta. Az átlagos életkor 30 esztendő, ami azt mutatja, hogy éppen a meglett emberek, a már anélkül is jelentékeny szakbeli tapasztalatú nyomdászok tudják legjobban fölfogni a továbbképző oktatás szükséges és áldásos voltát.

Beszámolómat itt már be is fejezhetem. Amint az eddig elmondottakból kivehető: események a tanfolyam keretében alig adódtak elő. Ami volt: a munka eseménye, a csöndes, elmélyedő munkáé, amely hat hónap leforgása alatt kétezernél több tipográfiai műlapot hozott létre, s aminek nemesítő hatása ott érzik majd hallgatóink nyomdabeli tevékenységében is. Ha a magyar nyomdászat hanyatlása a közel jövőben nem ölt ijesztőbb mértéket: javarészen továbbképző tanfolyamunknak köszönhető.

Novák László, tanfolyamvezető.

A tanfolyami előadók jelentései ●

Novák László tanfolyamvezető általános vonatkozású bevezető jelentése után az alábbiakban adjuk az egyes tanfolyami csoportok előadóinak külön jelentéseit az általuk vezetett tanfolyamokról. Ugyanitt közöljük kiegészítésként az előadók javaslatait a jövőre vonatkozólag. Ezeknek a javaslatoknak — bár csak nagy vonásokban érintik a tárgyat — különös jelentőséget tulajdonítunk, mert az elmúlt év tapasztalataiból szűrődtek le s mérlegelésük a legközelebbi tanfolyamok megszervezésénél feltétlenül szükséges, ha a sikert biztosítani akarjuk.

Dukai Károly jelentése ●

Az 1928/29. évi ólom- és linóvésési tanfolyamot az előző évi programtól eltérően ez évben a reklámgrafikával terveztük egybekapcsolni, ezt a tervünket azonban képtelenség volt keresztülvinni az újabb jelentkezők tekintélyes száma miatt. A tanmenet, illetve a vésési minták némi kiegészítéssel ugyanazok voltak, mint tavaly. Felhasználtunk 160 darab ólomlemezt, melyeknek nagyobb hányadát az elsőéves hallgatók dolgozták fel. Linóból közel 100 darab vésetünk volt, ezeket meg jobbára a másodéves hallgatók dolgozták fel. Az elért eredménnyel meg vagyok elégedve, de ehhez az eredményhez nagyban hozzájárult a kivételes képességű hallgatók szép száma, dicséretes ambíciója és kitartó szorgalma. Külön köszönettel adózom a hallgatók nevében is a *Világosság* rt. igazgatóságának azért a nemes áldozatkészségért, hogy bennünket egész esztendőn át ellátott ólomlemezekkel.

A jövőre nézve az elmúlt esztendő eredményei ugyan biztatók, de ha alapos munkát akarunk végezni és még szebb eredményeket elérni, akkor ajánlatos lenne bővebben foglalkozni a betűvetéssel, programba venni a rajztanítás alapelveit, mint a planimétriát, szabadkézi perspektívát és esetleg az ornamentális stilizálást. Utóbbit csak azért, mert ha mégoly anyag-szerű és hosszúéletű is a ma tipográfiája, a mi szakmánk mindig ki van téve a divatnak s nem tudhatjuk mit hoz a jövő. De ha ebben az ágazatban is van némi útmutató a hallgatók számára, úgy nem kell félnünk egy nehezebb,

rajzos stílustól sem. Mert hiszen lehet valaki jó esztétikus, anélkül, hogy gyakorlati ember lenne, de a gyakorlati embernek, tehát a technikusnak létérdeke, hogy jó esztétikus is legyen s ezt csak a rajzolnitudáson keresztül érheti el. Nem gondolok itt képzőművészeti utakra, de ha elvétve idetévednénk is, annak is megvolna a maga eredménye és oktató hatása. Tehát alapos munkát csak a rajz tanításán keresztül érhetünk el. De meg érzékileg is itt találjuk meg legközelebb a 3—5—8-as kucséberszámot.

Herzog Salamon jelentése ●

A szakszeminárium, amely a múltévi tanfolyamokkal párhuzamosan *Novák László* szaktárs és csekélységem vezetésével folyt, szerintem nem érte el azt a célt, amelyet a tanfolyamvezető maga elé tűzött. Az örökké optimista, bizakodó Novák kolléga a maga csodálatos idealizmusában azt hitte, hogy a szeminárium változatos, érdekes tananyaga fölkelte majd a kollégák érdeklődését és hetenként egy estére sokukat leköti. Néhány estén át így is volt, de azután csakhamar lelohadt nagy részében a tanulási vágy.

A szeminárium olyan módszer, amelyben minden hallgató azt a tárgyat hallgatja, amelyet akar, — ez igaz. De ha jelentkezett valamelyik tárgy végighallgatására, tartson is ki benne végig. Ez az, amit csak nagyon kevés elismeréseméltó szaktárs tett meg.

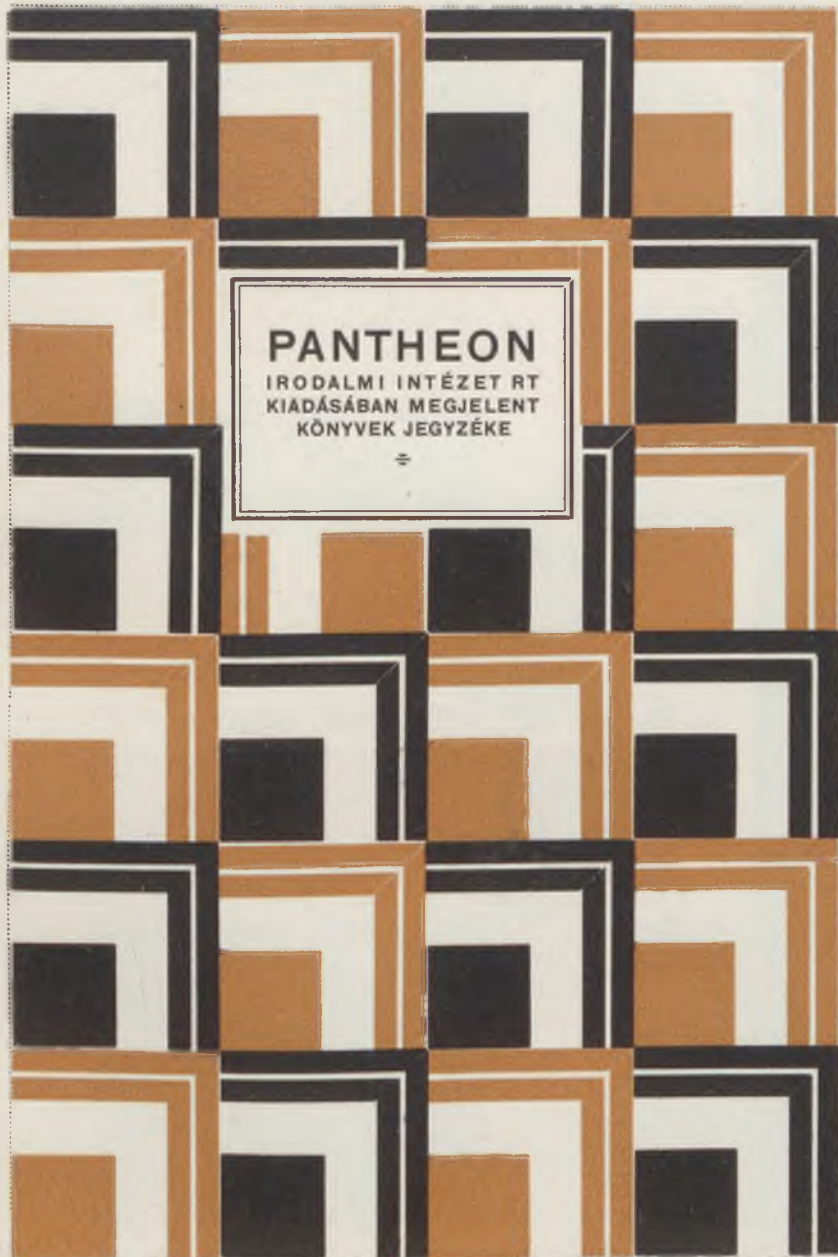
Novák kolléga a tanfolyam elején páratlanul gazdag anyag bemutatása keretében ismertette két hónapon keresztül a tipográfiai stílusok fejlődését és különösen az úgynevezett új tipográfiánál időzött tovább. Ezt a tantárgyat mintegy *elméleti* kiegészítésnek szánta Novák szaktárs a Dukai-, Kun-, Spitz- és Wanko-tanfolyamok *gyakorlati* tantárgyaihoz. De éppen ezeknek a tanfolyamoknak a hallgatói nem látogatták ezt a szemináriumot. Néhány órán át felváltva ismertettük a Jan Tschichold és külföldi társainak stíluskísérleteit, a braunschweigi léniabarátok munkáit stb.

Ezután áttértünk a szedőgépek anyagára. Ismertettük a szedőgépek fejlődéstörténetét, külön a

KASTNER & LANG
G • M • B • H • STUTT GART
FÜZŐDRÓTYGÁR MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE
GYÁRAK: STUTT GART, NEW-YORK, PRÁGA, OSLO

KONDOR PÁL
OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK
BUDAPEST IX, FECSKE UCCA 23. SZÁM
TELEFÓNSZÁM: JÓZSEF 853-54

BUDAPEST, 19

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák.

Levélpapír: Horváth Ferenc,
címlap: Szmrecsányi Lajos munkája.

*Aus den Arbeiten der Hörer
des Budapester
Buchdrucker-Fortbildungskurses.*

*Briefpapier von Franz Horváth,
Titelblatt von Ludwig Szmrecsányi.*

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

**NOVÁK
LÁSZLÓ**

BUDAPEST VIII, CONTI UCCA 4

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák. Címlap: Garay Ferenc munkája.
Aus den Arbeiten der Hörer des Budapester Buchdrucker-Fortbildungskurses. Titelblatt von Franz Garay.

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák.
Cimlap: Herschkovits Dezső (bal) és Horváth Ferenc (jobb) munkája.

Aus den Arbeiten der Hörer des Budapestener Buchdrucker-Fortbildungskurses.
Titelblatt von Desider Herschkovits (links) und Franz Horváth (rechts).

BUDAPEST, 19

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák.

Levélpapír és boríték: Herschkovits Dezső munkája.

Aus den Arbeiten der Hörer des Budapester Buchdrucker-Fortbildungskurses.

Briefpapier und Kuvert von Desider Herschkovits.

ÁRJEGYZEK

CALDERONI TANSZERVÁLLALAT
BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 50. TEL.: J. 402-06

VEGYTANI LABORATÓRIUMOK TELJES FŐLSZE-
RELÉSE, MÉRNÖKI MŰSZEREK, MIKROSKÓPÓK,
FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEK, VETÍTŐGÉPEK

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák.
Címlap: Jancs Ferenc (bal) és Tarjányi János (jobb) munkája.

CALDERONI TANSZERVÁLLALAT R-T.

ÁRJEGYZÉK

BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 50

TELEFÓN: JÓZSEF 402-06

VEGYTANI LABORATÓRIUMOK TELJES FŐLSZE-
RELÉSE, MÉRNÖKI MŰSZEREK, FÉNYKÉPÉSZETI
KÉSZÜLÉKEK, VETÍTŐGÉPEK, MIKROSKÓPÓK

Aus den Arbeiten der Hörer des Budapester Buchdrucker-Fortbildungskurses.
Titelblatt von Franz Jancs (links) und Johann Tarjányi (rechts).

ETERNOLA

MECHANIKAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BESZÉLŐGÉPEK ÉS HANGLEMEZEK GYÁRA

ELADÁSI OSZTÁLY
IV, KOSSUTH LAJOS UCCA 3

TELEFÓN: AUTOMATA 851-01
SÜRGÖNYCÍM: ETERNOFON BUDAPEST
FOLYÓSZÁMLA: ANGOL MAGYAR BANK
KÖZPONTI IRODA BUDAPEST
M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNTÁRI
CSEKKSZÁMLA: 33789

BUDAPEST, 19

A budapesti továbbképző tanfolyamokon készült munkák.
Levélpapír és boríték: Horváth Ferenc munkája.

*Aus den Arbeiten der Hörer des Budapester Buchdrucker-Fortbildungskurses.
Briefpapier und Kuvert von Franz Horváth.*

ELNÖKSÉG: BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR TÉR 4

MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK
SZAKKULTURÁLIS
EGYESÜLETE

BILDUNGSVERBAND
DER UNGARISCHEN
BUCHDRUCKER

Typograph, Linotype, Monotype, Monoline és Intertype gépek szerkezetét.

Novák szaktárs rendelkezésre bocsátotta a Linotype szedőgépeken előforduló zavarok és azok elhárítási módjának forrásmunkáját, amelynek alapján több mint két hónapon keresztül körülbelül 150 ilyen szedőgépstörungot és azok elhárítási lehetőségét ismerttettem a billentyűzettől a gép kikapcsolásáig. Meg vagyok róla győződve, hogy ha ezt a tárgyat nem *korrektor*, hanem szedőgépszerelő vagy most is gyakorló gépszedő adja elő, több lett volna az érdeklődő. Vannak ugyan, akik ezt tagadják, mert momentán nem érzik a géppel való bánnytudás szükségességét. A magam részéről a jövőben elhárítanék ehhez hasonló, bár nagyon megtisztelő megbízást.

A szeminárium utolsó tárgya a nyomdahigiéniéről szóló előadássorozat volt. Ez olyan tárgy, amelyet nem lehet eléggé kimeríteni és megérdemelte volna, hogy többen hallgassák.

Ami a szemináriumi rendszert illeti, az a szerény véleményem, hogy a szaktanfolyamok keretében ebben a formájában nem vált be. Talán az előző években gyakorolt szemináriumi rendszerre kellene visszatérni, amikor egy-egy programszerű tárgyról (Freund Jenő a papirosról, Walter Ernő a festékekről) tartottak sorozatos előadásokat.

Nagyon szükséges előadások voltak a multban is az egyes szedésféléről (táblázat, oszlopos szedés, hirdetés, merkantil) szólók, de hiányzott a tanműhelyi munka alkalma. Enélkül bizonytalan értékűek voltak az előadások. Az előadó nem tudhatta, mennyiben fogant meg tanítása, mert a hallgatóknak nem volt alkal-muk egy-egy munkát szemé láttára a műhelyben készíteni. Sok minden másképp menne, ha valamilyen módon szert tehetnénk ilyen tanműhelyre.

A most következő tanfolyamra vonatkozóan a magam részére az lenne a legelfogadhatóbb, ha a magyar helyesírásban és egyéb ortográfiai kérdésekben való járatlanságukat legalább annyian igyekeznének megszüntetni, hogy a tanfolyamra jelentkezők nagy száma miatt *két csoportra* kelljen a hallgatókat osztani. Ha nem — hát nem.

A helyesírási tanfolyamnak magasabb foka a stilisztika lenne, amely tárgyra a sok rosszul fogalmazott kézirat miatt volna szüksége szedő-

nek, korrektornak egyaránt. Itt a tananyag maga a hibás szerkezetű kézirat lenne.

Mindez csak megpendítés, amit a tanfolyam-vezető esetleg meggondolás tárgyává tehet. Egyebekben, mint eddig, szerény tehetségemhez képest szívesen állok rendelkezésre.

Kun Mihály jelentése ●

A továbbképző szaktanfolyamon a vezetésem alatt álló csoportban úgy, mint ahogy már éveken át, program szerint folyik a tanítás. Mivel a beiratkozott szaktársak előképzettsége különféle, így a tananyagot is széjjel kellett választanom, kezdőket és haladókat együtt egyszerre foglalkoztatnom, ami nemcsak az előadónak terhes, hanem a kezdő tanulónak nagyon hamar a kedvét szegi. Addig, amíg a kezdő betűvetéssel bibelődik, a haladó már kisebb-nagyobb akcicienciákat tervez, amit látva az előbbi, megúnja a feladatát és kimarad. Ez a baj minden év elején megismétlődik, de szerencsére csak azokkal a szaktársainkkal, akiknek tanulási vágya csak szalmaláng, tudásuk kevés és nem sok vizet zavartak volna amúgy sem, ha továbbjárnak a tanfolyamokra. A többiek a kitaratók, akik éveken át fáradhatatlanul dolgoznak, akik sem időbeli, sem anyagi áldozatoktól vissza nem riadva vasszorgalommal gyűjtik a tanfolyamok ajándékát — a szaktudást. Ezek azok, akikre számíthatunk és akiknek munkái oly gazdaggá, szemtelket gyönyörködtetővé teszik az évvégi kiállítás, hogy az többet mond minden beszámoló-nál és komoly elismerést nyernek úgy a maguk, mint az előadójuk részére.

Az eredmény szép volt, hanem azért nagyon-nagyon megérzik az összes csoportok munkáin az előkészítő tanfolyam hiánya. A forma- és arányérzék, a ritmust, a szép munka ezer aprónyi szabályait a tanfolyamra újonnan beiratkozott szaktársaknak magukévá kell tenni és csak ezután, az egyéves előkészítő tanfolyam elvégzése után vállalkozhatnak magasabb feladatok megoldására.

Ezzel azt akarom mondani, hogy a következő tanévben az új beiratkozók számarányához viszonyítva egy vagy két csupán elsőévesek csoportját kellene felállítani, hogy ezzel a kezdet nehézségein átsegítsük szaktársainkat, amiáltal sokszorososan megkönnyebbitjük a magasabb tanfolyamokon kötelező *tudatos* munkálkodást.

Schwartz Ármin jelentése ●

A szaktanfolyam elméleti tárgyai közül szervesen bekapcsolódtak a tanterv keretébe a *helyesírásról* és a *magyar nyelvről* szóló előadások, amelyeknek Schwartz Ármin korrektor volt az előadója. Ezeknek az előadásoknak tananyaga — a korábbi tanfolyamokon leszűrt tapasztalatok alapján a hallgatók ezirányú fölkészültségéhez igazodva — szakszerűen ölelte föl a gyakorlati munka folyamán előforduló *helyesírási* és *nyelvhelyességi kérdésekre* vonatkozó ismereteket. Szépszámu szaktárs iratkozott be ezekre az előadásokra, akik közül a fiatalabbak — s ez valóban örvendetes tünet — kitartó érdeklődést tanúsítottak.

1. A *helyesírásból* a következőket vették át: a helyesírás általános jelentősége és fontossága a nyomdászra; a különböző helyesírások eltérései; a magyar helyesírás elvei; hosszú és rövid ortográfia; a kettősségek (tetszőleges és vagylagos szóalakok) írásmódja; a magánhangzók ékezetének jelentősége; a mássalhangzók kettőzése, az összetett mássalhangzók és a kettős mássalhangzók esetei; a történeti családnevek és földrajzi nevek írása, különös tekintettel mellékneves alakjuk képzésére; a nagybetűk alkalmazásának módjai, esetei és föltételei; az egybeírás és különírás (az összetett szavak beszédrészenként való összetételeinek esetei); az idegen szavak írása; a helyes sorvégi elválasztások módjai; az írásjelek alkalmazásának fontossága; összefoglalás. A szaktársak minden órán jegyzeteket készítettek és kimerítő magyarázatokat nyertek az alkalomszerűen fölmerült helyesírási kérdések és kétséges esetek gyakorlati alkalmazására.

2. A *magyar nyelv* körébe tartozó előadások nagy általánosságban a *helyes magyarság* elsajátítására irányultak s éppen ezért nem grammatizáló, hanem *nyelvművelő* természetűek voltak. Céljuk az volt, hogy egyrészt kifejlesszék a szaktársak nyelvérzékét a szedés folyamán előforduló különböző nyelvi hibák s a nyelvhasználattal merőben ellenkező kifejezések, szólások, mondatszerkesztések fölismerése, másrészt pedig képessé tegyék a *nyelvhelyesség* kérdéseiben való önálló, tudatos eligazodásra s a nyelvvel való bánnitadás ügyességének elsajátítására. Itt a módszer az volt, hogy a *helyes*et a *helytelennel* szembeállítva, a vonatkozó

példák mindig megmutassák, *hogyan lehet és mikor kell* a legkisebb beavatkozással a hibákat kijavítani. Ezek a hibák természetük szerint különbözők, mégpedig írástechnikai okokból keletkezett *nyelvbottlások*, közönséges *értelmi* hibák, *mondatszerkesztési* és *szóképzési* hibák. Ebből a szempontból a nyelvhasználat általános föltételeinek keretében sorra kerültek: a *rokonhangzású* és *rokonértelmű* szók jelentéskülönbségei, a magyar képzésmódról általában is, a szóképzések módjai beszédrészenként, a szóegyeztetés fontosabb szabályai, a birtokos viszony esetei, a birtokos jelző és birtokrag fontossága, a főnevek és számnevek többesének, az igeneves szerkezetek, igék és segédigék, névutók és viszonyragok, valamint szóösszetételek (főnévhalmazás) esetei. Ezekben az előadásokban is szabatos magyarázatot kaptak a hallgatók az alkalomszerűen fölvetett kérdésekre.

Összefoglalva a *helyesírási* és *magyarnyelvi* előadások tanmenetét, meg kell állapítani, hogy az anyag sokkal nagyobb, semhogy heti két órában kimerítően el lehessen végezni. Egy-egy tanórai előadás nem terjedhet 1½ órán túl, mert különben a hallgatók figyelme ellankad. A szaktársak általában nagy érdeklődést tanúsítanak ezek iránt az előadások iránt, csak az a baj, hogy karácsony felé a nyomdai túlóráztatás miatt nem jönnek az előadásokra eléggé rendszeresen. Éppen ezért ebből a szempontból a munka nélkül levő szaktársaknak a tanfolyami órák alatt nem a sakkozóasztalnál, hanem itt lenne a helyük. Heti két tanórát kellene tartani 1½—1½ órai tartammal, külön a helyesírás és külön a magyar nyelv tanítására. Fontos továbbá, hogy a tanfolyam a jövőben ingyen irkákkal és ceruzákkal lássa el a szaktársakat, hogy külön-külön följegyezhetőek lehessenek az előadás magyarázatai. A szorgalmas tanfolyami hallgatók közt egy példányt *Az egységes magyar helyesírás szótára és szabályai* című segédkönyvből jutalomképpen kellene kiosztani. Végül kísérletképpen föl kellene venni még az elméleti tárgyak közé a *kéziratolvasás* gyakorlását, a helyesírás gyakorlati alkalmazását tollbamondás alapján és egyszerűbb fogalmazási gyakorlatokat az íráskészség fejlesztésére. De mind a helyesírási, mind a magyarnyelvi előadásokat csakis *nyomdászlelő*nek kell tartani, mert csakis ily módon lehet a tárgyak *szakszerűségét* biztosítani. A vidékre

nézve pedig az lenne átmenetileg a legszükségesebb bekapcsolódás, ha kezdetben a nagyobb városokban (Győr, Debrecen, Miskolc, Szeged stb.) minden kétnapos ünnepen, a központban szervezett tanterv alapján, átfogó, velős, tartalmas és színvonalas előadásokat és felolvasásokat tartanánk olyan *helyesírási, nyelvhelyességi, irodalmi és szakmai* kérdésekről, amelyek nemcsak disputábilis természetüknél fogva, hanem gyakorlati értéküknél fogva is hasznos ismereteket nyújtanának a hallgatóságnak. Ha az ilyenfajta tárgyú szakkérdésekben sikerül a vidéki szaktársak érdeklődését fölkelteni és ébrentartani, úgy az elméleti területen összefoglalható tudnivalók sematizálásával nemcsak a szakmai továbbképzés ügyét szolgálhatnók, hanem egyszersmind az általános műveltség mélyítésére is kitűnő inspirációt adnánk. De ismétlem, ezeknek az előadásoknak nem szabadna ötletszerűen kiragadott kérdésekről szólniok, hanem egy egész tárgykörbe illeszthető kerek, önálló, sorozatos egésznek kellene képezniök, mert csakis ez esetben vonhatnának ki belőlük az érdeklődő szaktársak átfogó ismereteket.

Spitz Adolf jelentése ●

Az öt esztendő óta működő tanfolyamok, amelyek a velünk szemben támasztott követelményeknek tökéletesen meg akarnak felelni, az elmúlt tanévben is olyan szép eredményre vezettek, hogy biztató kilátást nyújtanak a jövőre.

Az általam vezetett tanfolyami csoport a tipográfiai vázlatkészítést kultiválta. Kezdetkor nagy számmal jelentkeztek föl vételre a hallgatók s az első előadásokat is ilyen nagy számmal látogatták. Később azonban már jelentkezett az elkerülhetetlen lemorzsolódás: egyesek, akik a továbbképzést nem vették komolyan, könnyelműen és megbocsáthatatlan közönyös-ségből kimaradtak (amint ez különben minden évben és minden csoportnál megtörténik). Ennek ellenére a tanévet szépszámmú hallgató végezte el teljesen, amely szám azért is örvendetes, mert hallgatóim nagy része külvárosi vagy környéki lakos, ami kitartásuk szívósságát igazolja. Szorgalom dolgában sincs okom a panaszsra, mert egyesek nem riadtak vissza attól sem, hogy feladataikon a tanfolyami órákon túl még otthon is — sokszor a késő éjjeli órá-

kig — dolgozzanak. Feladatomnak tekintetem, hogy hallgatóimat a szedéstechnika kultiválásában továbbfejlesszem. Ebből a szempontból a gyakorlati munkát céloztam megközelíteni és tananyagul is a nyomdai gyakorlatban leginkább előforduló nyomtatványokat választottam.

A tanítás kiterjedt a modern tipográfia minden részletkérdésére. Egy-, két-, sőt háromszínű vázlatokat készítettünk a legkülönbözőbb papírokra, gondosan ügyelvén arra, hogy a kivitel a nyomdai kivitelhez teljesen hasonlatos legyen. Nagy súlyt helyeztünk a helyes forma- és folt-hatásra. De különleges feladatok megoldását is kultiváltuk, gondot fordítván a legprecízebb kivitelre. A feladatok túlnyomó része azonban mégis a napi gyakorlatban előforduló munkák megtervezéséből került ki s itt főként az a szempont vezérelt, hogy ezek a vázlatok a hallgatóknak mintául szolgáljanak nyomdai munkálkodásukhoz.

A munkálkodás két irányú volt. Hallgatóim egyik csoportja kezdőkből állt, akik könnyebb feladatokat kaptak megoldásra; a másik csoport haladókból, 2—4 éves tanfolyami gyakorlattal bíró szaktársakból került ki, akiknek képességük és készségük volt ötletesebb és dekoratív hatású kompozíciókat alkotni.

Joggal állíthatom, hogy a tipográfiai vázlatkészítésben nagy haladást értünk el.

A május 26-iki kiállításon bemutatott eredmény nagyszerű hatást váltott ki a szemlélőből. Magam is gondolom, hogy ez várakozáson felüli örvendetes eredmény, amelyet a jövőben csak fokozni kell.

Rendkívül fontos volna, hogy ezt úgy igyekezzünk elérni, hogy a hallgatók szakszerű kiképzését is lehetővé tegyük a szedéstechnikában. Ezt csak egy kísérleti házinyomda berendezésével lehet elérni; arra kell törekedniük, hogy ezt az égetően szükséges intézményt létrehozzuk. Nagyon üdvös volna, ha egyes hallgatók a tervezeteiket, melyeket az előadó imprimált, ki is szedhetnék! Így alkalma volna a hallgatónak, hogy a szedéstechnikában is elmélyedjen s elérnők azt is, hogy ambíciójuk felfokozódnék. Sokan vannak a hallgatók között olyanok, akik rajzolni nem tudnak, de mint szedők kiválóak. Ezek idegenkednek a rajzos oktatástól, de viszont nagy kedvvel dolgoznának egy kísérleti üzemben.

Wanko Vilmos jelentése ●

Az elmúlt tanfolyami évben — úgy mint előzőleg — az egyik vázlatkészítési tanfolyami csoport munkájának irányítása képezte feladatokat, amelynek legjobb tudásommal igyekeztem megfelelni.

Csoportomban a legszigorúbb értelemben vett *nyomdai gyakorlati vázlatkészítés* folyt. Nem törekedtünk szemre megvesztegetően ható vázlatok produkálására, hanem *nyomdai munkálkodásba képzelve* bele magunkat, olyan vázlatok készítését gyakoroltuk, amilyenekre a *napi munka közben szükségünk van*, illetve amilyen vázlatok készítésére a napi munkánkban a munkáltatók vagy művezetők *alkalmat adnak*. Ennek megfelelően a vázlatkészítés eszközül úgyszólván kizárólag csak puha fekete és piros, kék, esetleg más színű írót használunk. A színes tus vagy festék csoportom munkájában igen alárendelt szerepet kapott, inkább csak az otthoni szorgalmi munkáknál használták hallgatóim. A csupán ceruzával készített vázlat természetesen nem olyan precíz, vagyis inkább *nem látszik* olyan pedáns kivitelűnek, mint a lassúbb, óvatosabb kidolgozással készülő festett, tussal írt vagy rajzolt vázlat. Ennek következtében csoportom kiállítása talán nem volt olyan tetszetős, mint előadótársaim csoportjainak anyaga, amelynek létrehozásában viszont a tusnak és a temperának nagy szerepet juttattak. E módszer mellett kitartok, mert

1. a nyomdában napi munka közben csak kivételes esetekben lehet temperával vagy tussal készített vázlatokkal operálni; *a nyomdai vázlatkészítőeszköz az egyszerű ceruza, a közönséges nyomópapír* (és nem rajzpapír), mert a nyomdai gyakorlat *gyors s mégis jó, praktikus vázlatokat követel*;

2. ha már alkalom is nyílik tussal vagy temperával vázlatot készíteni a nyomdában, úgy bizonyos az is, hogy az ilyen eszközökkel készített vázlat és a későbbi nyomdai kivitel között lényeges s hozzá: *igen lényeges különbséget fogunk megállapíthatni*, miután a tempera tömören *intenzív színes foltját*, a fekete tempera vagy tus *mélységét*, avagy a színes tusok áttetsző *élénkségét* magasnyomtatásban *semmilyen nyomdafestékekkel elérni nem lehet*.

A gyakorlati vázlatkészítés szempontjából igen fontos, hogy a hallgatókat olyan vázlatok ké-

szítésére oktassuk, amelyek a technikai követelményeknek leginkább megfelelnek. Ennek egyik feltétele tehát a vázlatkészítés eszközeinek helyes megválasztása. A másik feltétele a jó vázlatkészítésnek a *gyakorlatias módszer*.

Csoportom hallgatói a feladatul kapott szöveget olyan utasítással kapják, hogy *azt tekintsék ugyanolyan kéziratnak és utasításnak, aminőt a nyomdában is szoktak kapni*. Vagyis: a kézírathoz és kiviteli utasításhoz *szigorúan ragaszkodni kell*. Nem követelem, nem is kívánom, hogy a nálam több sornyi mellékes szöveget betűzve leírják vagy lerajzolják, elegendő a fősorok pontos, a tervbevett betűtípusnak megfelelő papírravetése; a mellékszöveget elfogadom markirozással is.

Ennyi az, ami csoportom munkáját a kivitelezést illetően jellemzi.

Ennél tehát a gyors munka a fontos, amely nem forszirozza az abszolút precíz vázlatot.

Annál fontosabb *a vázlatkészítés igazi lényegének* a kidomborítása. A megadott szöveg *taglalása, helyes csoportosítása, arányos tér- és foltosztás, a használt betűfokokozatok egymáshoz való* — fontosságukhoz mért — *arányosítása*. A módszer e tekintetben *az aranymetszet-teórián* nyugszik, stílus dolgában pedig alkalmazkodik a mai szedésdivathoz.

Hallgatóim közül 3—4-en előzőévi tanításom alapján pompásan dolgoztak. Gyorsan és sokat dolgoztak, hozzátehetem: igen jól, elővázlataiknak csak ici-pici töredékén kellett lényegeset javítani. A kezdők (volt közöttük olyan, akinek »keze alatt« dolgoztam 25 évvel ezelőtt, mint tanonc) nehezebben dolgoztak, mert nem voltak birtokában a szükséges alapismereteknek, de szorgalmuk dicséretes, előhaladásuk biztató.

A jövőre nézve elgondolásom a következő:

A tanfolyamot az eddiginél is *közelebb kell hozni a gyakorlathoz*. Nem kell kinyalt, precíz vázlat, gyors vázlat kell, de az tipográfiai szempontból kifogástalan legyen és gyakorlatilag pontosan kivihető.

Ennek érdekében szükséges: 1. gyakorlati *betűvetési* tanfolyam; 2. *rajz*tanfolyam; 3. rendszeresen kell tanítani az *aranymetszetből* folyó tér- és foltosztást; 4. vissza kell hozni a *könyvművészeti tanfolyamot*, mint az akcidentszedési tanfolyam *alapozó munkáját* és végül 5. a vázlatkészítési tanfolyamokon be kell vezetni a *szigorúan vett gyakorlati munkát*.

Négy tipográfiai pályázat eredménye●

Szakkulturális munkálkodásunk mindenkor gerince a továbbképző tanfolyam és a szaklap. A tanfolyamon előszóval és megbeszélések keretében leadott elméleti oktatás és ennek nyomán folytatott gyakorlatok útján fejlesztjük a szaktársak szakmabeli ismeretkörét, — a szaklap pedig a nyomtatott szó és a szedéspéldák segítségével elméleti és szemléltető oktatás szolgálatában tölti be szerepét. A szakoktatásnak ezen két vezérágazatához harmadik módszerként csatlakozik a pályázatok kiírása. A tanfolyamokon készült munkák, valamint a szaklap tanítása nyomán előállított nyomdagyakorlati munkák egyformán fokmérői szakoktatásunk eredményeinek és hatásának, de míg ezeknek megszületésénél a tanfolyamokon az előadók, a gyakorlati életben a nyomdabeli elüljárók, esetleg a megrendelők irányító befolyást gyakorolhatnak, addig a pályamunkák megtervezésénél vagy gyakorlati kivitelénél a pályázó szaktárs teljesen önállóan oldja meg a pályázat különleges föltételei által körülhatárolt technikai feladatot. A pályázatok eredménye tehát úgyszólván a maga valóságában, hamisítatlanul mutatja meg azt, hogy a tanfolyami oktatás, vagy a szaklap tanítása — esetleg a kettő együttesen — milyen fokú termékenyítő hatást gyakorolt a pályázók szaktechnikai képességének fejlődésére. Ezért a pályázatoknak fontosságát nem is szabad lebecsülni. Nemcsak azért, mert az eredményből látjuk meg tanításunk hatását, hanem mert serkentőleg hatnak a szaktársakra és nemes versenyre ösztökélik a sokszor bátortalanokat. Emellett pedig rendkívüli oktató jelleggel is bírnak, mert az összeredmény tanulmányozása a szemlélő tervező fantáziáját is fokozottan élénkíti és a pályázatokról kiadott kritika — ha céltudatosan alkalmazzuk — szintén oktató hatást gyakorol a pályázóra és a szemlélőre egyformán. Az alábbiakban a legutóbbi négy magyar tipográfiai pályázat eredményéről számolunk be.

Az Évkönyv belső címlapjára kiírt pályázat●

Az augusztusban lejárt pályázat eredményéről ad számot a következő bírálóbizottsági jelentés. A pályázatra 60 jelige alatt 116 darab munka küldetett be, összesen 73 szedésmegoldási változatban.

Ez az eredmény — nem titkoljuk — nem elégít ki. Sokkal több pályamunkára számítottunk, noha tisztán láttuk előre, hogy a vidéki szaktársak ez alkalommal sem fognak nagyobb számban résztvenni a nemes versenyben. A munkák túlnyomó többsége fővárosi szaktársaktól származik, a vidékről beküldött pályamunkák száma igen kicsiny lehet csak, s érték dolgában — amint az a döntés után kitűnt —, sajnos, szintén nem volt kielégítő. Ha ennek okát kutatnók, úgy valószínűleg kitűnne, hogy a vidék főként azért maradt el a versenytől, mert a vidéki nyomdák szedőanyaga jórészt elavult s ottani kollégáink fölött úrrá lett az a nézet, hogy a nem kimondottan «modern» anyag hiányában amúgy is meddő volna az

igyekezetük. A vidék távolmaradásának másik nagy oka az általános elkedvetlenedés és közöny, a szörnyű gyötrődés és idegbomlasztó küzdelem az élet mostohaságával szemben.

Ezt az utóbbi okot megértjük s ennek kiküszöbölését célozza új szakkulturális szervező tevékenységünk, amely kellő formák között minden bizonnyal sikerre is fog vezetni. Az első okot — a »modern« anyagok hiányát — azonban nem fogadhatjuk el kellő indoknak, mert egy belső könyvcímlap megoldásához tökéletesen megfelel a puszta betű, legyen az antikva, mediavel, groteszk vagy egyéb típus. A díszítőanyag ilyen föladatnál teljesen alárendelt szerepet játszik.

A pályázat eredményének értékét mérlegelve, megállapítható, hogy a pályázók nagy-nagy többsége félreismerte a föladat tulajdonképpeni célját.

A pályázat belső címlap megoldását célozta.

Ezzel szemben azt látjuk, hogy

a munkák — néhány kivétellel — a fedőlap-megoldás területére valók.

Az igaz, hogy a föltételeknek volt egy pontja, mely szerint a bírálóbizottság jogosult a bekötési tábla céljaira is kiválasztani egy munkát, ami — elismerjük — esetleg félreértésre adhatott okot, amennyiben a pályázók ez alapon inkább külső megoldásra gondoltak, mert ennek zsánere inkább megengedte a többé-kevésbé reklámoszívú akcidensszedést.

Ennek fölismerése után a bírálóbizottság nem is tehetett mást, mint hogy a beküldött pályamunkákat teljesen a jó és kevésbé jó tipográfiai munka szempontjából bírálta el s nem mérlegelte teljes szigorúsággal, vajjon a pályamunkák tökéletesen megfelelnek-e egy belső könyvcímlap jellegének.

Ha szigorúan alkalmazkodtunk volna a belső címlap inkább könyvszedésművészeti jellegéhez, úgy megfelelő munkát erre a célra alig találtunk volna.

Mert egészen más természetű

munka és föladat egy belső címlapot szedni, mint külső fedelet, vagy bekötési táblát. A *belső címlap könyvszedésművészeti föladat*, amelynél szükségtelen (bizonyos körülmények között káros is) nagyobb szerepet juttatni bármilyen tipográfiai díszítőanyag, avagy kifejezetten reklámszerű megoldásra törekedni. A belső címlapnál a sorszedés és soralakítás a fontos, s habár ez nem is nyújt annyi alkalmat a változatosságra, mégis igen kedves, de egyben igen nehéz föladat, amely ennek ellenére is frappáns megoldásokat tesz lehetővé egy-egy kezdőbetű és betűöntödei szignettel kombinált egyszerű soralakítás segítségével. A *külső fedőlap* vagy bekötési tábla ezzel szemben már a *reklámszedés raffinált eszközeit is elbírja*, s ekként nagyobb változatosságot is lehetővé tesz.

Ilyen körülmények között kellett az összes pályamunkákat elbírálni mint tipográfiai megoldásokat, s teljesen figyelmen kívül hagyni a tulajdonképeni célt: *egy könyvművészeti jellegű belső címlap biztosítását az Évkönyv részére.*

Így bírálván a pályamunkákat, megállapíthatjuk, hogy azok nívója alatta maradt várakozásunknak. A föltételeknek a szövegre vonatkozó megkötését mindenki respektálta, de sokan akadtak, akik — jó ötlet birtokában — igénybe vettek olyan segédeszközöket — ólommetzés, alapnyomat, rajz stb. —, amelyeknek alkalmazását, a belső címlap természetét ismerve, a föltételekben meg nem engedhetőnek minősítettünk.

Azonban így is érdekes és értékes pályázati anyag gyűlt egybe, amelynek oktató hatása is lesz. A részletes híralat a következő:

1. »*Ady*«. — Modern elgondolással fölépített, erősen reklámos ízű szedésterv. A blickfangos folthangsúlyozás jobb formaérzékre vall, de annál pongyolább a szövegmegoldás s még kezdetlegesebb a vázlat kivitele.

2. »*Barátság*«. — Kifejezetten reklámszerű megoldás. Az ötlet és tipográfiai földolgozása kétségkívül újszerű, de a főcím illetően megoldása — élére állított háromszög oldalain fut végig a könyvcím — nem helyeselhető. Az évfolyam és az évszám megoldása erő-

szakolt s ezért nem is sikerült (fordított színezés jobban megfelelt volna). Folthatásban egyébként jó elosztású munka.

3. »*Bauhaus*«. — Nem vagyunk konok ellenségei a verzális nélküli szedésnek, de az e jelige alatt ebben a zsánerben készült munka tetszésünket nem nyerheti el; sőt határozottan rossznak kell minősítenünk. Úgy érezzük, hogy a körülbelül 4 cicerós groteszkból tervezett három fősor hatása szedésben sem volna jobb, mint a vázlaton; a nagy sorközök — amit elkerülni nem lehet — hántók. Különben az egész munka fölépítésben gyöngé alkotmány, bizonyos mértékig erőszakolt és színfoltban is hibás elgondolású. Pályázónak ala-

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: Horváth Ferenc I. díjjal kiüntetett »ABC III« jellegű munkája. — Narancs- és feketeenyomású, fehér papíron.

posabban kell belemélyedni a dessau műhely munkáiba, hogy ezek belső művészi tartalmát, stílusuk jellegzetességeit s ezeknek céltudatos alkalmazási lehetőségeit és törvényszerűségét kiismerje.

4. »*Boríték*«. — Tér- és foltoztás dolgában kifogástalanul arányosan ki-képzett munka; a piros és fekete színfoltok kiegyensúlyozása azonban hibás elgondolású. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy a vázlat a sorokat és ezekből alkotott tömböket erőteljesebben, tömörebben adja vissza, mint ahogy az a szedés után várható, viszont a színes és fekete vonalak szedésről nyomva erőteljesebben fognak előtérbe nyomulni, miáltal túlságos érvényesülésük zavarólag fog hatni. Ezt a hibát csakis lényeges módosítással lehetséges kiküszöbölni.

5. »*Cicac*«. — Alapjában véve jó és modern megoldás. Hiba azonban, hogy

a fősorcsoport alatti szöveg erőtlen és keskenyebb is a fölötte lévő dekoratív hatású szedésfoltnál. A vonalakból szedett emblém rajzi megoldása némi javításra szorulna. (E munkát a 236. oldalon reprodukáljuk.)

6. »*Ciceró*«. — A papírsík arányos tagozása, tehát a munka feltelosztása jó (esupán a pirosszínű felső sort kellett volna valamivel följebb helyezni). Kétséges azonban, hogy a fősorok a jelzett betűtípusnak a vázlaton látható és a konstrukciónak megfelelő nagyságú fokozatából kiszedhetők volnának. Nyilvánvaló, hogy e tekintetben a pályázó tévedett és a vázlatának szedésbeültetését erőszakos eszközök használata után sem tudná biztosítani.

7. »*Címlap 1-3*«. — Folthatásos megoldás, amely belső címlap céljára nem alkalmas, különösen a túlságosan nagy, sötétpirosszínű foltok miatt. Egyébként azonban jó a szöveg adottságából kiinduló konstrukció. A színes elemeknek sötétpiros helyett szürkével való nyomása enyhített ugyan a munka komorságán, de egyben lazává is tette az összkompozíciót. Egyébként a pályázó a kész betűöntödei »blickfang« terjedelmét meghaladó alapnyomásszerű elemet használt, s a szignet sem betűöntödei alkotás, hanem rajz és ólommetzés, ami a föltételek szerint mellőzendő volt. Enyhítő körülmény, hogy a szignett nem a munkához készült, hanem már rendelkezésére állt a pályázónak. (E munkát a 238. oldalon reprodukáljuk.)

8. »*Cornélia II*«. — Egyike azoknak a pályamunkáknak, amelyek a belső címlap jellegének valamennyire megfelelnek. Egyszerű eszközökkel, pusztán sorokból fölépített kompozíció, a díszítés szoliditásán látszik, hogy a pályázó csak amolyan kísérő zöngének szánta, s főtörekvése volt a helyes sorzedés és a jó csoportosítás. (E munka reprodukcióját lásd a 231. oldalon.)

9. »*Csubi*«. — Mint ólom- vagy más alapnyomati metszettel kombinált munka, nem volt érdemben figyelembe vehető. Ettől a hibától eltekintve azonban, el kell ismernünk kifogástalan, ötletes és egyszerű kompozícióját, amelyen csak annyit javítanánk, hogy — miután amúgy is ólommetszettel van kombinálva — az évszámot a fekete mezőben negatív számokkal alkalmaztuk volna.

10. »*Derby*«. — Egyszerű sorszedésből alakított és szolidan dekorált munka. A fősorok alkotta tömb ilyen beosztás mellett laza és nyugtalan hatású. Jobb lett volna a közbehúzott színes vonalakkal együtt tömörebb föltá alakítani.

11. »*Duncea 1-3*«. — Szolid és egyszerű kivitele elárulja, hogy tervezője a belső címlap jellegét szem előtt tartotta. Hibája mégis a külső keret alkalmazása, ami fölösleges, sőt — tekintve a tollvonásos díszítést — határozottan káros; továbbá az alsó sorcsoport keskeny, túlságosan magas kiképzésű (úgy látszik, éppen ez a körülmény készítette a pályázót a keret alkalmazására). Az utóbbi sorcsoport utolsó négy sorát kétszéles sorrú alakítva, megfelelő alapot

kapott volna a konstrukció. Az előbb említett javítás és a keret elhagyása után a munka belső címlap céljára jól megfelelt volna.

12. »Egyszerű«. — Léniakkal nyomasztóan agyondíszített munka. Úgy érezzük, hogy a szöveg modern és nemesvágású antikvája nem bírja el ezt a merev léniatömeget. Hiába, vannak nemes metszésű antikvabetűink, amelyek egymagukban is díszítenek s teljesen céltévesztő dolog az ilyen zsánerű betűt úgy bekasztlizni, merev vonaltömegbe zárni, mint azt e munka készítője tette.

13. »Egy színben I—II«. — Foltkiképzés és elrendezés dolgában figyelemre méltó, jó munka. Kár, hogy a papír színére és a kész betűöntődei anyagra vo-

mazták, mert mindenáron díszíteni is akartak. A vonaldíszítés elhagyása, de helyes oldallá formálás esetén igazán jó belső címlap vált volna e munkából.

17. »Fricic«. — Egyszerű eszközökkel megkomponált munka, jó foltosztással, jó szignettel s főként jó sorszedéssel. (E munkát lásd a 233. oldalon.)

18. »Futura«. — Befejezetlen és eléggé át nem gondolt munka, pedig az alap-gondolat nem is látszik rossznak.

19. »Genscha«. — E munka tervezője a szövegsorokat erőszakoltság nélkül helyezte a papírra, de az így keletkezett sorcsoportok között kellő kapcsolatot nem létesített s így a kompozíció túlságosan laza, amit az alkalmazott szolid díszítés sem enyhített.

20. »Gick«. — Sorszedése azonos a »Cornélia II« jeligéjű pályamunkáéval, csak a díszítés dúsabb, de nem annyira átgondolt és megokolt, mint amannál a pályamunkánál.

21. »Grafika«. — Hat évvel ezelőtt talán meg is felelt volna az expresszionista ízlésnek, ma már túl vagyunk az ilyen stíluson. A fősor mágnespátkóalakú hajlítása, a melléksorok törése azonban akkor is túlzásnak minősített volna.

22. »Gutenberg«. — Finom hatású, jó belső címlap lett volna, ha a térbeállításnál az arányos elhelyezésre nagyobb gondot fordítottak volna. A Gutenberg-fej a betűhöz képest kissé erős.

23. »Holnap«. — A megoldás alap-gondolata a díszítésből fakadt, s amennyire jó a sorok kiképzése, annyira hibás a dekoráció kialakítása. Jobban átgondolva e kompozíciót, hasznavehetőbb munkát lehetett volna produkálni.

24. »Holnapután«. — E munka tervezője valószínűleg azonos az előbbi — »Holnap« jeligéjű — munka tervezőjével. Itt is a dekorációt tartotta fontosabbnak, de ennek megoldása bizonyos fokú rajzkészség hiányában — nem is sikerült. A szöveg elrendezése sem a legjobb.

25. »Homo sapiens I—II«. — A sorcsoportok kialakítása laza, kiegyensúlyozatlan, a díszítés pedig túlerős a vékony betűhöz képest.

26. »István 930«. — Modern fölfogás, jó sorfoltképzés jellemzi e munkát. A döntésnél nem volt figyelembe vehető, mert a dekoratív foltok, meg az elemen-táris kiképzésű évszám nem betűöntődei anyagok.

27. »Júlia«. — Alapnyomatmetszetű megoldás ez is, s így kiesik a versenyből. Különben a kompozíció alapja: a kurzív betűs három sor állítása valószínűleg hibás, mert annyira dülő groteszk kurzívbetű aligha van.

28. »Kefe«. — Az alap-gondolat nem rossz, de a fősorcsoport térbeállítás hibás. A fősorok közötti vonaldíszítés túlzott és így zavarólag hat.

29. »Kövesd I—IV«. — Négy különböző megoldás, de mindegyik meg nem engedett eszközök és elemek segítségével volna csak előállítható. Máskülönből mind a négy munkán meglátszik, hogy a szöveg elrendezését elhanyagolta a

tervező s csak a dekoratív — rajzszerű — megoldás lebegett szeme előtt, ami szedésmunkánál öreg hiba, amiről le kell szoknia.

30. »Külső«. — Külső fedélnek szánt megoldás, bár írásban jelzi beküldője a belső címlap céljára való esetleges alkalmazáskor követendő változásokat. Mindkét elgondolás tipográfiailag helyes, szöveg-, illetve színfoltelosztása jó. (E munka reprodukcióját lásd a 234. oldalon.)

31. »Léniabarát«. — Elrendezése nem jó; a fősorok és az alsó sorcsoport túlságosan alacsonyan helyeztetek el; a léniakból tervezett emblém rajzilag hibás. A legnagyobb hibája azonban, hogy a fősorok ilyen terjedelemben és erős-

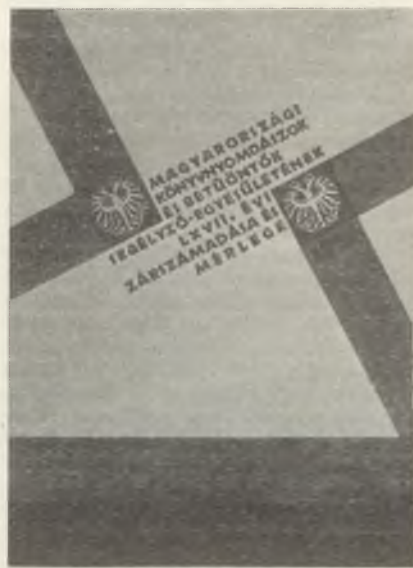
A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: Kondor Árpád II. díjjal kiűntetett »Margitka 3« jeligéjű munkája. — A sorok határolta mező, a kezdőbetű és az alsó vastagabbik vonal narancsszínű, a többi fekete-nyomású, szürke papíron.

matkozó föltételekbeli megkötést a pályázó figyelmen kívül hagyta s ekként munkája a döntésnél szóba sem jöhetett. (E munka külső fedélnek szánt változatát a 237. oldalon mutatjuk be.)

14. »Évi I—2«. — A raszterszerű tónusokkal keskeny oszloppá kiképzett szövegcsoport és a baloldali túlerős kompozíciójű évszám külön-külön életet élnek a síkon. Díszítés, színezés, színfoltképzés dolgában sincs meg a szükséges kapcsolat, ami a szedéskomponálás leg-sarkalatosabb föltétele. Bajos is volna e kettőt egybefoglalni.

15. »Ferry«. — Ólommetszettel s így rajzzal kombinált megoldás. Különben a szöveg megoldása túlzottan erőszakolt.

16. »Fiatl I—4«. — Kétféle szedésvariáció. Mindkettőnél a sorszedés és tömbképzés jó. A dekoráció nem stilszerű, s látszik, hogy csak azért alkul-

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: Horváth János III. díjjal kiűntetett »II.« jeligéjű munkája. — A szöveg és az alsó vastag vonal fekete, a többi pirosnyomású, narancsszínű papíron.

ségben a jelzett betűtípusból nem szedhetők ki.

32. »Lumina«. — Elégé ötletes megoldás, egyedüli fogyatékosága, hogy a főcímen kívüli egyéb szöveget túlságosan vékony betűkből szedték. (A munkát ez utóbbi hiba javításával a 233. oldalon közöljük.)

33. »Ma«. — A »Holnap« és a »Holnapután« jeligéjű munkák testvér-megoldása, de sokkal jobb amazoknál. E munkánál a tervező már nagyobb gondot fordított a szöveg kiképzésére, de hibákat itt is elkövetett. A szövegsorokat pontosan egymás alá kellett volna csoportosítani (hasábszerűen) és a díszítést ennek megfelelően kialakítani, ami némileg eltért volna a mostani kiképzéstől, de jobb is lett volna.

34. »Merész vidéki«. — Sorszedését teljesen agyonnyomja a túlerős léniadekoráció, amelynek színfoltja nincs

kellően kiegyensúlyozva. Hiba és nem is indokolt a fősorok közötti nagy sorköz, amit a túlzott léniadísztés kedvéért követett el a tervező. Általában megérezhető, hogy a díszítés előbb született meg a sorrendezésnél, ami helytelen. Nyomása mintaszzerű.

35. »Mindkét célra«. — A jelige szerint úgy külső, mint belső célra alkalmaznák vélt megoldás. Szerintünk azonban csak külső célra jó. Alapgondolata: a fősorokat a szedett szignetbe belepíteni: igen ötletes megoldás, s egyébként is igen jó szedés. (Reprodukciónak lásd a 231. oldalon.)

36. »Nirvána«. — Egyszerű sorszedés, bár kissé laza a fölépítésben, de ez a könnyedség jellemzi az egész munkát. Dekorációja is ennek megfelelően egyszerű. A szignet két színre bontása ötletes. (E munkát a 235. oldalon reprodukáljuk.)

37. »Opál«. — Sorszedése egyszerű megoldás, de e soroknak a papírral arányos oldallá alakítása súlyos hibákat mutat. A margók nem helyesek. Ezenkívül nagyon naív az oldaldíszítés és a szignet is, amelynek rajzi megoldása nem szép, s nem is jó.

38. »Petüs«. — Nagyjából ugyanolyan kiképzésű munka, mint a »Léniabarát« jeligéjű címlap. Ez utóbbinál jobb és egyszerűbb, mert az alsó sorcsoport jobb elhelyezése és elmaradt a hibás léniakombinációjú emblém. Az évszám jegyeinek egymás alá szedése nem adna egyenletes vonalú oszlopot, sokkal helyesebb és színfolt dolgában is jobb megoldás lett volna az évszámot rendszeresen leszedni és az alsó sorok fölé helyezni. Egyébként azonban ez a vázlat sem szedhető ki a jelzett betűtípusból, anélkül, hogy a foltoknak a vázlaton érezhető erőssége ne szenvedne.

39. »Pilgrim«. — Egyszerű eszközökkel megszedett szolid hatású belső címlap, amelynek sorcsoport-tagolása és ezek síkbaállításai hibás. Az igen finom hatást célzó munkáknál az ilyen lényegtelennek látszó — s egyben könnyen javítható — tévedések a munka összehatását károsan befolyásolják. A tollvonásos dísz kötése is itt-ott fordítottja a helyes elhelyezésnek.

40. »Pocik«. — A félkörbe szedett és függélyes alapvonal mellé helyezett fősorok alkotta folt a papírsíkot választó sor és vonaldísz túldoldalán elhelyezett apróbetűs sorcsoport alakjában nem nyert kellő ellensúlyt. Itt említjük meg, hogy az évszám eldugása, más, apróbetűs sorcsoportba való süllyesztése — ami más pályamunkánál is észlelhető — az olyan természetű műveknél, mint az Évkönyv, amelyik évenként új és új kiadást ér el — határozottan hibának minősíthető, mert ezeknél fontos, hogy az egyes köteteket egymástól címben is megkülönböztető évszám föltűnőbben szedessék. Ezt a körülményt azért említjük meg ennél a munkánál, mert az évszám külön kiemelése, föltűnőbb elhelyezésével a munka kompozíciójának hatását javítani lehetett volna.

41. »Pólo I—II«. — Ez a munka sem tartozik a köznapni megoldások sorába, de inkább külső fedőlap jellegével bír. — Kár, hogy a griffmadaras szignet és az alatta lévő szöveg súlyban gyöngébb az egyéb kompozícióhoz viszonyítva. A pontozott vonalsorok értelmét nem fogjuk föl, s azt fölöslegesnek is tartjuk. (A munkát a 238. oldalon mutatjuk be.)

42. »Pontos méret 1—3«. — E munka csupán annyiban tér el a »Címlap« jeligéjű munkától, hogy az alapnyomástervező nagy folt helyett két kisebb blickfangos foltot alkalmazott más helyen. Ez a szedés nem olyan jó hatású, mint az előbb említett változata. Egyébként a színezés és szignet dolgában e munka is vonatkozathatók a »Címlap«-pal kapcsolatban mondottak.

43. »Próba«. — A »Cornélia II« és a »Gick« jeligéjű munkákkal azonos sorcsoportosítása jó kiképzésű. A festékező pamacs — mely a munka egyedüli dekorációja és megkülönböztetője az előbb említett munkákkal szemben — nincs jól beállítva. A pamacs helyes beépítése érdekében a sorszedés alapformáján is változtatni kellett volna.

44. »Próbanyomat«. — A tónusszerűen alkalmazott léniadékoráció egyoldalú és aránytalan beállítású kiképzése szerkezeti hiba. A könyvcím alulról fölfelé állított sorának hatása szintén rossz, mert a betűközők egyengetését szedője elmulasztotta, s így egyes — A, V, T, L, Y — betűk szemsértő módon valnak ki a sor föltájából. (A fősorok ilyen helytelen egalizálása más munkánál is előfordul, de ennél különösen föltűnő.)

45. »Rádió«. — A sorcsoport elhelyezési módja nem rossz gondolat, de a primitív díszítéssel illetően való egybeépítése gyöngö. Egy kis ötletességgel sokkal jobb — nagyjából azonos foltosztású — munkát lehetett volna produkálni.

46. »Reflektor«. — Modernebb szedésstílusok kultiválására gyakran megfelelnek a nagyon is régies zsánerű betűtípusok és díszek; de ma ilyen régies anyagokat ugyancsak avult stílusban alkalmazni: pályázatoknál nem lehet célravezető.

47. »Remény«. — Erősen reklámizáló, de jó és ötletes konstrukciójú munka; némi fogyatékosága, hogy az alsó sorcsoport kivételben gyöngébb foltot adna s ezért a 232. oldalon bemutatott reprodukción e hibát már javítottuk.

48. »Sas 1—2«. — Mindkét változat konstrukciójának kialakítása teljesen kifogástalan, de ennek ellenére is csak külső fedélnek felel meg. A kettő közül a 2. számú a jobbik megoldás, mert kevesebb a dekoratív anyaga; az 1. számú munkán a fekete és színes cicerős vonalak hívást el is maradhattak volna, mely esetben az évszám áttolása után még jobb munkát is kaptunk volna. (Az 1. számú munkát a 236. oldalon, a 2. számút pedig a 232. oldalon mutatjuk be.)

49. »Sárkány 36«. — Majdnem teljesen azonos kivitelű, mint az »István 930« jeligéjű munka, de ennél sokkal jobb megoldás. Különben az előbbi munkával szemben tett ellenvetéseket erre a fedélre is alkalmazhatjuk.

50. »Sorzó«. — Rajzhatású, hajlított sorokkal tetézt munkát; néhány évvel ezelőtt minden bizonnyal a jobbak közé soroztuk volna folthatás dolgában. Az

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: Fisch József 1. jutalommal díjazott »Oázis« jeligéjű munkája. — A szöveg, az alsó szedett vonaldísz, meg a szignet háttérét képező mező feketeszínű, a tónus kék-színű, fehér papíron.

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: Lachmann Henrik 2. jutalommal díjazott »Pont« jeligéjű munkája. — A szignet lángra és a szélső vékonyabb vonal piros, a többi feketenyomású, fehér papíron.

alkalmazott betű nem alkalmas ilyen nagy tömegben való szedésre, mert nehezen olvasható. Ebből a betűből egy nyomtatványra elegendő egy-két sor.

51. »Szolíd«. — Harmadik testvérmegoldása a »Petit« és a »Léniabarát« jellegű munkáknak. Alsó sorcsoportja túlságosan lent kapott helyet. Ez a munka sem szedhető ki a jelzett típusból.

52. »Szorgalom 1 és 2«. — Az 1. számú szerteszt szórt sorai, erőszakolt soralakítása elítélendő. Nem szabad egymáshoz tartozó szavakat ennyire szétzavarni; az egyesület címe 3 sorba van szedve, s az egyes sorok közötti közök 5–6 cicerósak és nem is egyenlő terjedelműek. A 2. számú megoldás már modernebb, tömörebb megoldású, de díszítése gyöngye s az egész kompozíció síkbaállítás is hibás.

53. »Text«. — Sorbeosztása és foltkiképzése nem kifogásolható, de a kívánt betűtípusból aligha szedhető ki. Az alsó sorcsoport szedésben sokkal gyöngébb foltot eredményezne.

54. »Titan I–III«. — Három különböző megoldás, amelyek közül csak az I. számú árul el modernebb törekvést, a másik kettő zavaros kompozíció, nem eléggé átgondolt. Az I. számú némi javítással és jobb anyaggal a jó munkák közé lett volna sorolható.

55. »Titan IV«. — Elrendezés és foltképzés dolgában jó munka; a szígnét szedése azonban ólomvéset segítségével nélkül nem oldható meg. Az alsó szö-

vegcsoport kissé erőtlen és az évszám is erőteljesebb lehetne a fősorok kiegyensúlyozása céljából. (A munkát említett javítások nélkül lásd a 237. oldalon.)

56. »Tollvonás«. — A »Pilgrim« jellegű munkához hasonló, de külső fedélnek szánt megoldás. Az egyetlen szedéscsoport beállítására a papír síkjába jó. A tollvonásos körzet kötése azonban itt is téves egyes helyeken. A díszként alkalmazott Gutenberg-fej bekötési táblára való nyomásra nem a legalkalmasabb.

57. »Véletlen«. — Alapnyomatszerű dekoráció uralja a kompozíciót. Ólomvéset nélkül nem oldható meg. Egyébként édeskés hatású, régies zsánerű munka, mely a megengedett két szín helyett három színben (kétféle szürke és fekete) nyomódott, bár elképzelhető, hogy a tónus ilyen kettős színhatását két alapnyomati formáról beforgatással való egyszerű nyomással is el lehet érni.

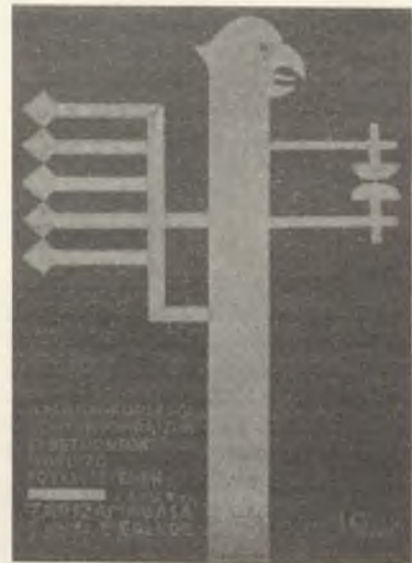
58. »Z 3«. — Modernebb fölfogású kompozíció, amelynél a kék színnel tervezett szedés nem eléggé kifomált, s folthatásban sincs jól kiegyensúlyozva.

59. »1893«. — Foltkiképzése, sorainak tagolása jó, de nincs befejezve, illetve nincs megoldva. Hiba olyan munkával pályázni, amelynél az előírt szövegből négy szót (Segélyző Egyesülete kiadása, Budapest) egyszerűen elhagynak. A pályázó könnyű szívvel hagyta ki e mondatrészt, mert kompozíciója keretében nem is tudta volna ezt elhelyezni.

60. »1929 I–V«. — Ötféle, egymástól merőben különböző, modern megoldás. Az I–II. számú megoldások nem a legjobbak, javításokat a konstrukció lényeges megbotyogatása nélkül nem lehet ezeken eszközölni. A IV. számú munka ölmetszetes megoldás, de igen jó hatású munka. A III. számú munka belső címlapnak túlerős, de egyébként igen jó és egyszerű a sorcsoport kompozíciója mérsékelt dekoratív kiegészítéssel. Az V. számú megoldás viszont csak külső fedél céljára volna alkalmas. Jó megoldás, amelynek főerénye a jó és arányos tér és foltosztás. (E munkákból a III. számút a 235., az V. számút a 234. oldalon mutatjuk be változatlan kivitelben.)

A választmány által kiküldött bírálóbizottság — amelynek tagjai: *Novák László* elnökle alatt *Dukai Károly*, *Kun Mihály*, *Prüner Arnold*, *Spitz Adolf*, *Bauer Henrik*, *Herzog Salamon*, *Illyéssy István*, *Schwartz Ármin* és *Wanko Vilmos* — a részletes híralat és többszöri rostálás után úgy határozott, hogy:

az I. díjat (30 P) a »Cornélia II« jellegű munkának ítéli oda; szedte *Czinolter Károly*, nyomta *Klein* (Biró Miklós nyomda rt.);

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: *Sauer Salamon* 4. jutalommal díjazott »Variantus« jellegű munkája. — Szürke papíron feketén nyomva a negatív forma. A szöveg alá piros alányomás van alkalmazva.

a II. díjjal (25 P) a »Mindkét célra« jellegű munkát tünteti ki, egyben megállapítván, hogy e munka esetleg külső fedél céljára is felhasználható; szedője: *Kotaszek Sándor* (Első Magyar Betűöntőde rt.);

a III. díjat (20 P) a »Sas 2« jellegű munka szedője, *Horváth Ferenc* (Biró Miklós rt.) kapja;

a IV. díjat (15 P) a »Remény« jellegű munka tervezője, *Szabó D. György* (Phöbus nyomda) kapja.

A hat darab 10–10 pengős jutalmdíjat a bizottság sorrendben a következő munkák tervezőinek ítéli meg:

1. »Lumina« jellegű munka; tervezte *Fisch József* gépmeister (Világosság rt.);

2. »Frici« jellegű munka; tervezte *Augenfeld József* (Pallas rt. nyomda);

3. »Külső« jellegű munka; tervezte *Czinolter Károly* (Biró Miklós rt.);

4. »1929 V.« jellegű munka; tervezte *Herschkovits Dezső* (Biró Miklós rt.);

5. »Nirvána« jellegű munka;

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: *Schwetz Károly* 3. jutalommal díjazott »Bandi« jellegű munkája. — A szöveg alatti mező és ehhez csatlakozó vastag vonalak, a a felső sarkok négyszögeivel együtt kéknymósú, a többi fekete, szürkés papíron.

szedte *Talabér József*, nyomta *Ziegler Károly* (Athenaeum rt.) és 6. »1929 III.« jeligéjű munka; tervezte *Herschkovits Dezső* (Bíró Miklós nyomdai műintézet rt.).

A díjnyertes pályamunkákat, valamint hat darabot a díjat nem nyert munkák közül hasonló színészenben, lapunk mellékletein bemutatjuk. *Wanko Vilmos*.

A szegedi kerületi pályázat

A Segélyző-Egyesület tudvalóleg székházat vásárolt a szegedi kerület székhelyén, amelynek avatónappélyére szóló meghívót a kerületi választmány pályázat útján kívánta biztosítani. A pályázatra beérkezett pályamunkákat — a kerület vezetőségének óhájára — lapunk szerkesztősége bírálta el; az erről szóló jegyzőkönyv a következő:

Bírálati jelentés

a Segélyző-Egyesület szegedi kerületének székházavatató ünnepélyére kibocsátandó meghívó szedésére és nyomására kiírt pályázaton résztvett munkákról.

Lélekemelő, önértedduzzasztó esemény általában a székházavatás. Fokozott mértékben áll ez a megállapítás egy munkásintézmény székházavatására, mert ennek bensőséges, családias ünnepélyességéből ellenállhatatlan erővel árad felénk az örök igazság: »Egyesülésben rejlik az erő!« A szaktársi szolidaritás alkotása vagy szerzeménye egy ilyen munkásintézményi székház, szimbóluma

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: *Tobik István* 5. jutalommal díjazott »500« jeligéjű munkája. — A keret és a szignet felerészben piros, felerészben feketenyomású.

az önértetes és céltudatos, jövőbelátó szervezkedésnek.

Milyen nagy jelentőséget tulajdonítottunk a központi székház, a Gutenberg-Otthon fölépítésének; avatása országos jellegű ünnepély volt ezelőtt két évtizeddel, ugyanilyen fontossággal tiltettük a csakugyan filléreken épített abbáziai Gutenberg-Villa fölavatását másfél évtizeddel ezelőtt s a közelmultban pedig lokális vonatkozású, de munkásszempontból szintén nagy jelentőségű ünnepélyek zajlottak le Debrecenben és Miskolcon az ottani kerületi székházak avatásakor.

Ezeknek az ünnepélyeknek sorát gyarapítja most a szegedi nyomdászság, mely most jutott székház birtokába. Ez a szegedi székházavatás azonban jelentőség szempontjából sokkal fontosabb más kerületi székházavatásnál, ha figyelembe vesszük, hogy a nyomdászszervezet kiépítésének történetében milyen szerepet játszott a nem is olyan távoli közelmultban — Szeged.

Az öntudatos szervezkedés vívta itt küzdelmeit a megalkuvó szellemmel... és győzött! Nincs kétség afelől, hogy ez a győzelem tartós, s nincs kétség aziránt sem, hogy a fölavatandó székház tartós szimbóluma lesz ezentúl a szolidaritás fönséges gondolatának és hajléka a lelkesedéssel telített szakkulturális munkálkodásnak.

Bizonyára nemcsak mi, hanem a szegedi szaktársak is így vélekednek, s nagyon is megnyugtató, hogy székházavatásukat egy szerény szakkulturális akcióval kapcsolják egybe.

Pályázatot írtak ki a székházavatás meghívójának szedésére és nyomására, mely pályázat mostanában járt le és eredménye íme itt fekszik előttünk, hogy döntsünk a díjazásról.

Általában

megállapíthatjuk, hogy a pályázók nagy része helyesen fogta föl a pályázat intencióit. Komoly hatású meghívót igyekezett formálni a betűszedő holt anyagaiból. Nem akart egyikük sem szokatlant alkotni, nem tévedett a ma annyira kedvelt reklámozási szedés területére. Akadtak többen, akik stílszerűen ki akarták domborítani a meghívó nyomdászjellegét, de hogy ez nem sikerült teljesen, csak annak lehet tulajdonítani, hogy ilyen nyomdászjelleg kifejezésére nem állt rendelkezésre alkalmas betűöntődei anyag s ezért a rajz segítőeszközéhez folyamodtak, de kevés sikerrel. Annál jobb tipografusmunkát végeztek azok a kollégák, akik mérsékelték ambíciójukat és csakis a meglévő anyagokból formálták ki munká-

jukat. A színészen itt-ott nyers, a nyomás azonban általában jónak mondható. Külön kell kitérnünk a pályázati föltételektől eltérő munkákra. A pályázók közül ketten a tipográfiai elgondolás kedvéért lényegesen bővítették a megadott szöveget. Ez régi rossz szokás, amiről le kell szoktatni a pályázókat. Ha valaki pályázaton részt akar venni, szigorúan kell alkalmazkodni a pályázat föltételeihez. Ezekről eltérni nem szabad, hiszen a föltételeket azért szabjuk meg, hogy azokhoz szigorúan alkalmazkodva, minden egyes pályázó egy-

A Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára kiírt tanfolyami pályázat díjnyertes munkáiból: *Jancs Ferenc* 6. jutalommal díjazott »Ciceró« jeligéjű munkája. — A szélő vastag sáv és a vonaldísz egy része pirosnyomású, egyébként fekete kivételű.

formán megkötött kézzel nyúljon a föladat megoldásához. Ez a pályázat amúgy is sok szabadságot biztosított a résztvevőknek a papír alakjának és a színek számának megválasztása dolgában. Ezt a nagy szabadságot sem helyeseljük, de határozottan rosszaljuk, hogy egyesek ezt még tetézték az önkényes szövegváltoztatással is. Ez már olyan szabadoosság, amit elkövetni a többi pályázók rovására nemcsak nem szabad, de nem is illő. Ezeket a pályamunkákat a pályázatból ki kellett volna zárunk, s hogy nem tettük: csak azért történt, mert ezek a munkák díjazás szempontjából amúgy sem jöhettek figyelembe.

A részletes bírálat a következő:

»Avató«. Régies fölfogású munka; a alapnyomatból negatíven kiemelkedő szecessziós jellegű díszítés és a nyomdászmeister alapnyomatként való alkalmazása nem fér össze a mai tipográfiai fölfogással. Ilyen régies fölfogású különben az első oldal szédése is. Színe-

zése elhibázott: a sárgás tónus túlerős. A nyomás nem kifogástalan.

»Bernhard«. Finom hatású, ízléses munka. Egyszerűségével és betűinek nemes karakterével hat. Szedéstechnikailag kívánatos, hogy a tulajdonképeni meghívószöveg valamivel följebb kerüljön és a fősört s esetleg a műsört követő társasvacsera-sört is pirossal nyomassák.

»Eper-érés«. Az első oldal szövege önkényes megtoldása a föltételekben megadott szövegnek. Ez fölösleges is volt, mert a második oldal szövegének főrészt lehetett volna ezen az első oldalon hozni, a második oldalra került volna a »Műsor« s a harmadik oldalra a többi szöveg (tehát szigorúan a kéziratnak megfelelően!). A munka egyébként egyszerű technikájú, keretmegoldása kissé nyers, a hatpontos vonal helyett jobb lett volna egy egypontos is. A kétféle színmegoldás közül a jobbik az, amelyen a címer kék színnel van nyomva.

»Lila akác«. Egyszerű és jó hatású munka szárnyas megoldása is ötletes. Térbeállítására javításra szorul s összhangba hozandó a szárnyrész megoldásával. A II. jelű munka színezése jobb.

»Piros-fekete«. E munkán a hangsúly az első oldalon van s ez önkényes szövegtoldás árán jött létre, ami nem felel meg a föltételeknek. Egyébként ez az oldal nagy foltjaival darabos, nyers hatású, de nyersnek a meghívó- és a műsoroldalak is. A betű túl vastag, a körzet is rosszul van megválasztva; szecessziós léniákat alkalmazni ma már nem ízléses dolog.

»Próbálkozás«. Modernbb fölfogású munka, kisebb térbeállítási hibákkal. Az alkalmazott betű nem éppen szerencsés választás és ezt nyilván a pályázó is érezte, mert a kövér betűk nyers hatását a tört kék szín alkalmazásával tompította. A műsor oldalmegoldása is harmonizál az első oldal megoldásával.

»Törekvés«. A nyitott könyvet ábrázoló dekoráció rajza teljesen hibás s így rossz a szöveg illetően alkalmazása is.

A munkák közül kettő: a »Bernhard« és a »Lila akác« jeliségű, viszonylag egyenrangú munkák; az első a klasszikus megoldás jó példája, a második modern megoldás. Az elsőbbséget az döntötte el, hogy az első munka egyszerűbb eszközökkel s technikával, a második viszont foltképzéssel készült; az egyik kétszínű, a másik viszont három színt igényelt, s végül, az első munkán kevesebb a javítani való, mint a »Lila akác« jeliségűn.

A fönti részletes bírálat alapján szerkesztőségünk az I. (szedés) díjat, 20 pengőt és a II. (nyomás) díjat, 10 pengőt a »Bernhard« jeliségű munkának, a III. (szedés), 10 pengős díjat pedig a »Lila akác« jeliségű munkának javasolta kiadni. A »Bernhard« jeliségű munkát ajánlotta egyben kivételre is, de csak a megadott javítások eszközzése után.

Az első és második díjjal jutalmazott és kivételre ajánlott munka szedője: *Hézső Sándor*, nyomója *Horváth János* (Bartos nyomda, Szeged), a III. díjas munka szedője: *Somogyi Pál*, nyomója pedig *Prohászka Ferenc* (Délmagyar-

ország nyomdavállalat rt., Szeged). Mindkét pályamunkát külön mellékleteken mutatjuk be a Bartos nyomda és a Délmagyarország nyomda rt. cégek áldozatkészségéből, amiért ezúton is köszönettel adózunk a megértő vezetőknek.

Tanfolyami pályázat

A mint ezt lapunk legutolsó számában megírtuk, a Segélyző-Egyesület választmánya a tanfolyami hallgatók serkentése céljából házi pályázatot írt ki az évi jelentés fedőlapjának megtervezésére. E pályázaton csak tanfolyami hallgatók vehettek részt. Összesen 101 pályamunka érkezett be, melyek-

ről azonban bírálóbizottsági határozat alapján részletes bírálatot nem közölhetünk, s ez alkalommal csupán a díjazott munkák reprodukcióit mutatjuk be olvasóinknak. Lapunk 5. számában a 190. oldalon olvasható az e pályázatra vonatkozó általános bírálati jelentés.

A Magyar Grafika pályázata

E hó elején zárult le a nyári időszak utolsó szedéspályázata, melyet a *Magyar Grafika* szerkesztősége írt ki a *Vasadi és Vértesi* cég negyedoldalas hirdetésére. A hirdetési föltételek szerint csak szedéssel lehetett pályázni, ami tudvalevőleg a legideálisabb követelménye egy szedéspályázatnak, ellenére annak, hogy a vázlatokkal való pályázás megkönnyíti és leegyszerűsíti a föladatot, de megnehezíti a reális döntést.

E pályázat díjai is vonzóak voltak, mert részben a reklámozási tendencia miatt, részben mert kész szedésmunkát kívántak: a széleskörű részvételt nagyobb díjakkal kellett biztosítani.

Ez a pályázat körülbelül 80-féle hirdetésmegoldást eredményezett, amelyeknek színvonala teljesen kielégítő volt. Maga a téma sem nehéz föladat, máskülönben pedig mindenkor kedvenc munkája az akcidenszedőknek.

Stílus dolgában szóhoz jutott az utolsó 8 esztendő mindenfajta szedésmodora, túlzásokkal és ízléstelen kilengésekkel nem találkozunk. Ekként a pályázat eldöntésére összeállított zsűri igen nehéz föladattal került szembe, s munkáját éppen csak az az egységes fölfogás könnyítette meg, hogy mint minden téren, úgy a hirdetés-

szedés terén is az egyszerűséggel párosult gyakorlatias munka viheti el a pálmát.

A bírálóbizottság döntése szerint az I. díjat (80 P) Horváth János, Világosság rt.; a II. díjat (60 P) és a III. díjat (50 P) Fáber József, Világosság rt.; a IV. díjat (40 P) Horváth Ferenc, Biró Miklós rt.; az V. díjat (30 P) Bezdán Ferenc, Hungária nyomda rt.; a VI. díjat (20 P) Anhalt Adolf, Világosság rt.; a VII. díjat (20 P) Fisch József, Világosság rt.; a VIII. díjat (20 P) Herschkovits Dezső, Biró Miklós rt.; a IX. díjat (20 P) Fisch József, Világosság rt.; és a X. díjat (20 P) ismét Herschkovits Dezső, Biró Miklós rt. munkája kapta meg.

A részletes bírálatot a Magyar Grafika legközelebbi száma fogja közölni a díjnyertes munkákkal együtt, míg a teljes anyagot a kongresszusi kiállításon fogjuk bemutatni.

*

A föntiekben és az ezt kiegészítő mellékleteken, meg szöveg közötti klisé reprodukciókban föltárt pályázati anyag még így is — dióhéjban — nagyon tanulságos és értékes. Ebből következtethetünk arra, hogy szaktársainkból még nem vezett ki teljesen az ambíció és lelkesedés a nemes versengés

iránt. Mert az aránylag kicsiny összegű díjak igazán nem olyan vonzóak s így nyilvánvaló, hogy az egyesületi pályázatokon résztvevő kollégáinkat inkább az erkölcsi siker elérése izgatta és serkentette munkára. Eme föltevésünket támogatja a tény, hogy a Magyar Grafika fönt ismertetett ered-

ménnyel lezárt pályázatának tekintélyes összegű díjai s az aránylag könnyű föladat sem eredményezte a pályázók nagyobb számú részvételét.

Hisszük, hogy a közeljövőben ezeknél sokkal értékesebb pályázati eredményekről is fogunk beszámolhatni.

Egyébként megjegyezzük, hogy a pályamunkákat — a kongresszus alkalmával rendezendő kiállítás után — a rendszeresíteni tervezett cseregyűjtemények anyagához csatoljuk s azokat az egyes vidéki városokban rendezni kívánt kisebb házikiallítások keretében okulásul bemutatjuk.

Gépszedéstanítás a tanonciskolában ●

Véletlenül a kezembe került a Sokszorosítóipari Szakirányú Tanonciskola évkönyve az 1928—1929. tanévről. És csak természetes, hogy elsősorban arra kerestem benne fölvilágosítást, vajjon mi igaz abból a sok mende-mondából, sőt hihetetlenül hangzó állításból, hogy a tanonciskolában *rendszeres gépszedőkiképzés folyik*. Mert hogy egész őszinte legyek, kissé meglepett a hír; ha már másért nem tartottam valószínűtlennek értesülésemet, hát arra gondoltam, hiszen ez lehetlenség akkor, amikor a bérszabályzatban kifejezetten benne van, hogy: »tanoncok szedőgépnél nem alkalmazhatók«. (101. pont.) Azok az urak pedig, akik a Sokszorosító Ipartestületben díszes vezető pozíciókat töltenek be, nagyrészt a Grafikai Rokoniparosok Főnökegyesületében is tagok, sőt vezető tagok, üzemük az árszabály alapján működik, tehát magukévá tették azt s így természetesen a gépszedőkre vonatkozó rendelkezést is. A Sokszorosító Ipartestület pedig felügyeleti és irányító hatósága a tanonciskolának. Így tehát — gondoltam magamban — teljesen kizártnak tartom a hír valódiságát, hiszen meglehetősen súlyos szempont szól ellene. Azonban el kell ismernem: csalódtam, mert az előbb említett évkönyvből sok mindent tudtam meg és most már megállapíthatom azt is, hogy értesüléseim nemcsak igazak voltak, de hatványozott mértékben állanak fenn.

Kitűnik ugyanis az évkönyvből, hogy sok minden egyében kívül egy *Intertype*- és egy *Typograph*-rendszerű szedőgép van üzemben a tanonciskolában, amely gépeken egy szakoktató irányítása mellett rendszeres kiképzésben részesülnek a tanoncok. Nem kívánok ehelyütt e kérdésnek árszabályszerű vagy morális részével foglalkozni, a *Grafikai Szemle* hasábjai erre nem is alkalmasak, a kérdésnek ez a része máshová való, de viszont elvitathatatlan, hogy az előbb említett szempontokon kívül egyéb körülményt is figyelembe kell venni, amikor ezzel a kérdéssel foglalkozunk. Éspedig azt, hogy a *szakmai tanítás* szemüvegén keresztül nézve a dolgot, helyes-e, célszerű-e, tehát érdemes-e a tanoncokat a szakirányú iparostanonciskolában a szedőgépeken is kiképezni.

Maga a felügyeleti hatóság, helyesebben a szakoktató is érzi a helyzet furcsaságát, tudja, hogy a

tanonciskolai gépszedéstanítás körül nincs minden rendben; kitűnik ez abból a cikkből, amely az értesítőben jelent meg a szakoktató tollából. Ebben a cikkben ugyanis igazolást szeretne adni a szakoktató úr (aki egyben az Ipartestület főtitkára) a gépszedéstanítás szükségességéről. Szerény véleményem szerint azonban ez nemigen sikerül neki, és ahelyett hogy meggyőzne bennünket ténykedés szükségességéről, helyességéről, éppen az ellenkező hatást váltja ki; aminthogy érdekes lesz megfigyelni az alábbi kivonatokat — az értesítő-cikk részleteit —, amelyben a szakoktató megállapításainak logikus konzekvenciái helyett teljesen ellentétes eredményre jut.

Azt mondja többek közt a tanítás szükségességét illetően:

»A gépek térhódításával lépést tartott a kézi sorszedők számának fokozatos csökkenése. A kompressz munkák gépre kerültek, a jó sorszedőkből gépszedők lettek, a kézi sorszedők kiképzése szinte fölöslegessé vált és így erre nagyon kevés gondot fordított a szakma. Ennek a helytelen rendszernek azután természetesen az lett a következménye, hogy ma már nincsenek jól kiképzett, kellő gyakorlattal rendelkező kézi sorszedők, akikből a jövődő gépszedők kiképzendők lennének.«

Azt panasolja tehát a szakoktató úr, hogy a kézi sorszedők kiképzésére »nagyon kevés gondot fordít a szakma« s rögtön utána megállapítja, hogy ez »helytelen rendszer«, mert nincsenek olyanok, »akikből a jövődő gépszedők kiképzendők lennének«.

Arról nem is beszélek, hogy vannak-e jól kiképzett kézi sorszedők. Ez most nem lényeges. Ott azonban tévedés van, hogy csak jó kézi sorszedőből lehet valaki jó gépszedő. Mi ismerünk ugyanis nem is kevés elsőrangú gépszedőt, akik előbb nem kézi sorszedők, ellenkezően, nagyszerű gyakorlattal bíró merkantil- és akcidentszedők voltak. És éppen itt mutatkozik a nagy ellentmondás a körülmények *helyes fölismerése* és az azokból *levont következtetés között*. Mert ha az üzemek nem fordítanak elég gondot a kézi sorszedők kiképzésére, — amit egyébként a szakoktató főtitkár úr »helytelen rendszernek« tart —, akkor ennek a ténynek a fölismerése nem arra az eredményre kell hogy vezesse a szakiskolai tanrendet összeállító testületet, hogy egy messzebbmenő tananyagra (jelen esetben gépszedésre) oktassa a

NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ

XXIX. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI LERNER DEZSŐ

1930

KIADJA A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS
BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ-
EGYESÜLETE, BUDAPEST

»Cornelia II.«
I. díjjal jutalmazott munka. Szerdte: Czinnoler Károly. Nyomta: Klein N. (Biro M. Rt.)
I. Preis, Satz von Karl Czinnoler. Gedruckt von N. Klein. (Nikolaus Biro A.-G.)

A »Nyomdász-Évkönyv és Útikalauz« belső címlapja
Preisgekrönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

XXIX. ÉVFOLYAM

1930

SZERKESZTI
LERNER DEZSŐ

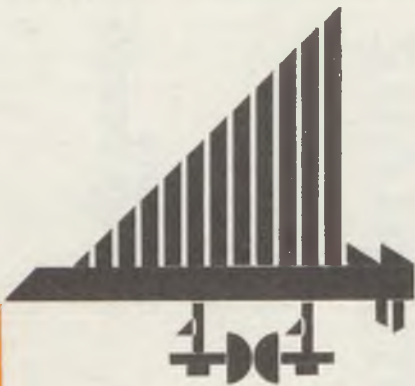
A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK

ES BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETE KIADÁSA BUDAPEST

»Munkái életré«
II. díjjal jutalmazott munka. Szerdte: Kotaszek Sándor. (Első Magyar Betűöntő Rt.)
II. Preis, Satz von Alexander Kotaszek. (Erste Ungarische Schriftgießerei A.-G.)

A »Nyomdász-Évkönyv és Útikalauz« kiírt pályázat díjazott munkái.
Preisgekrönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

NYOMDÁSZ- ÉVKÖNYV ÉS ÚTIKALAUZ

XXIX. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI LERNER DEZSÓ

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS BETŰ-
ÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETE KIADÁSA BUDAPEST

580x 26
III. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Horváth Erőss (Biro Miklós Rt.).
III. Preis. Entwurf von Franz Horváth (Nikolaus Biro A.G.).

NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV ÉS ÚTIKALAUZ
XXIX. ÉVFOLYAM. 1930
SZERKESZTI LERNER DEZSÓ
A MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSOK ÉS BETŰ-
ÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜ-
LETE KIADÁSA, BUDAPEST

580x 26
IV. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Szabó D. György (Phöbus nyomda).
IV. Preis. Entwurf von D. Georg Szabó (Phöbus Buchdruckerei).

A »Nyomdász-évkönyv és Útikalauz« belső címlapjára kiírt pályázat díjazott munkái:
Preisgekrönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

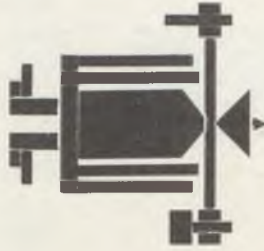
**NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ**

SZERKESZTI:
LERNER DEZSÓ

XXIX. ÉVFOLYAM, 1930
A MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSOK ÉS BETŰÖNTŐK
SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETÉNEK
KIADÁSA BUDAPEST

»Leműves
V. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Fisch Jánosé. (Világosság 11.)
F. Preis. Entwurf von Josef Fisch. (Világosság A.-G.)

**NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ**

XXIX. ÉVFOLYAM, 1930
SZERKESZTI: LERNER DEZSÓ
A MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSOK ÉS BETŰÖNTŐK
SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETÉNEK
KIADÁSA * BUDAPESTEN

»Friedé
VI. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Augenfeld Jánosé.
VI. Preis. Entwurf von Josef Augenfeld.

A »Nyomdász-Evkönyv és Útikalauz« belső címlapjára kiírt pályázat díjazott munkái.
Preisgekrönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV
ÉS ÚTIKALAUZ

XXIX. ÉVFOLYAM

SZERKESZTI: LERNER DEZSŐ

BUDAPEST 1930
KIADJA A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS BETŰ-
ÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETE

²⁾¹⁹²⁹ VII. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Csizsler Károly (Birtó Miklós Rt.).
VII. Preis. Entwurf von Karl Csizsler (Nikolaus Birtó A.-G.).

A »Nyomdász-Evkönyv és Útikalauz belső címlapjára kiirt pályázat díjazott munkái.
Preisgeberönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

■ ÉS BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETÉNEK

■ KIADÁSA, BUDAPEST

ÚTIKALAUZ

SZERKESZTI: LERNER DEZSŐ :: A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK

XXIX.
ÉVFOLYAM
1930

NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV ÉS

²⁾¹⁹²⁹ VIII. díjjal jutalmazott munka. Tervezte: Hersekovits Dezső (Birtó Miklós Rt.).
VIII. Preis. Entwurf von Denider Hersekovits (Nikolaus Birtó A.-G.).

NYOMDÁSZ- ÉVKÖNYV ÉS ÚTIKALAUZ

1930
XXIX. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI
LERNER DEZSÓ

A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK
ÉS BETŰÖNTŐK
SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETE KIADÁSA
B U D A P E S T

»Népszerű
IX. díjjal jutalmazott pályamunka. Szerkte: Talabér József. Nyomata: Ziegler Károly,
IX. Preis. Satz von Josef Talabér. Gedruckt von Karl Ziegler.

A »Nyomdász-Evkönyv és Útikalauz« belső címlapjára kiirt pályázat díjazott munkái.
Preisgekrönte Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers«.

NYOMDÁSZ- ÉVKÖNYV ÉS ÚTIKALAUZ

XXIX. ÉVFOLYAM • 1930 • SZER-
KESZTI LERNER DEZSÓ • A MA-
GYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDA-
SZOK ÉSBETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ
EGYESÜLET KIADÁSA • BUDAPEST

»1925 III. díj
X. díjjal jutalmazott pályamunka. Szerkte: Hirschkovits Dezső.
X. Preis. Entwurf von Dezső Hirschkovits.

★ NYOMDÁSZ ★
★ ÉVKÖNYV ÉS ★
★ ÚTIKALAUZ ★

★ 1 ★ 9 ★ 3 ★ 0 ★

XXIX. ÉVFOLYAM :: SZERKESZTI
LERNER DEZSŐ :: A MAGYAROR-
SZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS
BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYESÜ-
LETÉNEK KIADÁSA BUDAPEST

NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ

XXIX. ÉVFOLYAM

1930

SZERKESZTI: LERNER DEZSŐ
A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDA-
SOK ÉS BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ-
EGYESÜLETE KIADÁSA BUDAPEST

A »Nyomdász-Évkönyv és Útikalauz« belső címlapjára kiírt pályázat jobb munkái.
An dem Wettbewerb teilgenommenen Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuch und Reiseführers«.

**NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ**

1930

»Egy sávos H.c.

**NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYVÉS
ÚTIKALAUZ**

XXIX.

ÉVFOLYAM, SZERKESZTI:
LERNER DEZSŐ, KIADJA A
MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSOK ÉS BETŰ-
ÖNTŐK SEGÉLYZŐ-EGYE-
SÜLETE BUDAPEST

1930

»Tíz H.c.

An dem Wettbewerb teilgenommenen Arbeiten für das innere Titelblatt des »Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführer«.

XXIX • ÉVFOLYAM • 1930

**NYOMDÁSZ-
ÉVKÖNYV ÉS
ÚTIKALAUZ**

SZERKESZTI
LERNER DEZSŐ

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDA

SZOK ÉS BETŰÖNTŐK SEGÉLY

ZÓ-EGYESÜLETE KIADÁSA BUDAPEST

3Cindep 3e

*A nyomdászévkönyv és útikalauz belső címlapjára kiirt pályázat jobb munkái.
An dem Wettbewerb teilgenommenen Arbeiten für das innere Titelblatt des Buchdrucker-Jahrbuches und Reiseführers.*

ÚTIKALAUZ

EGYESÜLETE KIADÁSA • BUDAPEST

1930

NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV ÉS

MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS BETŰÖNTŐK SEGÉLYZŐ

XXIX. ÉVFOLYAM
SZERKESZTI:
LERNER DEZSŐ

3Pala 11e

tanoncokat, ellenkezően: az általa is fölismert hiányt és üzembeli mulasztást kellene pótolnia azzal, hogy a tanoncokat a *kézi sorszedés munkájában, tegye tökéletesen gyakorlottá!*

Hiszzen tulajdonképpen a szakiskola akkor teljesítené valódi hivatását és felelne meg rendeltetésének, ha azokra a dolgokra tanítaná és nyújtana gyakorlati oktatást a tanoncoknak, amelyekre azoknak az életben a *legtöbb valószínűség szerint* szükségük lesz és amely dolgokat az üzemekben nincs módjukban elsajátítani. Ebben az esetben a kézi sorszedésre gondolok!

De nézzük csak tovább a szakoktató úr cikkét:

»A mai kéziszédőgárdából tehát nagyon nehéz a gépszédőjelölteket kiválasztani, mert — amiként elődeik — a mechanizmushoz semmit sem értenek, de ezt a fogyatékoságukat még tetőzi az is, hogy a sorszedés technikájában és a kéziratolvasásban sincs meg a kellő járatosságuk.«

Ami a föntiekből a gép mechanizmusát illeti, arról egyelőre nem kívánok vitázni, de viszont roppant érdekes az a megállapítás, »hogy a sorszedés technikájában és a kéziratolvasásban nincs meg a kellő járatosságuk« — már mint a mai kéziszédőgárdának. A kézi sorszedést illetően föntebb már meg tettem észrevételeimet és most csak annyit kérdezek a szakoktató főtitkár úrtól: *vajjon ha szédőgépen kiképzik a tanoncokat, akkor járatosak lesznek-e a kézi sorszedés technikájában?* Ami pedig a kéziratolvasási járatlanságot illeti, arra sem az egyedüli helyes, célravezető megoldás a rossz kéziratnak szédőgépen való kiszedetése. Nem vagyok pedagógus, azonban azt hiszem, hogy hangos olvasatás a kellő ellenőrzés mellett is nagyszerűen beválna, mint rossz kéziratokban való gyakorlás. De én tovább megyek és azt kérdezem: nem lenne helyesebb a tanoncokkal a rossz kéziratokat *kézzel* kiszedetni? Ezzel elérnénk: 1. hogy a tanoncok gyakorlatra tennének szert a kéziratolvasásban; 2. hogy megtanulnának *kézzel* síma sorokat szedni. Szóval egycsapásra elsajátítják a szakiskolában azokat a rájuk nézve szükséges tudnivalókat, amelyeknek az életben még nagy hasznát vehetik és amelyeket az üzemben nincs módjukban megtanulni — amiként azt a szakoktató úr is megállapítja.

Tovább olvasva az értesítő cikkét, erősen kiérezhető abból, hogy a cikkíró maga is tudja — erről egyébként már föntebb is megemlékeztem —, miszerint nem a leghelyesebb a szakiskolában a gépszedés tanítása, mert a következőket írja:

»Nem célunk kész gépszédőket kiképezni, hanem megadni a szükséges alapot a gép mechanizmusának, a gépszedés technikájának ismertetésével, az elengedhetetlen kéziratolvasási képesség megszerzésével. A gyakorlat maga

pedig adódjék a nyomdában, amelyben gépszédővé át lesz képezve.«

Ha a fönti idézet elgondolását nem is tudom teljes egészében magamévá tenni, de legalább az utolsó mondatát elfogadható. És ha a cikk ezzel a megállapítással befejezést nyert volna, akkor valóban nem kellene nagy fontosságot tulajdonítani az egész kérdésnek; inkább *túlbuzgóságnak* lehetne nevezni a gépszédés tanítási ténykedést, anélkül hogy annak súlyosabb következményeitől kellene tartani. Azonban a cikk nem fejeződik itt be, hanem folytatódik és az utolsó idézetet a következőképpen cáfolja meg:

»Eredményeinknek minden beszámoló nál ékeőbb bizonyítéka a jelen értesítőben közreadott gépen, szedett szövegrész és a gépen szedett mellékletek. Ebből látható, hogy növendékeinknek alkalmuk volt egyaránt és egyformán elsajátítani az egyszerű és síma szedésen kívül a nagyobb képzettséget megkívánó szedésfajokat; hiszen a mellékletek között szerepel oszlopos, számos, ovális szedés, versszedés, hirdetésszedés, jegyzetes bibliaszedés és a mellékletek koronája, a Gutenberg-árnyképet ábrázoló többszínre bontott szedés, amelynek megszedése nagyon sok gyakorlott gépszédő számára is fogas föladat lenne. Növendékeink ezzel is megbirkóztak... stb., stb.

Ugyebár, milyen ellentmondás?!

Mert először azt mondani, hogy nem célja a szakirányú tanonciskolának kész gépszédőket kiképezni, intézzék ezt az üzemek, azután eldicsekedni az eredménnyel és fölsorolni mindent, amit ott tanulnak és elvégeznek, mi más lenne, mint ellentmondás, ami csak abból fakadhat, hogy *érezzük ténykedésünk helytelen voltát és azt szeretnénk elpalástolni, esetleg elterelni róla a figyelmet, de másrészt nincs elég lelkierőnk az elért eredmények elrejtésére.*

Azt csak nem akarja senki sem állítani, hogy az egyszerű- és síma-, az oszlopos-, számos-, ovális-, vers-, hirdetés-, jegyzetes bibliaszedés gépen való előállítás elfogadható módon a »szükséges alap« a szédőgép megismertetéséhez. De hiszen a szakoktató még azt is mondja, hogy: »a mellékletek koronája... sok gyakorlott gépszédő számára is fogas föladat lenne«. Mi mást jelent ez, mint azt, hogy nemcsak olyasmint tanulnak a tanoncok az iskolában, ami a »szükséges alap«, hanem annál sokkal többet, többet, mint amennyit a kitanult gépszédők tudnak, mert a szakoktató saját írását idézem akkor, amikor megállapítja, hogy »sok gyakorlott gépszédő számára is fogas föladat lenne« a mellékletek koronájának az elkészítése. Amint látjuk tehát, az összes elképzelhető szedésfajokat tanulják és gyakorolják a tanonciskolában; a fölsorolásból azonban hiányzik valami: az *ujágszedés*, ez nyilván tévedésből nem szerepel a listán!

BERGER ÉS WIRTH

TELEFÓN: JÓZSEF 306-35

TÖRZSGYÁR: LEIPZIG, ALAPÍTVÁ 1813-BAN
TOVÁBBI GYÁRAK: AMSTERDAM, BARMEN, BERLIN, HAMBURG,
LENINGRAD, PRÁGA, RIO DE JANEIRO

KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR RT
BUDAPEST IX. KER., MÁRTON UCCA 19. SZÁM

TÁVIRATCÍM: BERGWIRT BUDAPEST
GYÁRT MINDENNEMŰ FESTÉKET, BÁRMINEMŰ ANYAGRA
VALÓ SOKSZOROSÍTÁSRA - HENGERÖNTÉS

Szabadjon rámutatnom arra is, hogy mit értek én az alatt, amikor azt mondom, hogy *érdemes-e* a tanoncokat a szedőgépen is kiképezni az ipariskolában. *Érdemes-e* hosszú időt elvonni erre a célra; nem volna-e helyesebb olyan dolgokra tanítani a tanoncokat, amiknek föltétlenül hasznát veszik az életben? Mert az bizonyos, hogy akármilyen művészeteket fognak is a gépszedés terén nevelni belőlük, a túlnyomó többségnek erre nem lesz szüksége, mert nem lesz alkalma a nyomdában géphez kerülni.

Elenyésző azoknak a száma, akik megfelelően fogják tudni értékesíteni az iskolában tanultakat. Több gondot kell fordítani az *elemi kiképzésre*, hogy az üzemek felületes tanítási rendszere valamilyen módon kikorrigáltassék és erre kellene a fővárosi nyomdásztanoncszakiskolának minden időt fölhasználni, ha az a célja, hogy szakmailag képezze az ifjúságot.

Egyelőre ennyit a szakoktató főtítkárról úr cikkével kapcsolatban.

Grosz Ernő.

Ólomvésés, nyomtatástechnika ● és anyagismeret ●

A Grafikai Szemle folyóévi 9-ik számának »Az ólomvésés technikáját...« című közleményben többek között ez a kérdés is fölmerül: »Igaz-e, hogy ólomról tiszta színes nyomást nem lehet nyomtatni?« A kérdés nem is olyan egyszerű, mint amilyennek látszik, mert mögötte két olyan fogalom rejtőzik, amely magában foglalja mesterségünknek a lényegét, vagyis az anyagot és a technikát, amitől nagy mértékig a produktív munkánk sikere függ. Ezt bizonyítja maga a kérdés, mert ha azok a kollégák, akik ezt föltették, a gyakorlati életben nem jutottak volna bizonyos tapasztalatokra, több mint valószínű, hogy azt föl sem vetik, mert nem lett volna rá okuk.

A kérdés lényege tehát ez: lehet-e ólomlemezzel színes festékkel tisztán nyomtatni? A felelet csak ez lehet: ha az egyes törvényeket és bizonyos szabályokat betartjuk, akkor minden aggodalom nélkül lehet, azonban ha azokat áthágjuk, akkor a legkellemetlenebb meglepetések érnek bennünket. Ezek a kellemetlenségek két okból származhatnak, és pedig: az egyik esetben magából, a nyomtatástechnikából, vagyis a nyomtatás processzusának miként való végbemenéséből, a másik esetben pedig a festékek alapanyagából, vagyis kémiai összetételéből, mely nem egyezik az ólom anyagával, illetve kémiai tulajdonságaival. Ha meg is különböztetendő a két okból keletkező piszkítás, végeredményben össze is kapcsolható, de azzal a szigorú megkülönböztetéssel, hogy amíg a nyomtatás

processzusának helytelen végbemenése következtében keletkező piszkítás az egyes helyeken és tényleg csak mint piszkítás jelentkezik és a festéknek helyes megválasztása esetén annak árnyalatát nem változtatja meg, addig a festéknek helytelen megválasztása következtében keletkező piszkítás általános, mert az ólom és a festék egymás alapanyagát fölbontják és a festéknek a színét bizonytalanná teszik egyrészt, másrészt pedig maga az ólommetszet is tönkremegy, függetlenül a nyomtatás processzusának miként való végbemenésétől. Szükségesnek tartjuk azonban megjegyezni, hogy a nyomtatás processzusának helytelen végbemenése következtében keletkező piszkítás szintén két okra vezethető vissza, és pedig: gyorsajton, abban az esetben, ha a nyomóalap és a nyomóhenger együttműködése nem pontos, azáltal, hogy a nyomóhengeren a megengedettnél hathatósabb szorítás van, így természetesen annak a forgási sebessége gyorsabb, mint a nyomóalaphoz képest, és így a nyomtatás processzusa nem a szabályos nehézkedés szerint megy végbe, hanem surlódik és ezért a lenyomaton rendszeren a szélén vagy a széltől csekély távolságban egy piszkos, sűrű tónus keletkezik, amely semmi egyéb, mint az ólomlemezek a rajzolás, éppen úgy, mintha kezünkbe vennénk egy darab ólomlemez és azzal egy tiszta ív papíron végighúznánk.

Tégelysajton akkor keletkezik ez a piszkítás, ha egy gépbe aránytalanul nagyobb nyomóerőt igénylő

formát teszünk, Gally-típusú sajton különösen, ha azon nincsen elülső és hátulsó tégelyfölfogó és a formát kénytelenek vagyunk a szabálytól eltérőleg, vagyis nem középre, hanem az egyik sarokba, esetleg alulra vagy fölülrre zárni. Ilyen esetben a nyomtatás processzusának végbemenése pillanatában bizonyos fokú csúszás jön létre, minek következtében az ólomlemez szintén rajzol, de nem egyenes menet alakjában, hanem csomópontként.

A másik ok, amely megakadályozza a nyomtatás processzusának helyes végbemenését, a lemezek szabálytalan kellősítéséből ered, vagyis, ha a lemezek nem fekszenek símán a nyomóalapon, hanem inognak, természetesen, itt ismét, függetlenül a nyomóhenger szorításától vagy a tégelysajtó helyes működésétől. Az bizonyos, hogy ezek az okok nemcsak a piszkítást idézik elő, hanem a lemezek időelőtti kopását is, különösen akkor, ha azok finomabb rajzúak.

A festékek helytelen összeválogatása következtében keletkező piszkítás, vagyis színváltozás, ami a kérdésben foglaltatik, függetlenül az előbbi okoktól, kizárólag és csakis a kémiai fölbomlásra vezethető vissza, azonban, ha mind a két ok főnforog, a baj annál nagyobb.

Éppen ezért szigorú szabály, hogy kéntartalmú festékeket ólomlemezek nyomtatásához használni nem szabad még abban az esetben sem, ha egyszerű stereotípiákról van szó! Éppen úgy kéntartalmú festékeket ólomtartalmúakkal sem szabad keverni, mert ellenkezőleg a veszély csak fokozódik.

Nem használható példának okáért a valódi cinóber és a valódi ultra-

marin sem tisztán, sem pedig kremzifehérrel, esetleg cinkfehérrel, továbbá transzparenszel vagy keverőfehérrel, mint kémiailag semleges anyagokkal keverve, de ugyanakkor a cinóber és az ultramarin kivételével az összes festékek, úgymint föld-, ásvány- és lakkfestékek, akár tisztán, akár

pedig egymással, esetleg kremzifehérrel, transzparenszel, keverőfehérrel vagy habfehérrel világosítva, minden aggodalom nélkül alkalmazható, mert a legbrilliansabb tisztaságokat végig megtartják, bármilyen nagy példányszám nyomtatásáról van szó.

Laupál Antal, Kassa.

Müller Samu jubileuma ●

Ritkán ünnepel a nyomdai munkásság olyan közmegebecsülésben élő és népszerű kollégát, mint amilyent szeptember 1-én ünnevelt a Weingrubernél Müller Samu szaktárs személyében. Ötven éve múlt most annak, hogy a szedővasat először adták a kezébe és ez a nevezetes határkő szolgáltatta az alkalmat a kollégialis szeretet különös megnyilvánulására. Egyébként erre nem kellett alkalmat keresni, mert mindenki szereti, becézi. Már fiatal korában megjelent a köz terén és hallatta lelkesítő szavát írásban a Typographiában és szóban a gyűléseken; később higgadt, meggondolt hozzászólásaival irányította magára a szaktársak figyelmét. Csakhamar meg is nyerte bizalmukat és egymás után választották be a különböző vezetőségekbe.

Müller szaktárs mindig a haladás híve és a fejlődés előmozdítója volt. Ha a szervezeti és egyesületi életünkben praktikus reformokról folyt a vita, akkor ő azok szószólója volt és nem egyszer Müller kolléga maga pendített meg haladó eszméket. Így többek között nagy vitát provokált annak idején a nő és nőtlen egyesületi tagok egyenjogúsítása érdekében. Tudvalevően régente a nőtlenek egyenlő illetékfizetések ellenében nem élveztek egyenlő jogokat a nőekkel: kevesebb segélyt kaptak. Emlékszünk az ő mottójára: egyenlő jogok, egyenlő kötelességek! Ma már ez nem vitás nálunk.

A jubiláns mindenkit átölelő, szerető szívét legjobban jellemzik azok a cikkek, amelyeket a kollégialis szeretet ápolása érdekében a Typographiában írt. Így a világot járt Müller Samu ajánlja a

nyomdásztársadalmi életben és a nyomdában az egymásközi tegeződést. E sorok írója mutatott akkor rá arra, hogy ha minden kolléga Müller Samu volna, akkor a te önként, magától terjedne el, de — az akkori idők durva, bántó »föhlúzásait« tekintve — a mi viszonyaink között a tegeződés még jobban fölbátorítana egyeseket a durvaságokra. A saját finom lelke után ítélte meg a szaktársak tömegét is. Be sok keserű csalódás érte ezért!

*

A városligeti Weingrubervendéglő óriási terrasza megtelt az ünnepelőkkel. A későbbben jövőknek már csak lenn jutott hely. A Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének kitűnően előadott üdvözlődala nyitotta meg az ünnepséget. Az Általános Nyomda, Könyv- és Lapkiadó Rt. és az ott készülő napilapok személyzete nevében Klein Adolf szaktárs üdvözölte a jubilánst és adta át a személyzet ajándékait. Rothenstein Mór szaktárs, országgyűlési képviselő, a Segélyező-Egyesület nevében mondott nagyhatású beszédet és nyújtotta át az Egyesület ajándékát. Gyürey Rudolf szaktárs a szervezet és a körök szeretetét tolmácsolta meghatározó szavakban, míg Müller Sándor szaktárs a Grafikus Művezetők Egyesülete képviselőjeként mondott temperamentumos üdvözlőbeszédet. Pajor Rudolf szaktárs a szociáldemokrata párt és a parlamenti frakció üdvözlését hozta el, igaz szavakkal jellemezve a jubiláns szép tulajdonságait és harcossá párhúságát. Soós Gyula szaktárs az Általános Fogyasztási Szövetkezet és Peidl szaktárs üdvözlését tolmácsolta. Majd az ünnevelt köszönte meg

szellemes és meghatódott szavakban a feléje sugárzott nagy szeretetet. Ezután magas színvonalú műsor következett. Szentiványi Kálmán elvtárs, a nyomdászok kedvence, Pajor Oszkár elvtárs szavalóművész, Pajor Ida énekművésznő, a munkásság szeretett csalóganya, Stajrits Sándor szaktárs, a körünkben kiemelkedő hangversenyénekes, Kádár Anna, a kitűnő előadóművésznő és Hollay Béla, az Operaház tagja és dalárdánk gyönyörködtették a szokatlanul nagyszámú ünneplőközönséget. — A Grafikai Szemle a jubileum alkalmából forró szeretettel köszönti Müller Samu szaktársat és hajtja meg előtte az elismerés, a nagyrabecsülés zászlaját.

Herzog S.

Magyar Duden ●

Az egységes magyar helyesírás szótára és szabályai. — Szerkesztette dr. Ballassa József, a Magyar Nyelvőr szerkesztője. — Kiadja a Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre, Budapest. — Ára egész vászonkötésben 5 pengő. A magyar nyomdászságnak, különösen a korrektoroknak évtizedes vágyuk a német Duden mintájára egy egységes magyar helyesírási szótár létrehozása: íme, teljesült. Előttünk fekszik az egyszerű és csinos külsejű kötet, amely hivatva van a magyar helyesírás területén rendet teremteni. A magyar Duden létesítésének szükségéről a szakirodalomban olyan sokszor foglalkoztunk, hogy fölösleges most újból felsorakoztatni az okokat, amelyek egy ilyen kézikönyv megszerkesztését és kiadását sürgették és indokolták. Mindenki, aki irodalommal foglalkozott, vagy akinek csak valamelyes köze volt az irodalomhoz, érezte az egységes magyar helyesírási szótár hiányát. Különösen mi éreztük, mi: nyomdászok, főként korrektor és revizor kollégáink, akik a legtöbb szenvedtek a magyar helyesírási kérdés rendezetlensége miatt, akik saját, jobb meggyőződésük ellenére is, kénytelenek voltak tojástáncot járni az akadémiai, az iskolai, meg a sok-sokféle házi és egyéni ortográfiai szabályzatok egymásnak ellentmondó megállapításai között. Nem is csoda, hogy éppen ők vállalkoztak a kérdés rendezésére, amikor mozgalmat indítottak a magyar Duden érdekében. Törekvésük eredményes lett, mert egy ilyen könyv kiadásának gondolatához az érdekelt irodalmi és szakmai fórumok hozzájárultak s kezdetét vehette a megvalósítás nagy felelősséggel telített munkája. Ezúttal nem szándékozunk a megjelent könyvet bírálni (mert erre lapzártá előtt már időnk sincs), csupán nagy hálánkat fe-

jezzük ki a korszakalkotó mű kiadójának, a Korrektorok és Revizorok Körenek azért a kitartó és céltudatos munkájáért, amellyel a magyar nyomdaipar e vágyát teljesedéshez segítette. Az elismerést nem tagadhatjuk meg a mű szerkesztőjétől, dr. Balassa József tanár úrtól sem, aki nagy tudásával, gyakorlati tapasztalatával tökéletessé tette ezt a munkát, de elismeréssel kell adoznunk Schwartz Ármint kollégánknak is, aki a legszívósabban harcolt a magyar Duden érdekében s most alaposan kivette a részét a megvalósítás munkájából is. A sajtó alá rendezés és az adminisztratív munka viszont Kirsteier János kollégánk ügybuzgalmát és hozzáértését dicséri. Őket, hármukat tekintjük az első magyar egységes helyesírási szótár megteremtőinek, e helyről is szívből üdvözljük és köszöntjük!

Az egységes magyar helyesírás szótára és szabályainak előszava részletesen ismerteti a helyesírási kérdés rendezésének történetét, majd a szerkesztő előszava után, következnek: I. *A magyar helyesírás szabályai*; 13 pontba foglalva mindent, amit e tekintetben szem előtt nem téveszthetünk. — A II. fejezet a nyelvtani szabályokat sorakoztatja föl áttekinthetően. — A III. fejezetben Tipográfiai szabályok cím alatt Schwartz Ármint gyűjtötte össze azokat a tudnivalókat, amelyeket nemcsak a nyomdászoknak kell ismerni, hanem az irodalmat művelőknek is betéve kellene tudni. — A IV. fejezet a rövidítéseket — az V. pedig az idegen nyelvű írásmódokat ismerteti. Ezt a 48 oldalas bevezető részt követi a közel 300 oldalas szótár, melyet a gyakorlatban nem nélkülözhetünk. W.

mire e sorok napvilágot látnak, már az újvilág felé fog vitorlázni.

Általános tapasztalat, hogy az emberek, mindent, ami új, kétkedéssel fogadnak. Ezt nagyon könnyű megérteni; a történelem maga bizonyítja, hogy a legnagyobb zsenik sem tudtak az első pillanatra tökéletest produkálni. Gondoljunk csak Gutenberg apánk primitív faszajtójára, merre-e valaki is azt állítani, hogy a mai modern gépek nem ebből a primitív faszajtóból születtek-e? Így vagyunk minden találmánnyal, amely ma még a gyakorlat keresztüztén nem ment keresztül. Szabó kollégánk több szint nyomó gépe is ma még a gyártás és gyakorlat előtt áll, hogyan fog bevalni, azt a jövő fogja megmutatni. Hogy technikailag e találmány révén a színes nyomtatás — helyesebben: a színek egymás mellé nyomtatása egy munkamenetben — teljesen meg van oldva, ebben már nem kételkedhetünk, mert azt nemcsak a szabadalmi okiratok, hanem ismert jőnevű szakemberek is megállapították. Ellenben az olyan színnyomtatás tekintetében, ahol a színek egymás fölé lesznek nyomtatva, vannak kételyek. Erre vonatkozólag meg is kérdeztem Szabó Elek kollégát, hogy ezek megoldását hogyan képzei el, mire a következő fölvilágosítást adta:

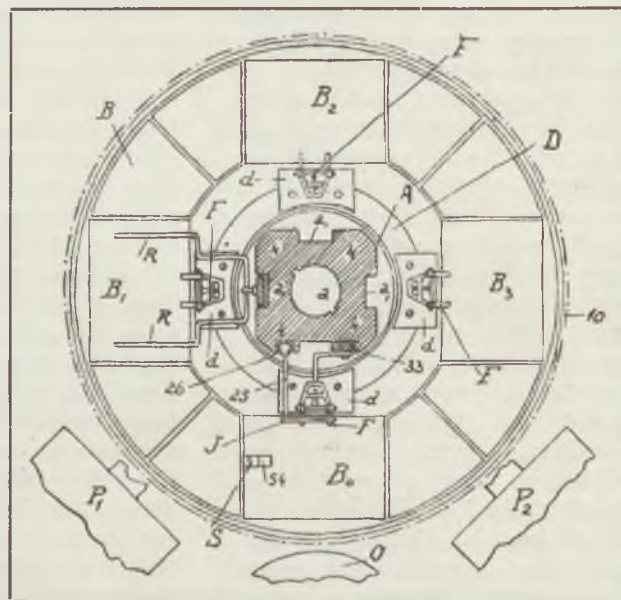
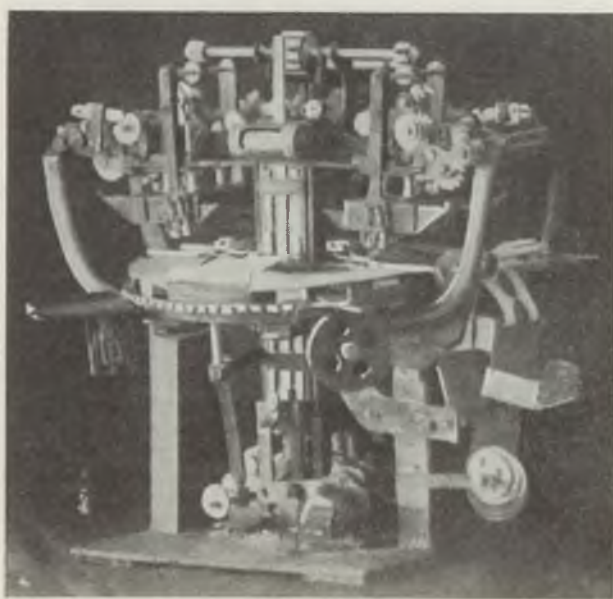
»Elképzelhetik, hogy én, mint szakember, erre a problémára már az első percben gondoltam, de mindjárt tisztába jöttem azzal, hogy ez egy kémiai megoldás, amely csak akkor fog kez-

Három szint egyszerre nyomtató tégely

Midőn nekem jutott az a megtisztelő szerep, hogy Szabó Elek kolléga korszakalkotó találmányát ismertessem, bevezetőül el kell mondanom, hogy volt idő, midőn nem kis nehezettel gondoltam Szabó kollégára, amiért kivonta magát a szaktanfolyami munkákból. Ma azonban tisztelettel adózom találmányát illető munkásságáért, amellyel — úgy érzem — forradalmi lépéssel vitte előre a könyvnyomtatásbeli sokszorosítás eszméjét. Ugyanakkor tehát, amikor a mi kicsiny kultúrvilágunk munkájából kivonta magát, az egyetemes emberi kul-

túra oltárán áldozta föl minden szabad idejét, hogy azt szolgálja és megteremtette a három szint egyszerre nyomtató kisgépet.

Milyen szép, milyen büszkeség: körünkből, a kicsiny Erdély fővárosából, Kolozsvárról szakadt föl a nagy eszme, hogy a világ minden kultúrállamában szabadalmat nyerjen és az eszme testet öltjön. Ugyanis Amerika már a gép gyártását forszírozza és e célból R. Hoe & Co. (Newyork) cég soronkívül bevándorlási engedélyt és hajójegyet küldött Szabó kollégának, aki, úgy lehet,

1. ábra. A három szint egyszerre nyomtató gép Szabó Elek által készített modellje. — 2. ábra. Sematikus részletrajz, mely érthetően szemlélteti a három szín egyidőben való nyomtatásának technikai megoldását. — 33 a greiferkerék, melyen az F ívfogók (greiferek) vannak, B₀ a berakópad, B₁, B₂, B₃ a nyomótégelyek. — Amíg a berakó egy tiszta ívet a P₂ asztalról a B₀ berakópadon a J ívhatároló és S oldalmérőhöz rak, addig a B₁, B₂, B₃ tégelyek a nyomtatást végzik. Ekkor az S oldalmérő lecsúsz és a greiferkerék a berakott ívekkel halra egy negyedfordulatot tesz, minek következtében a B₀-n berakott tiszta ív a B₁ nyomótégelyre az itt már egy színben kinyomott ív a B₂-re, az itt már két színben kinyomott ív pedig a B₃-ra kerül. A B₃-on már három színben kinyomott ív a B₀-ra kerül ismét vissza, melyet a berakó — éppúgy, mint a Viktória-gépeknél — kivessz és a P₁ kirakóasztalra helyez. Így a folytonos berakás után minden egyes nyomásra egy három színben nyomott példányt kapunk.

dődni, ha a géptechnikai rész már meg van oldva. Ez természetes is, mit kutatásnak a festékgyárak olyan összetételű festék után, amely a mai gépekhez teljesen fölösleges. Amerikában technikai úton már régebb idő óta gyorszártással küszöbölik ki a makulaturával való berakást az »Elektrizáló« és a »Höber« segítségével. De eltekintve mindezekről, a mai kémiai és technikai föl-készültség mellett ezt a problémát amúgy sem deklarálhatjuk lehetetlenségnek. Kitűzött céloom különben sem a színnyomásoké volt, hanem a színes nyomásoké, hiszen nálunk, a könyvnyomdászban azok a mindennaposak, nem pedig az autotípa-színnyomások. Vegyük csak példának az összes kolozsvári nyomdákat, ha ki kellene mutatni statisztikailag, hogy egy év alatt hány háromszínnyomást nyomtak — ahol a színek egymást fedik —, az eredmény alig tenne ki 8—10-et. Ezzel szemben a színes nyomások száma — ahol a színek egymás mellé esnek — hihetetlenül túlnyomó eredményt mutatnának. Ezzel természetesen nem azt akarom fejtegetni, hogy a kémiai megoldásra nincs nagy szükség, sőt, igenis szükség van, mert a találmány csak akkor éri el igazi célját, ha a színnyomatokat is egyetlen nyomással bonyolít-hatjuk le. Egyelőre azonban elégedjünk meg a színes nyomások lehetőségével, amely a könyvnyomdászban így is egy lépést jelent ahhoz, hogy az offset elnyomatása alól részben fölszabaduljon. <

*

A többszínű nyomtatványok előállítása egyike a legfontosabb és legnehezebb nyomdai problémáknak és jöllehet a többszínű nyomások iránt igen nagy szükséglet is mutatkozik, a mai napig sem sikerült a földadatot technikailag és gazdaságilag tökéletesen megoldani. Tudjuk, hogy a jelenlegi tégelysajtók-nál minden egyes szín nyomása után a nyomóformát a következővel kell ki-cserélni, hasonlóképpen színt kell vál-tani, a gépet lemosni és így tovább. Ezért a jelenlegi többszínű nyomás oly hosszadalmas és így a körülményes mellékmunkák folytán oly költséges, hogy amiatt a mai nehéz gazdasági vi-szonyok mellett még a jobbízlésű megrendelő is igen sokszor lemond egy szebb kivitelű nyomtatványról.

A Szabó Elek által konstruált gép szin-tén a különböző színeknek megfelelő külön nyomóformákból indul ki, de ezek mechanikailag úgy vannak elren-dezve, hogy az említett súlyos hátrány teljesen elkerülhető. Az eszme lényege mindenekelőtt abból áll, hogy közös tengely körül, körben, több, legalább is a kívánt különböző színeknek meg-felelő számú nyomóalap és több nyomó-formakeret rendezhető el egymástól egyenlő távolságban, úgy, hogy a kü-lönböző színek nyomtatása a nyomófor-máknak a munkát megszakító kieséré-lései és egyéb mellékmunkák szükségé-nélkül megszakítatlan üzembn, körben való folytonos forgás mellett meg-yégbe. A körben elrendezett nyomó-

alapok vagy nyomótégelyek nyomtatás közben egyhelyben állanak, hasonló-képen a nyomóformák sem forognak körül, hanem a közös tengelykörüli körforgást csupán a színnyomatokkal ellátandó papíriveknek kölesönözzük egy sajátos forgó- és keringőszerkezet segítségével.

Hogy a nyomtatást megelőző mellék-munkák (egyengetés stb.) lehetőleg könnyen és gyorsan legyenek keresztül-vihetők, a nyomtatás közben állandóan helytálló nyomótégelyeket hordó közös gyűrűalakú váz tetszőlegesen jobbra vagy balra fordítható, úgy, hogy bár-melyik nyomótégely a gép kezelőjének állandó munkahelyéhez, illetőleg a be-rakóasztal helyébe hozható.

A találmány szerinti gép az egyszerű-sített, kompendiózus kiképzése folytán kisebb vagy közepes üzemi nyomdák részére is lehetővé teszi a gép beszerzé-sét, tehát a többszínnyomásra való be-rendekezést. A többszínű nyomatok előállítása tekintetében rendkívüli idő- és így munkaköltség- — megtakarítás-sal nemcsak magának a nyomdaipar szempontjából nyit meg eddigélé sok esetben elzárt lehetőségeket, hanem művészeti, különösen a képzett grafikai iparművészek színes munkái: lino-, Mä-ser- és ólommetsetei, amelyek eddigélé a nagyobb előállítási költség folytán csak kevés esetben kerülhettek ki-vitelre, akadálytalanul érvényesülhet-nek.

A gép 2—3 vagy 4 színre is építhető; a gyakorlatban ennél többre nincs is szükség. Egy három színt nyomó tégely-sajtónak működési módja a következő (lásd az 1. és 2. ábrát):

Midőn az ívfogó(greifer)kerék a 3-as nyomófülületről egy negyedfordulattal a három színben középre nyomott ívet a berakópadra (tehát a munkamenet ki-indulópontjához) hozza vissza, az oldal-illeszték fölemelkedik, az ívhatároló-készülék (alsó illeszték) pedig a meg-felelő vezérlőkészülék útján a berakó-asztalra fekszik. Közvetlen ezután az ívfogók kinyílnak, majd a földőhen-gerek jönnek működésbe és míg a hen-gerek a nyomóformát befestékezik és ismét visszatérnek a festékelosztó hen-geresoportokhoz, a berakó a kinyomott példányt kiveszi s a kirakóasztalra helyezi, a berakóasztalról pedig egy tiszta ívet — éppúgy mint a jelenlegi gépe-ken — pontosan az illesztékekhez helyez. A festékezés megtörténte után az ívfogók összecukódnak és mindaddig csukva maradnak, amíg a greifer-kerék teljes fordulata után a berakóasztalhoz ismét vissza nem tér. A berakott ív elindulása előtt az oldalmérő lesüllyed, hogy utat adjon az induló ívnek. A greiferkerék pedig az 1. számú nyomó-mechanizmus felé egy negyedfordulatot tesz meg és így az ívet saját síkjában negyedkörben továbbítva simán reá-csúsztatja az 1. számú tégelyre, illetve ennek áthuzatára. Eközben a greifer-kerék megáll, hogy a nyomtatás végbe-mehessen. Az itt már egy színben ki-nyomott papiros átmegy a 2. számú té-gelyre, innét a két színben nyomott

papiros a 3. számú tégelyre, innét a három színben kinyomott papiros pedig átmegy a berakóasztalhoz, illetőleg ki-indulóhelyére, ahol mindannyiszor tiszta ív lesz helyébe rakva.

Valahányszor a greifer-kerék megáll, a közös tolattyú egyidejűleg mozgásba hozza mind a három nyomómehaniz-must, úgy, hogy az egyes nyomótége-lyeken fekvő egymásutáni íveknek az első, a második, illetve a harmadik színnel való nyomása sorozatosan egy-idejűleg történik.

A gép konstrukciójánál fogva többféle módosításra alkalmas, anélkül, hogy a találmány lényege megváltozna. Ilyen módosítás elsősorban a háromnál több színnek megfelelő számú nyomótégely-nek és több nyomóalaphoz egy és ugyanazon gépen, közös tengely körül, egyenlő közökben való elrendezéséből áll, mely az íveknek az összes színekkel folytonos üzembn való nyomtatását teszi lehetővé.

Az egyengetés egyenletességét és a nyomó-máserősség ellensúlyozását nagy mér-tékben elősegíti az a speciális gumivász-on, melyet a domborművű vignet-ták nyomtatásánál használnak. A nyomó-máserősség mindegyik tégelynél — épp-úgy mint a jelenlegi Viktória-tégely-sajtóknál — tetszés szerint fokozható.

További tökéletesítés folytán a találmány a könyvnyomdász terén még egy új lehetőséget nyit meg, amelyhez eddig egy külön speciálgépre volt szük-ség. Tekerespapírról nyomhatók vele domborművű vignetták, valamint gyá-ruk, gyógyszerárak, drogériák stb. ré-szére színes kivitelű kartondobozkák.

Ha ezeket egy színben állítjuk csak elő, akkor a tekerespapír a 3. számú tégelynél lesz föltéve, ha pedig például három színben lesz nyomtatva, úgy a tekerespapír a berakóasztalnál lesz föl-téve, ahol egy pontosan beállítható transzportálóheuger mindig az illeszté-kekig tolja be a papírt, utána pedig, mielőtt a greifer-kerék elindul, egy kés a megfelelő nagyságra levágja, majd a 3-as tégelyen több színben kinyomtatva, kidomborítva és kistancolva az erre a célra gyártott speciális gumivászonszala-gon egy kosárkába transzportálja. Ez-zel az újítással a gép egy igen fontos szerepkört fog betölteni a könyvnyom-dász terén. *Krizsó Kálmán, Cluj.*

A tiszta munka kritikája ●

Egy gépszedő, túltengő és tengelytelen egyed, önteltségéről volt híres. Munká-jára nem teljesen indokoltan nagyon, nagyon rátarti vala.

Egy kollégája kritikáját kiprovokálván, az kitérően válaszolt:

— Chopin egy alkalommal egy kicsi vi-déki városkatemplomában volt kénytelen misét hallgatni. Az orgonista természetesen remekelni akart mindenáron.

— Nos — kérdezték Chopintól —, úgy-e művész a mi orgonistánk?

— Igen, igen, csak túlbibliásan játszik.

— Hogyhogya?

— Igen, mert a jobbkeze nem tudja, mit csinál a bal! . . .

G. R.

A müncheni nemzetközi plakátkiállítás

Olvasom a budapesti napilapokban a müncheni plakátkiállításon elért »nagy magyar sikert« és ez a híradás készlet arra, hogy véleményt mondjak a kiállításról, melyet alkalmam volt megtekinteni. Maga a kiállítás igen elütött azoktól a jól rendezett kiállításoktól, melyeket a németek eddig rendeztek. Életelen és halott volt az egész és a hatalmas csarnokban szinte lézengett az a néhány ember, aki (egy forgalmas szombat délelőtt) a kiállítást megtekintette. Az egyes országok deszkafallal elhatárolt boxokat kaptak. A németeket kivéve, ezek a boxok teljesen egyforma nagyok voltak és egyforma mennyiségű plakát befogadására voltak alkalmasak. Ezt azért jegyzem meg, mert már olyan híradást is olvastam, hogy a kitűnő magyar plakáttermésből aránylag többet fogadtak el kiállításra, mint más, nagyobb országból. A magyar rész 16 duplaíves és 12 egyíves plakátot ölel föl. Érdemesnek tartom felsorolni a ki függesztésre méltónak tartott magyar plakátokat, melyek a következők: *Biró Mihály*, *Modiano*; *Botlik József*, *Pax poloskairtó*; *Berény Róbert*, *Cordatic*; *Bardócz Árpád*, *Kabátvásár*; *Baja Károly*, *Azt Est*; *Pólya Tibor*, *Az Est*; *Jeney Jenő*, *Kultúrnap*; *Farkas István*, *Modiano*; *Voit Ervin*, *Maláta ser.* *Bortnyik Sándor*, *2 Modiano*; *Pólya Tibor*, *Végh Dezső 1—1 Modiano*; *Berény Róbert*; *Palma-sarok*; *Ferencz Márton*, *Magyarság*; *Deutsch József*, *Fővárosi sörfőző*. Az első oldalfalon: *Pólya Tibor*, *Tündérgert*, *Pesti Napló regény*; *Abonyi Zoltán*, *A postáskisasszony (Vígsház-plakát)*; *Pólya Tibor*, *Pesti Napló*; *Pólya Tibor*, *Jópajtás*; *Haranghy Jenő*, *Jászai Mari emlékiratai*; *Gara Akos*, *Az Est hármaskönyve*. A második oldalfalon: *Repcz János*, *Vasgépkiállítás*; *Kolozsvári Andor*, *Trojka színházplakát*; *Csemiczky Gusztáv*, *Budapesti nemzetközi vásár*; *Pólya Tibor*, *Jöjjön három napra Budapestre*; *Andor Róbert*, *Sopron-Köszeg*; *Kiss János*, *Bakonyi erdő*.

Nem tudom, volt-e a müncheni kiállításnak zsűrije, de ha volt, akkor igazán szerencsés találkozása az a véletlennek, hogy a meglehetősen jó magyar plakáttermésből nem kevesebb, mint hat *Modiano* és öt *Az Est*—*Pesti Napló* plakát került kiállításra. Nem céloz és nem hivatásom az itt felsorolt és Münchenben kiállított plakátok fölött kritikát gyakorolni, de a *Kabátvásár*, a *Fővárosi Sörfőző*, a *Jópajtás* és a két színházi plakát valóban itthon maradhatott volna. Állítólag 100 magyar plakátból szedte ki a müncheni zsűri a felsorolt műveket. Mindenesetre jó lenne tudni, melyek voltak azok a munkák, amelyekből válogattak, mert látatlanban merem állítani, hogy ha az anyag összeállítói csak a legutóbbi 10 év magyar termését állították volna össze, akkor a felsoroltakból, ha sokat mondok, talán 10 darab kerülhetett volna a világ szeme elé. Furcsa fényt

vet az összeválogatók szakértelmére az is, hogy amíg *Biró Mihálynak*, a magyar plakátművészet Európaszerte elismert úttörőjének mindössze egy plakátját (az is *Modiano*) találták kiállításra érdemesnek, addig *Pólya Tibornak* nem kevesebb, mint hat műve került ki Münchenbe. Jó lenne tudni azt is, hogy itt Budapesten ki állította össze a Münchenbe küldött anyagot és hogy lehetővé tették-e minden művésznek és minden plakátnyomóműintézetnek, hogy legjobbnak tartott munkáikat a kiállításra kiküldjék. És végül a következők: A budapesti napilapokban apró kis híradások jelentek meg a napokban, amely híradásokban a müncheni kiállítás nagy magyar sikeréről írnak és örömmel állapítják meg, hogy nem kevesebb, mint hat *Modiano*-plakát díszlett a kiállításon, öregbítve a magyar plakátművészet érdemeit. Az igazság kedvéért meg kell jegyeznem, hogy egyedül a *Népszava* volt az, amely ezt a kis híradást azzal a jellel látta el, amellyel fizetett hirdetési sztokat megjeleníteni. A többi lap úgy adta le azt a mindenütt megfizetett közleményt, mintha nem is a *Modiano*, hanem a magyar plakátművészet sikerén örvendezne. Így lehet ugyan reklámot csinálni aránylag olcsó áron a *Modiano*-nak, de a magyar plakátművészet nem érdemelte meg, hogy vele Münchenben és itthon is ezt a komédiát végigcsinálják. N. M.

A nyomdászat története

(A nyomdászat története. A Grafikus Művészetek Könyvtára VII—XIII. kötete. Írta Novák László. Egy-egy kötet ára 3.90 P. Megrendelhető a szerkesztőkiadó Novák László kollégánál, Budapest, VIII, Conti ucca 4.)

A mi élő lexikonunk, saját külön szakmabeli bölcsünk s örökifjú rajongónk hatalmas művét befejezte. Vagy három évtizede, hogy e mű eszméje megszületett s folytonos adatgyűjtés, búvárkodás után íme, most valósággá lett. A hét kötet együttvéve olyan terjedelmes művet alkot (közel 1000 oldal és vagy 200 melléklet), hogy jelentőségét egyszerű átolvasás után nem is lehet fölbecsülni. Ebbe bele kell mélyedni, alapos és rendszeres tanulmány tárgyává kell tenni, hogy igazi becsét átérezzük. Ez a munka évtizedes búvárkodás eredménye és nem szolgai fordítása valami hasonló külföldi munkának. Nem is lehetne az, mert a külföldi szakirodalomban sem ismerünk ehhez hasonlatosan tökéletes, a sokszorosítás minden területére kiterjeszkedő történelmi munkát. És nem is obligát értelemben vett történelem ez, hanem élvezetes stílusban földolgozott történelmi regény, amely nemcsak a mult tiszteletét szolgálja, hanem tanít, oktat, megismertet a sokszorosítás tünemé-

nyesen szép fejlődésével. Káprázatos mozaikképét állítja össze annak az igazi művészetnek, amelynek hatása az emberi társadalom fejlődésére, a kultúra terjedésére és megerősödésére a legnagyobb erővel bír. Ez a nyomdászat-történelem tudományos és szakkulturális értékkel bír s nincs is más kívánságunk, mint hogy ezt a művet ott lássuk minden magyar nyomdász kezében; nem is a könyvespolcon, mert nem azok közé a munkák közé tartozik, amelyeket egyszer szoktunk elolvasni, ez kézikönyv, amelyre gyakorlati munkánk közben sokszor lesz szükségünk, mert — ismételjük — nemcsak a mult történelméről nyújtja, de a legújabb kor technikai fejlődésének tökéletes rekapitulálását, amit különösen a legifjabb nemzedéknek kellene tökéletesen ismernie. Amikor a legmelegebben ajánljuk a beszerzését, egyben fölvetjük a gondolatát annak is, hogy illetékes fórumaink ejtsék valahogy a módját e nyomdászat-történet nagyobb mérvű terjesztésének a tanoncok között. Elismerő ajándék és buzdító jutalomkönyv céljaira nem is tudunk értéke- sebb művet elképzelni Novák kollégánk munkájánál. A Főnökegyesület és az Ipartestület az ilyen terjesztésnek megtalálhatná a legcélszerűbb formáját.

Följegyzések

Jubileumok. A derék könyvnyomtatóknak ismét egész sorát ünnepelték a szaktársak félszázados jubileumuk alkalmából. Június 22-én este *Horváth Ferenc* szaktársat jubilálta a Pesti Könyvnyomda Rt. személyzete. A Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre nyitotta meg az ünnepséget, majd *Vörös Vilmosné* úrnő művészzel szavalta el *Jándy Imre* szaktársnak erre az alkalomra írt gyönyörű versét. A tapssal fogadott szavaltat után *Propper Jenő* a személyzet nevében üdvözölte a jubilánst, átadva neki a személyzet ajándékát. *Reismann Dezső* szaktárs a Segélyező-Egyesület nevében méltatta a jubiláns érdemeit és adta át a jó kollégáknak kijáró ajándékot, míg *Pajor Rudolf* szaktárs a szociáldemokrata párt nevében üdvözölte, *Staudt Ferenc* szaktárs pedig mint régi dalost köszöntötte föl az ünnepelt szaktársat. Az ajándékokat és az üdvözléseket *Horváth* szaktárs meghatottan köszönte meg. Az ünneplő közönség szórakoztatásáról a dalárdán kívül *Simon Vilmos* és *Szalai János* szaktársak gondoskodtak. — Július 6-án a *Stepha-*

neum nyomda személyzete részben délben a nyomdában, részben este a Népligeti Nagyvendéglő kerthelyiségében ünnepelte *Dezso Ferenc, Heverdle Károly, Krak András, Luncz Mihály, Tomasek Géza* és *Wenisch Gyula* szaktársakat. Jubileumon rég láttunk már annyi vendéget, mint ez alkalommal. Ifj. Bundschuh Gyula szaktárs megnyitotta rövid néhány szóval az ünnepséget, utána a dalárda rázendített üdvözlődalára. Veresek Géza a személyzet szeretetének és nagybecsülésének adott kifejezést a jubilánsok iránt és adta át nekik a személyzet ajándékát. Kohl Ferenc nyomdaigazgató és Erdősi Károly vezérigazgató felköszöntője után Halász Alfréd szaktárs a Segélyző-Egyesület, a szervezet és a körök képviselőjében üdvözölte a jubilánsokat és átadta nekik az Egyesület ajándékát, Vanczak János országgyűlési képviselő a szociáldemokrata párt nevében fejezte ki jókívánatait, végül Staudt Ferenc szaktárs Wenisch szaktársat mint régi dalostestvérét külön üdvözölte. Simon Vilmos szaktárs humorral jól fűszerezett versét mondta el, mindinkább fokozódó derültség közben, ugyancsak Wenisch szaktársról. A verset azután nyomtatásban, vászonkötésben adta át a megénekelt kollégának. A címlap *Prüner Arnold* szaktárs művészi munkája. Nagyon költséges és szépkivitelű Emlékkönyvet készített a jubilánsok tiszteletére a Stephaneum nyomda igazgatósága, amelyre csak az a szerény megjegyzésünk, hogy ennyi költséggel, ilyen drága anyag fölhasználásával modern kivitelben is megcsinálhatták volna. — Az ünnepelésből természetesen mi is kiköveteljük a magunk részét és teljes szívből csatlakozunk a jubiláris ünnepélyeken elhangzott jókívánásokhoz.

Sötétben is elolvasható ●

műsorokkal és színlapokkal kísérleteznek néhány londoni mulatóhelyen és színházban. Ezeket a nyomtatványokat fekete papírra nyomtatják fehér festékkel, amely valami foszforeszkáló anyaggal lévén vegyítve: a sötétben világít.

TANAY JÓZSEF

Lapunk nyomtatásakor értesülünk, hogy a Grafikai Szemle megalapítója s húsz éven át való első szerkesztője és a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyugalmazott igazgatója, 72-ik életévében meghalt. A régi típusú, de utolsó percéig fiatalos lelkű, minden szépért és jóért rajongani tudó igaz nyomdászok gyönyörű példánya szállt vele a sírba. Ott volt mindenütt és mindenkor, ahol a nyomdászközöségért tenni kellett és lehetett valamit. A nyolevanes években egyideig a Typographiát is szerkesztette. Később a Könyvnyomdászok Szakköre élén — mint ennek két évtizeden át búzgólkodott elnöke — végzett értékes munkát nyomdászati szakkultúránk csemetéjének ápolgatása körül. Emlékét szívébe zártan őrzi minden nyomdász.

Papírfény ● és szemhigiéne ●

Az a generáció, amely a világháborút túlélte, nem csekély borzalommal fog az akkori időben használt papírra visszaemlékezni. Ha az újságpapír valahogyan meg is járta, de az író- és egyéb jobb munkákra szánt papírok valósággal kétségbeejtették az embereket. Főképp azért, mert hiányzott a papírnak »szép fénye«. Érdekes, hogy az erősen fényezett papír az egészségnek árt. A szemorvosok kárhóztatják, hogy éppen a nagy tömeg az, amely a fényezett papírt előnyben részesíti. Hogy az erősen fényezett papír a szemet rendkívüli módon megerőlteti, azt megfigyelhetjük azoknál, akik ilyen papírról valamit le akarnak olvasni. Szinte automatikusan fordul az olvasó a napfény felé akként, hogy a jól szatírozott papír minél kevesebb tükröződést nyújtson. Mesterséges világításnál a papírt úgy tartjuk, hogy fényhatása a lehető legkisebb legyen. (r.)

David Stempel-Strasse ●

A budapesti nyomdászságnak évtizedes vágya volt, hogy a főváros valamelyik uccáját Gutenberg Jánosról nevezzék el. Szerény óhaj maradt ez mostanáig. Amikor Segélyző-Egyesületünk székházát fölépítettük, abban a hitben ringattuk magunkat, hogy Otthonunk homlokzata előtti téren fogjuk fölállítani Gutenberg János szobrát, s miután a Főherceg Sándor öfenségéről hódolattal elnevezett tér nevének megváltoztatására gondolnunk nem volt szabad, szemet vetettünk a Bérkocsis uccára, bár ezt sohasem forszíroztuk valami nagyon.

No, de a Gutenberg-szobrot illető kívánságunkat is — hogy póriás szólásmóddal éljünk — elkiabáltuk... A hatóság nagysietve odahelyezte a Fodor mellszobrot, nehogy tényleg eszünkbe jusson erre a fenséges térre remélni a Gutenberg-szobrot. Ezért van, hogy a Gutenberg ucca is vágyunk még ma is, a Fodor-szobor pedig már nem is izgat, bár a Szakkör Gutenberg-szoboralapja még ma is megvan s várja a — valorizációt. Ezeket előljáróban csak azért mondtuk el, mert most olvassuk a német lapokban, hogy Frankfurtban a városi tanács elhatározta, miszerint *David Stempel* nevével uccát fog elnevezni, így akarván megőrkíteni a nagynevű *betűöntő* emlékét...

Új német ● nyomdásziskolák ●

Csak mostanában avatták föl Lipésében Európa egyik legszebb könyvnyomató tanintézetét, már egy újabb nyagarányú nyomdásziskola építéséről kapunk hírt. Berlinben kezdik építeni a grafikai iparágaknak szentelt új, hatalmas, ötemeletes tanonciskolát, amelynek közel 100 előadói és műhelyterme lesz. Az iskolát a legtekélyesebben akarják föl-szerelni.

A németbirodalmi ● nyomda ●

naponként átlag 20,000,000 levélbélyeget állít elő, ami 200,000, egyenkint 100 darabot számláló ívnek felel meg.

Prágai lapstatisztika ●

A csehszlovák statisztikai hivatal legújabb kimutatása szerint Prágában 1387 folyóirat jelenik meg. Ezek közül 244 politikai és 1143 nem politikai irányzatú. A politikai lapok közül 160 cseh, 64 német, 9 orosz, 6 magyar, 3 ukrán, 1 bolgár és 1 szlováknyelvű. A nem politikai lapok közül 1006 cseh, 115 német, 7 angol, 4 magyar, 4 eszperantó, 3 orosz, 2 francia, 1 indiai és 1 spanyol nyelven jelenik meg. 1920 óta a lapok száma majdnem megkétszereződött. A szaporulat politikai lapoknál 95, nem politikai lapoknál 78 százalékot tesz ki.

Victor Hugo ● és a nyomdászok ●

Egy meghatározott napra várták Victor Hugo egy művének megjelenését, mely némi szenzációt volt hivatva kelteni. A jelzett napon misem jelent meg. A kiadó az érdeklődőknek a következő magyarázattal szolgált:

— Sajnos, — mondá —, nem tudom megmondani, mikor jelenünk meg. A nyomdász nem szállítja a kefelevonatókat, lehetetlen bármit is megkapni a munkásoktól. Ezek a huncutok nekifeküdték a mű olvasásának és ez az örögi könyv annyira fölforgatja őket, hogy bönnek naphosszat s a könnyektől semmit sem látnak. A szóbanforgó könyv a Nyomorultak volt. G. R.

Korrektori rovat ●

A fix szó határozó, ●

jelzői melléknév, mert hiszen arra a kérdésre felel, hogy milyen? Tehát a főnévtől, amelyre ez a szó vonatkozik, *külön* szedendő. Mégis azt látjuk lépten-nyomon, hogy egybeírják, szedik a főnévvel így: fixösszeg fixfizetés, fixáru, fixpont. Ez a hiba különösen a Stephaneum nyomda Emlékkönyvében, amelyet hat érdemes szak-társ jubileumára adott ki, tünt föl, ahol a második oldal első bekezdésében olvashatjuk: »A munka rendjében több olyan fix-pont van« stb. Ne tévesszen meg bennünket az idegen szó. *Fix* = szilárd, változatlan, biztos. Mármost miért lenne *fix fizetés* vagy *fix pont* egy szó és *biztos fizetés* vagy *szilárd pont* két szó? A jelző a főnévtől akkor is külön irandó, ha azt idegen szóval kívánják. *h.*

Az idegen nevek ● ragozása ●

Magyar szedőtől vagy korrektortól nem lehet megkövetelni, hogy minden idegen nyelv szabályait ismerje, de munkáját minden-esetre megkönnyíti, ha legalább konyít ehhez is, ahhoz is. Az utóbb megtartott népszövetségi tárgyalásokkal kapcsolatban például gyakran előfordult a *Briand* név. Olvastuk napilap címében is, hogy megbeszélések folytak *Briand-dal*. *Helyesen* így szedték volna, amint sokan szedték is: *Briand-nal*. A francia nyelvben

PÁLYA- MUNKÁK KIÁLLÍTÁSA

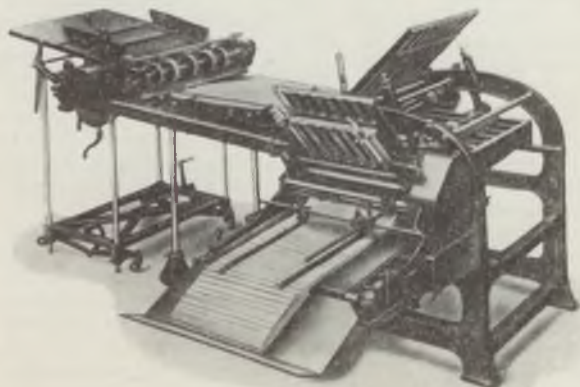
Segélyző-Egyesület évi jelentésének fedőlapjára, az Évkönyv belső címlapjára, valamint a Vasadi és Vértesi cég hirdetésére kiírt pályázatokra beküldött pályamunkákat 1929 október 6-án délelőtt 9—1-ig, 7-én, 8-án, 9-én és 10-én pedig délután 4—6-ig közszemlére állítjuk ki a Typographia bérkocsisuccai ülés-termében

ugyanis a *d* a szó végén *néma*, tehát a *-val*, *-vel* rag *v* betűje nem a *d*-hez, hanem a kiejtett *n*-hez hasonul. Így helytelen a *Villiers-el*, vagy *Villiers-szel* ragozás is a helyes *Villiers-vel* helyett. Az *er*, *ez*, *ers*, *et* a francia nyelvben

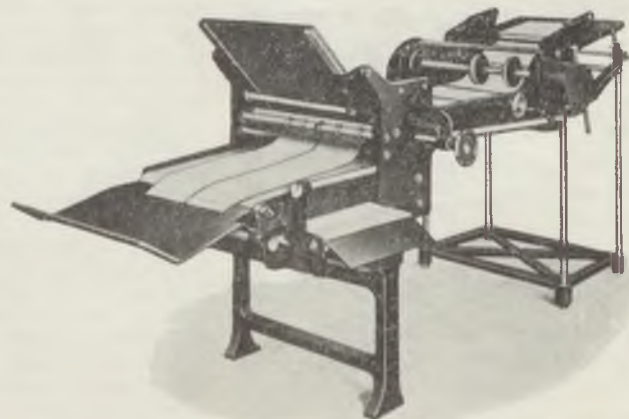
a szó végén *é*-nek hangzik, tehát *Villiének* ejtik ki a főnti nevet. *Clémence-szal* (Klémansz) a helyes és nem *Clémence-val*. *Louise-szal* (Luiz) és nem *Louise-val*. *Louis-val* (Lui) és nem *Louis-szal*; *Drumont-nal* (Drümon) és nem *Drumonttal*. Ehhez hasonlóan vannak angol nevek is, amelyek írásuktól eltérően hangzanak és kiejtésük szerint ragozandók: Például: *A Times-ban* (Teimz), a *Daily Mail-ben* (Déli Mél), *Williams-nek* (Vijjemsz), *James-szel* (Zsemsz), *Rose-zal* (Róz) stb. *h.*

Az idegen szavakkal ●

egyébként is sok baj van. Az igekötős (re-, de-, in-) idegen szavak elé az avatatlan író vagy beszélő még odateszi a magyar igekötőt is, ami valósággal komikusan hat. Ki nem olvasta még: *átreformálni*, *leredukálni*, *ledestruálni*, *megreklamálni*, *beleinspirálni* stb? Ha már az idegen szót használjuk, elégedjünk meg az azzal összeforrt igekötővel és ne rontsuk meg azzal, hogy még egy magyar igekötőt (*át*-, *le*-, *be*-, *meg*- stb.) teszünk eléje. Ezzel csak mosolyt váltunk ki az értelmes olvasóban. Teljesen elegendő, ha azt írjuk, hogy *reformálni* kell a törvényt, *redukálni* a béreket, *destruálnak*, vagy valamit *reklamálni*, valakinek valamit *inspirálnak* stb. Milyen nevetséges, ha valaki azt mondja: *visszarevanzsálom*. Ez csak néhány példa, de a figyelmes olvasó gyakran találkozhat többel is. *h.*

1. ábra.

2. ábra.

Georg Spiess gépgyár újfajta félautomatikus hajtogatógépei.

Meghívó

A Magyarországi Könyvtárosok és Betűöntők Segélyező-Egyesületének szegedi kerülete
székházaravató ünnepséget

1929 augusztus 18-án, délelőtt 10 órakor *Baró Jósika* uccán 21. sz. alatti otthonában tartja meg,
melyre í. Címvel bizalellettel meghívja a rendezőzőg.

Műsor:

1. *Egyszerű-énekek. Előadja a Szegedi Államias Munkásokaláló. - 2. Az ünnepség megnyitása.*
3. *Alkalmi vers. Szavaltja: Horváth János Róza. - 4. Udvariaslelek. - 5. A Munkásokaláló befogadó szövege.*

Ez a szék házaravató ünnepség a szék házaravató ünnepség.

Székházaravató ünnepségünk a fővárosból és vidékről érkező vendégeink háson délelőtt kirándulnak Városanyára,
az erdőszéli székfalva meglátogatására, kedden pedig a városi rendezőszéket tekintik meg, szegedi székfalvak körzetében.

MÁGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

MEGHIVÓ

MŰSOR A TULOLDALON

MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS BETŰÖNTŐK
SEGÉLYZŐ-EGYESÜLETÉNEK SZEGEDI KERÜLETE

SZÉKHÁZAVATÓ ÜNNEPÉLYÉT

EZERKILENC SZÁZHUSZONKILENCEDIK ÉVI AUGUSZTUS
HÓ TIZENNYOLCADIKÁN (VASÁRNAP), DÉLELŐTT TIZ
ÓRAKOR BÁRÓ JÓSIKA UCCA HUSZONEGYEDIK SZÁM
ALATTI OTTHONÁBAN TARTJA MEG, MELYRE T. CIMET
TISZTELETTLEL MEGHIVJA A RENDEZŐBIZOTTSÁG

ESTE FÉL NYOLC ÓRAKOR TÁRSASVACSORA A SZÉKHÁZ ÉPÜLETÉBEN

1
GUTENBERG-INDULÓ, ELŐ-
ADJA A SZEGEDI ÁLTALÁ-
NOS MUNKÁSDALKÖR

2
ÜNNEPÉLY MEGNYITÁSA

3
ALKALMI VERS, SZAVALJA
HAJÓS RÓZSI

4
ÜDVÖZLÉSEK

5
A MUNKÁSZENEKAR BE-
FEJEZŐ SZÁMA

*Székházavató ünnepélyünkre
a fővárosból és vidékről ér-
kezett vendégeink hétfőn dél-
előtti kirándulnak Városta-
nyára, az erdészeti szak-
iskola meglátogatására; ked-
den pedig a város nevezte-
ségeit tekintik meg, sze-
gedi szakdiárok kíséretében*

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Segélyező-Egyesülete szegedi kerülete székházavató ünnepélyének meghívójára kiírt helyi pályázat II. díj nyertes munkája. Szedte: Somogyi Pál, nyomta: Prohászka Ferenc (Délmagyarország Hírlap- és Nyomdavállalat rt., Szeged). — A meghívó szárnyas részét a pontozott függélyes vonal jelzi. A műsor e szárny hátlapjára van nyomtatva, amint az oldalt, alul elhelyezett példa mutatja.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

25 ÉVEZETEVÉNYEK

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Közzétette a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Közzétette a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

1950

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Közzétette a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Közzétette a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

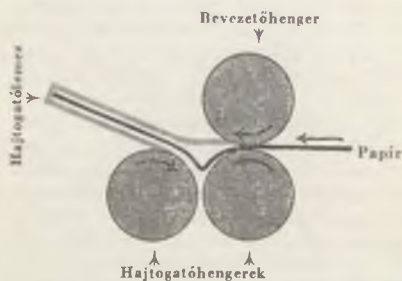
1. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	1-10
2. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	11-20
3. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	21-30
4. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	31-40
5. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	41-50
6. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	51-60
7. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	61-70
8. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	71-80
9. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	81-90
10. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	91-100

Egy új hajtogatógép- típus

A hajtogatógép a modern könyvkötészetben — a sokszorosítóipar eme kiegészítő szakmájában — ugyanolyan jelentőségű, mint a nyomdai gépek között az önberakókészülék. Célja: meggyorsítani és pontosabbá tenni a kinyomott ívek hajtogatását s főként kiküszöbölni a kézi hajtogatásnál alig elkerülhető elmaszatolását a nyomásnak. Évtizedek óta vannak már hajtogatógépeink; majdnem valamennyi meglehetősen komplikált szerkezet, amelyet az emelkedő és lecsapódó karokra szerelt papírtörőkések és a vezető

szalagok sokasága jellemez. Mint minden fél és egész automatikus rendszerű készülék, úgy a régi hajtogatógéptípusok sem voltak tökéletesen megbízha-

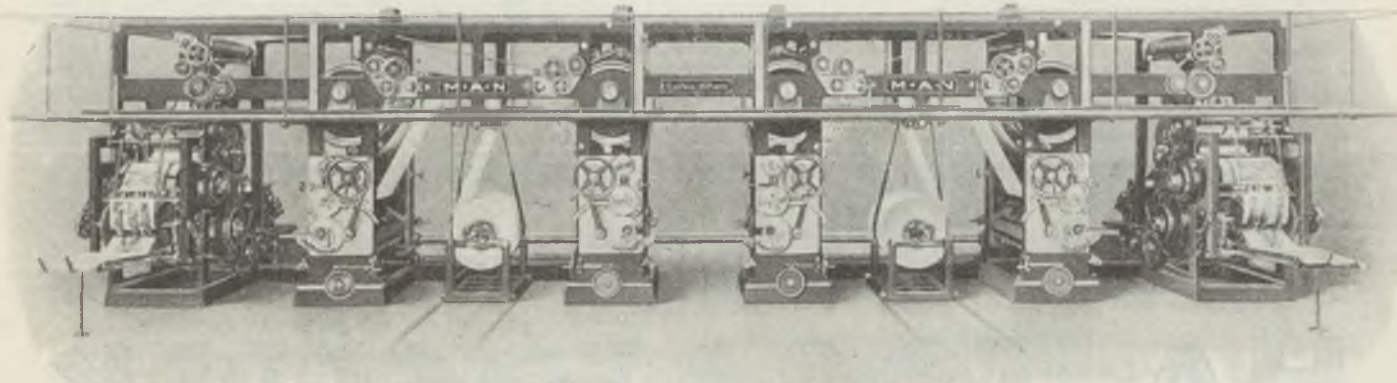

3. ábra.

tók, s a föltalálók, gépszerkesztők egyszerűbb készülékek konstruálásán fáradoztak. Amerikában vagy egy évtizeddel ezelőtt egy olyan megoldás merült föl, amely az addig bonyolult szerkezetet szinte meglepő mértékben leegyszerűsítette. Ennek az új hajtogatógéptípusnak az alapelvét vette át azután a lipcsei Georg Spiess gépgyár is — Rotary-önberakói a legjobbak sorába tartoznak — s néhány évvel ezelőtt forgalomba hozta Spiess-Falzer név alatt azt az új rendszerű hajtogatógépet, amely a mi viszonyainknak a legjobban megfelel és tökéletesen dolgozik. Az alapelvet a 3. ábra mutatja sematikusán. A berakott papírt a bevezető- és az egyik hajtogatóhenger a velük szem-

AUGSBURG-NÜRNBERGI GÉPGYÁR RÉSZZVÉNYTÁRSASÁG AUGSBURG

M·A·N MÉLYNYOMÓ- KÖRFORGÓGÉPEK VEZETNEK!

MINDENFÉLE REKLÁMNÁL SZEBBEN
ÉS MEGGYŐZŐBBEN

BESZÉLNEK A TÉNYEK!

FOLYÓ ÉVI MÁJUS HAVÁBAN MÉLY-
NYOMÓKÖRFORGÓGÉPEINKBŐL:

BRAZILIÁBA	16
LÉGRÁDY CÉGNEK, BUDAPEST	2
PRÁGÁBA	2
STEYLBE (HOLLANDIA)	2
ZOFINGENBE	2
NYOMÓMŰVET ADTUNK EL.	

AZ ÁLTALUNK ELADOTT MÉLYNYOMÓKÖRFORGÓ-
GÉPEK NYOMÓMŰVEINEK SZÁMA

150

S EZEKNEK TEKINTÉLYES RÉSE SZÍNES MÉLY-
NYOMÁS CÉLJÁRA SZOLGÁL, ILLETVE ALKALMAS.

**EZEN RÖVID NÉHÁNY ÉV ALATT ELÉRT
EREDMÉNYHEZ HASONLÓT EGYETLEN
VERSENYTÁRSUNK MEGKÖZELÍTŐLEG SEM
TUD FELMUTATNI**

AMI GYÁRTMÁNYAINK ABSZOLUT KIVALÓSÁGÁT
BIZONYÍTTJA. - MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETÜNK:

CHATELET ALAJOS ÉS FIA

BUDAPEST II. MARGIT KÖRÚT 81. TELEFÓN: AUTOMATA 531-74

ben álló és szabályozható hajtogatólemezek közé vezet. Mihelyt a papiros széle a lemezek zárólapjához ütközik: a papírív a bevezetőhengerek működésének hatása alatt a hajtogatóhengerek fölötti részén behajlik, minek következtében a két hajtogatóhenger közé kerül; ezek megragadva az ívet, behúzzák és megfelelő helyen megtörik, vagyis elvégzik a hajtogatás műveletét. Ennél a rendszernél tehát kiküszöbölték a papírvezető szalagokat, amelyek igen sok bajt okoztak a régi rendszerű gépeknél, azonkívül, hogy elkenték a nyomást, de teljesen eltűntek az új szerkezetből a hajtogató-, törőkések is. Nincsenek a gépen körhagyók sem, úgy hogy a gép hámulatlan egyszerű, annak ellenére, hogy párhuzamos és keresztirésű hajtogatásra egyaránt alkalmas. Sőt e tekintetben sokkal többet is nyújt, mert lehetővé teszi a már nagyon is divatos és praktikus, úgynevezett leporelló-hajtogatást is, ami az eddigi régi gépeken nem volt lehetséges. Különösen ennek a cik-cakos, leporelló-hajtogatási lehetőségnek van nagy jelentősége, hiszen tudjuk, hogy a modern reklámtechnika rendkívül gyakran nyúl ehhez a megoldáshoz, nemcsak azért, mert olcsó, hanem mert 12—16—20 oldalas füzetek alakítását is lehetővé teszi tényleges könyvkötői fűzés nélkül. A Spiess gyár ezt az új típust alaposan kifejlesztette. Nagy elterjedését akarván biztosítani, egészen egyszerű kivitelben is gyártja. Így van

egy típusa, a Miniatur-Spiess-Falzer, amely 36×50 cm nagyságú ívek hajtogatására alkalmas; ezen 1—2 törést érhetünk párhuzamosan vagy cik-cakban, a keresztirészt külön berakás után kapjuk. E gép a nyomda napi gyakorlatára alkalmas, mert a nyomtatványok kézi hajtogatását teljesen ki lehet küszöbölni. Teljesítménye 12.000 ívig fokozható. (E gép ábráját lásd a 252. oldalon lévő hirdetésben.) Ezenkívül van még két másfajta konstrukció is, amelyeket az 1. és 2. ábrán mutatunk be. Ezek már mindenféle hajtogatási módszerre alkalmasak: párhuzamosan és keresztben is törik az ívet vagy mindkét módon egyszerre, sőt a perforálást, riecelest és vágást is elvégzik az arra alkalmas szerkezetek beállításával. Kombinálhatók a Rotary-önberakóval is. Teljesítményük 12.000 ív, vágókészülék bekapcsolásával pedig 22.000 ív óránként. Nagy előnye a gépeknek az abszolút pontosság, megbízhatóság és az egyszerű kezelés. E gépek prospektusait szívesen megküldi a gyár hazai vezérképviselője, Chatelet Alajos és Fia gépgyár cég, Budapest II, Margit körút 81.

Fedőlapunk és mellékleteink

E számunk fedőlapját Kettinger Antal (Athenaeum rt.) tervezte s ugyanő véste ólomba a szükséges három színművet. Munkája a modern grafika nyomdokain

haladó hatásos és rajzilag jól megkonstruált, szedéssel kombinált munka. Jó hatását növeli a helyesen megválasztott színezés. A fedél nyomása Fröhlich Samu munkáját dicséri.

Lapunk e számához 18 oldalnyi szedés-mellékletet csatolunk, melyek három csoportra osztva kapcsolódnak a szövegrészhez. Az első nyolc oldal az elmúlt tanévi szaktanfolyam végeredményéből kiválogatott 15 munkát mutat be. A Kun-, Spitz- és Wanko-tanfolyamok hallgatói: Horváth Ferenc, Szmezsányi Lajos, Garay Ferenc, Herschkovits Dezső, Megyerdi Antal, Ullmann Tihamér, Jancs Ferenc, Tarjányi János tervezték e gyakorlati akcendenciákat.

A mellékletek második csoportját a Segélyző-Egyesület Évkönyvcímlap pályázatának eredménye alkotja. Összesen 16 címlapot mutatunk be, és pedig a tíz díjnyertes művet és hat darabot az jobbak közül. E munkák túlnyomórészt a legszigorúbb értelemben vett hű másolatai az eredeti pályamunkáknak. Legálább is térosztás és foltképzés dolgában; mert betűtípus tekintetében több esetben alkalmazkodnunk kellett a meglévő nyomdabéli típusokhoz.

Úgy a tanfolyami munkákat, mint az Évkönyvcímlapokat Bauer Henrik, lapunk nyomdájának főgépkestere nyomtatta. Mellékleteink harmadik csoportja a szegedi pályázat I. és II. díjjal jutalmazott meghívóinak reprodukciója; fővárosi viszonylatban is kiválóan sikerült munkák ezek a mellékletek.

SPIESS-FÉLE HAJTOGATÓGÉPEK

könyvkötészeti és nyomdai célokra. E gépek **körhagyók, hajtogatókések és szalagok nélkül működnek**, tehát bámulatosan egyszerű szerkezetűek, következésként **könnyen kezelhetők**. — Alkalmasak **mindenféle hajtogatási** formához: párhuzamos és keresztirészt külön-külön vagy egymásután egy menetben végeznek. — **Leporelló hajtogatásra egyedül e gépek alkalmasak**. Ritzelő-, perforáló- és vágókészülékkel is rendelkeznek. Teljesítményük típusonként változó, de

ÓRÁNKINTI

12000-22000 HAJTOGATÁS

között mozog. Kombinálhatók továbbá a Rotary-önberakókészülékkel is. **A Spiess-hajtogatógépek a napi gyakorlat gépei**, amiről számos elismerőlevél tanuskodik. Prospektust küld a magyarországi vezérképviselőt:

CHATELET ALAJOS GÉPGYÁR

BUDAPEST II. MARGIT KÖRÚT 81. TELEFÓN: A. 531-74

Die Organisierung der Fachbildungssektion ●

Der ehemalige Fachklub musste kurz nach Ausbruch des Weltkrieges seine Tätigkeit einstellen, weil der Grossteil seiner Mitglieder zum Militär einrückte und die Daheimgebliebenen, bei Kurzarbeit, den minimalen Beitrag von 20 Hellern nicht pünktlich leisteten. Dieser Umstand hat die finanzielle Lage des Fachklubs derart erschüttert, dass an die Weitererscheinung der *Graphischen Rundschau* und an anderweitige fachkulturelle Tätigkeit nicht zu denken war. Dieser Zeitpunkt wäre ansonsten auch ungelegen zur fachkulturellen Betätigung, selbst wenn auch ein materieller Reservefonds zur Verfügung gestanden wäre und es blieb nichts anderes übrig, als den Fachklub als endgültig aufgelöst zu betrachten. Wenn auch seine alte Leitung sich mit dem Gedanken der Auferstehung befasste, so fand sie den Zeitraum von 1918—26 hiezu für ungelegen, trotzdem der während des Krieges beginnende und in den Revolutionsjahren sich steigende industrielle Niedergang, wie auch die mangelhafte Ausbildung der jungen Buchdrucker-genera-tion dieser Zeit nicht nur die Führer der Arbeiterschaft, sondern selbst die Prinzipale zur Lösung der Fachbildungsfrage anspornten.

In diesen Jahren tauchte der Gedanke der Wiederaufrichtung des Fachklubs auch in konkreter Form auf. Auf den Weg der Verwirklichung gelangte jedoch nur dann diese Angelegenheit, als unter dem Zwang der Verhältnisse ein aus den leitenden Personen der Arbeiterschaft und Prinzipale bestehender *Fachbildungsrat* gegründet wurde, der einen auf drei Jahre sich ausdehnenden Fachlehrcurs ins Leben rief und für dessen materielle Deckung Sorge trug.

Die Erfolge dieses dreijährigen Fachlehrcurses vermochten den Gedanken der institutionellen Organisierung der Fachbildungsarbeit in das Allgemeinbewusstsein der Buchdrucker tief einzuprägen.

Der Buchdruckerkongress vom Jahre 1926 befasste sich sehr eindringlich mit dieser Frage und *beauftragte den neugewählten Ausschuss des Unterstüt-*

zungsvereins, den Fachklub oder einen anderen Verein mit gleicher Bestimmung ins Leben zu rufen.

Der Antrag, den Kollege *Ladislaus Novák* seinerzeit einbrachte, hatte folgenden Wortlaut:

»Der Kongress möge den neuen Ausschuss anweisen, er möge Mittel suchen, um einen ausschliesslich mit Fachbildung sich befassenden Verein zu gründen, sei es durch die Aufrichtung des alten Fachklubs, der sowohl den hauptstädtischen wie auch den Provinzkollegen Gelegenheit bietet, die Mängel ihrer Fachbildung, die teils dem System der Arbeitsteilung, teils der Gewissenlosigkeit der Lehrmeister zuzuschreiben sind, auszugleichen, aus der Welt zu schaffen.«

Dieser Antrag wurde vom Kongress angenommen.

Die während der drei Jahren seit dem letzten Kongress in dieser Beziehung unternommenen Versuche dürften allgemein bekannt sein. Dennoch erachten wir es für notwendig, diese in Kürze zu rekapitulieren:

Der Fachbildungsrat löste sich nach dreijähriger Tätigkeit auf. Die Prinzipale wiesen ihr Obligo betreffs die Aufrechterhaltung der Lehrkurse einfach von sich und so übergang die moralische und materielle Verpflichtung in ihrer Gänze auf den Rechts-nachfolger des einstigen Fachklubs, auf den Unterstützungsverein. Da aber die institutionelle Organisierung der Fortbildung in dem Rahmen des charitativen Charakter aufweisenden Unterstützungsvereins nicht gesichert werden konnte, unternahm der Ausschuss auf Grund des Kongressbeschlusses vom Jahre 1926 ernste Schritte für das *Zustandekommen eines selbständigen Fachbildungsvereins*. Wir dachten anfangs an einen solchen Verein, in dem die Arbeitgeber aktiv und passiv teilnehmen mögen, da das Zustandekommen eines Fachbildungsvereins nicht nur das eminente Inter-

esse der Arbeiter, sondern auch der Arbeitgeber bildet. Leider führten die diesbezüglichen Verhandlungen mit den Arbeitgebern zu keinem Resultat und so nahm der Ausschuss des Unterstützungsvereins für einen, lediglich aus Arbeitern sich rekrutierenden, auf *freiwillige Mitgliedschaft basierenden Fachbildungsverein* Stellung.

Der Statutenentwurf des neuen Vereins wurde fertiggestellt, die Gründungs-Generalversammlung vorbereitet, doch unmittelbar vor der geplanten Gründung trat im ungarischen Buchdruckgewerbe ein solch grosser, unerwarteter Niedergang ein, dass die kompetenten Kreise die Vorbedingungen zur institutionellen Organisierung der Fachbildungsarbeit nicht als gesichert erblickten. Diese Erscheinungen und auch anderwärtige Beobachtungen wiesen alle darauf hin, dass *die Fachbildungsarbeit im Rahmen eines auf freiwilliger Mitgliedschaft basierenden Vereins nicht organisiert werden kann*, sondern man müsse Sorge tragen für eine solche Lösung, die die Fachbildungsarbeit nicht nur ermöglicht, sondern deren Beständigkeit und Fortentwicklung sichert.

Der Kongressbeschluss vom Jahre 1926 bildet die Basis jener Aktion, die die Fachbildungsarbeit im Rahmen des Unterstützungsvereins zu organisieren bezweckt, auf einer solchen breiten Grundlage, die es ermöglicht, diese Institution auch vom Gesichtspunkte des organisatorischen, gesellschaftlichen und gewerblichen Interesses als lückenfüllend zu gestalten.

Die Regelung der Fachbildung ist dringend, der Aufschwung des Vereinslebens ist noch dringender und je früher wir die Fachbildung verwirklichen, desto eher können wir auf Erfolge hinweisen.

Unsere Überzeugung ist daher, dass es nicht zweckmässig wäre, die Verwirklichung aufzuschieben... Obzwar die Verhältnisse *heute* viel ungünstiger sind als im Frühling, wo die Idee zum Leben erstand. Die grosse Zahl der Arbeitslosen nimmt die Kassen des Unterstützungsvereins ungeheuer in Anspruch, zu dessen Erstarkung wir uns zu einer solch grossen Beitragserhöhung entschliessen müssen, woran wir bei der Auftauchung der Idee nicht zu denken wagten. Der Ausschuss unterbreitet daher, im Bewusstsein seiner Verantwortung, folgenden Beschlussantrag dem Kongress:

»Die Delegierten-Generalversammlung macht sich den Standpunkt zu eigen, den die Delegierten-Generalversammlung von 1926 ebenfalls zum Beschluss erhob, dass die intensive Förderung der Fachkultur eine unserer erstrangigen Aufgaben bildet und in ihrem Interesse jede moralische und materielle Hilfe als unumgänglich notwendig erachtet. Mit Bedauern muss sie feststellen, dass

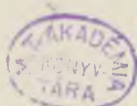
der Beschluss der Delegierten-Generalversammlung vom Jahre 1926 bezüglich des Fachbildungsvereins nicht verwirklicht werden konnte und die derzeitige schwere wirtschaftliche Lage diesen abermals in Hintergrund stellt, weil wir unsere ganze Kraft für die Gleichgewichtbringung der Arbeitslosen- und Invalidenkassen aufwenden müssen

Die Delegierten-Generalversammlung spricht aus, insoferne das finanzielle Gleichgewicht des Vereins durch die Beitragserhöhung hergestellt sein wird und solcherart die gesamten statutarischen Unterstützungsansprüche der Mitglieder gesichert erscheinen und die Fachbildungsaufgaben ohne neuere Beitragsfeststellung verwirklicht werden kann, sie die Leitung zur Schaffung einer Fachbildungssektion verpflichten wird.«

Demnach muss die Fachbildungsarbeit auf einen solchen Zeitpunkt aufgeschoben werden, wo die Verhältnisse in unserem Gewerbe sich bedeutend gebessert werden haben. Hoffen wir, dass dieser Zeitpunkt nicht mehr ferne ist. *Wilhelm Wanko.*

GRAFIKAI SZEMLE folyóirat a grafikai iparágak művelői részére UNGARISCHE GRAPHISCHE RUNDSCHAU című mellékkelappal XXV. évfolyam. Megjelenik július és augusztus hónapok kivételével havonként. Felelős szerkesztő és kiadó: Wanko Vilmos. Társszerkesztő: Novák László. Főmunkatársak: Dukai Károly, Horváth Ferenc és Roth Mór. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII. Cauti uca 4. Lorilleux Ch. és társa festékgyár IV. kerület, Ferenc József rakpart 27. szám, festékeivel; a Dreden-Leipzigier Schnellpressenfabrik A.-G. Coswig 1/Sa., »Planetos-gyorsrajtóján nyomtatva a Világosság könyvnyomda rt. Műszaki igazgató: Deutsch D.

OFFSET- BUCH- UND WERBEKUNST

A művészi és okoszerű reklámozás gyakorlati módszereit ismertető, dúsan illusztrált és kitűnő nyomtatástechnikával előállított művészi havi folyóirat, amelyet nem nélkülözhet a nyomdász, kereskedő, iparművész

Egyes szám ára —.75 dollár, féléves előfizetés 4.50 dollár. Kiadó: Offset-Verlag G. m. b. H. Leipzig, Seeburgstr. Nr. 57

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

RÉZLÉNIAGYÁR
GALVANOPLASZTIKA
BUDAPEST VI
DESSEWFFY UCCA 32

KÖZPONTOK:

SCHRIFTGIESSEREI
H. BERTHOLD A.-G.
BERLIN

SCHRIFTGIESSEREI
D. STEMPEL A.-G.
FRANKFURT A/M

A LEGGAZDAGABB VÁLASZTÉK MODERN BETŰKBEN ÉS DÍSZÍTMÉNYEKBE, A LEGJOBB ÖTVÖZETBŐL ÉS LEGGONDOSABB KIVITELBEN

Háromhavonként jelennek meg kitűnő vázsonkötésben, 100—150 oldalon, legalább 32—40 oldalnyi értékes melléklettel, előkelő és komoly nyomdai kiállításban a

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

kötetei, amelyek minden aprólékosságra kiterjedő tüzettséggel ösmertetik a grafikai sokszorosítás egy-egy munkakörét avagy egyéb ösmertelágazatát. A kötetek közül máris megjelentek: a Grafikai sokszorosító művészetek (I. kötet), a Betűművészet (II—III. kötet), a Grafikai rajz és metszés (IV. kötet), a Színek világa (V. kötet), a Papíros a grafikában (VI. kötet) címűek, s a Nyomdászattörténel első könyve is (VII—XI. kötet). Bolti árak kötetenként 5 pengő 60 fillér; nyomdászok 3 pengő 90 fillérért kapják a házipénztárosoknál. Az előfizetések stb. Novák László szerkesztőhöz intézendők: Budapest, VIII, Conti ucca 4. szám alá, a Világosság nyomdába

Nemzetközi jelentőségűek

a grafikai iparban vezető
német szakfolyóiratok:

Typographische Mitteilungen

tipográfiai formák kérdéseinek folyóirata

Der Graphische Betrieb

a géptechnika és üzemisme folyóirata. Folyóirataink példányszámát semmi más folyóirat még megközelítőleg sem éri utól. Ára füzetenként és negyedévenként 4.65 RM postadíjjal együtt. Fontos továbbképzési eszközök a Bildungsverband táv-tanfolyamai. 1. tanfolyam: Betűvetés kezdők részére. 2. tanfolyam: Betűvetés haladók részére. 3. tanfolyam: Színisme. 4. tanfolyam: Nyomtatványok árának kiszámítása. Kívánságra próbalevelek és prospektusok.

BILDUNGSVERBAND DER DEUTSCHEN BUCHDRUCKER
BERLIN SW 61 / DREIBUNDSTRASSE 5

Megrendeléseket
szívesen
közvetít

a
GRAFIKAI SZEMLE
kiadóhivatala
Budapest VIII,
Conti ucca 4

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V. GÁKY U. 13

TELEFÓN:
AUTOMATA 282-35

- ▶ **PLANETA QUINTA** ötcilinderes, gyorsjáratú, kétszínnyomó offset-gép
- ▶ **PLANETA TERTIA** háromcilinderes, gyorsjáratú, kétszínnyomó offset-gép
- ▶ **PLANETA KÉTTŰRÉS** gyorsajtók, lendülő illesztéssel, javított hengerszékekkel
- ▶ **PLANETA GYORSJÁRATÚ** könyvnyomdai gyorsajtók, javított festékeldörzsöléssel
- ▶ **MANSFELD-GYÁRTMÁNYÚ** gyorsvágó- és papírfeldolgozógépek
- ▶ **GEBR. SCHMIDT** szenzációs újdonsága a fényálló »Pressa«-festék
- ▶ **CLEMENS CLAUS** »Ideal« stereotypia matricák
- ▶ **PREUSSE & CO. A.-G.** fűzőgépek

MINDENFAJTA
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉP
RAKTÁRON